

Sastamalan
2015

Soulu

*Anna lahjaksi
hyvä näkö!*

Alidit 100% TITAN-kehikykset eivät sisällä lainkaan nikkelia.

2=1
Nyt lukulasit kaupan päälle
ostaessasi normaalihintaiset
monitehot.

 Ilahduta läheistäsi lahjakortilla!

 NYYSSÖNEN

HUITTINEN
Osuuspankin talo
p. 02 567 700

SASTAMALA
Onkiniemenkatu 11
p. 03 512 6100

EURA
Satakunnankatu 22
p. 02 865 0999

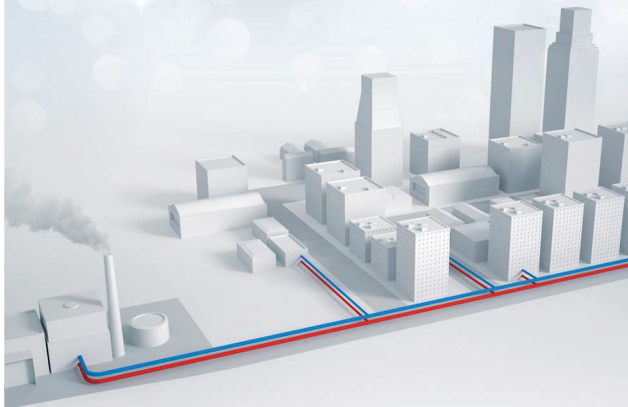
*Rauhallista Joulua ja onnellista
uutta vuotta 2016*

KIVINIITTY
SASTAMALA - HUITTINEN

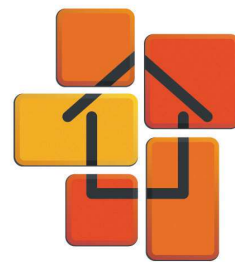
 VEXVE OY

Keep **energy** under control

VEXVE | **NAVAL** | **HYDROX**

*Hyvää Joulua ja
Esteetöntä Uutta Vuotta!*

**Esteetön
Elämä**

Pala palalta
esteettömyyteen

www.esteettomyys.fi

Näyttelytila os. Hopunkatu 11
Avoimna ark. 8-16/
Ari Kiviniemi 0400-123 500

Hyvää Joulua ja Onnea Vuodelle 2016

Toivottaa: _____

Sastamalan 2015 Joulu

nro 28

Kustantaja:
Lions Club
Sastamala/Vammala ry

Lehtitoimikunta 2015:
Pirkko Esko
Satu Rantala
Kalevi Harmaala
Mikko Lahtinen
Pekka Maaranen
Tapio Riutta

Kannen valokuva:
Arja Valtonen

Ulkoasu ja taitto:
Vammaspaino

Paino: Vammaspaino 2015

Kiitämme

lehtemme kirjoittajia
ja tuki-ilmoittajia.
Lehden tuotto käytetään
nuoriso- ja vanhustyöhön.
Sastamalan Joulu on
LC Sastamala/Vammala ry:n
rekisteröimä tavaramerkki.

Sisältö

Joulumieli koko vuoden, Mikko Lahtinen	4
Sastamalan kaupungin tervehdys, Jarkko Malmberg	5
Jouluvieraat itäisiltä mailta, Ari Paavilainen	7
Rovasti Timo Kökön muistokirjoitus, Osmo Ojansivu	9
Kaksi poikaa ja varis, Marko Westerbacka	10
Ruusuja, hakaristejä ja havukuvioita, Tuomas Rantala	18
Kirjasto, paikka pysähtyä ja rentoutua, Leena Kukkonen-Lahtinen	22
Urheilumuistojen kirja, Jussi Lehtinen	25
Naapurituttavuutta, Pentti Lahtinen	29
Nuorisovaihtokokemuksia kesältä 2015, Saara ja Veera Hyvärinen	32
Nuorisovaihdossa Kroatiassa, Emmi Leivo	34
Salutations de France, terveisiä Ranskasta! Karoliina Vaakanainen	36
Suodenniemestä, Tarmo Seppä	39
Hatrack-musikaali yhdeksässä kuukaudessa, V-P Bäckman	43
Raiteita ja polkuja pitkin kohti Tirolin korkeuksia, Antti Lepistö	47
Lapsen kuuleminen, Sami Mahkonen	51
Maritan joulu, Jukka-Pekka Palviainen	52
Wuolajoen vanha noita, Simo Suominen	55
Ludvig Hjalmar Svanberg Tyrvään kirkkoherrana 1922-1951, Jari Nurmi	59
Kohahdus Korvatunturilta, Tarmo Tuusa	65
Satakunnan Kansansoutu 1985-2011, sukupolvinen kokemus, Jarkko ja Kari Eskola	66
Murtoonmaan Murtoot ja Sepät, Hannu Mäkinen	69
Isäni Emil Santa Tyrvään kirkon ”ylin viranhaltija”, Matti Santa	73
Haikuja jouluun, Tarmo Tuusa	77

▪ Mikko Lahtinen
LC Sastamala/Vammala
Klubin presidentti 2015–2016

Joulumieli

koko vuoden

Lokakuun alussa saimme iloutuisen: Suomen Lions-liitto myönsi ensimmäisen Vuoden Hyväntekijä -nimityksen klubimme Markku Eskolle. Eikä suotta! Markku on kyydinyt omalla autollaan ja omalla kustannuksellaan perustamamme Sastamalakodin asukkaita asioille ja terveystaloihin jo 20 vuoden ajan – päivästä, kuukaudesta, vuodesta toiseen. Välillä reissut ovat olleet hyvinkin vaativia, kun paluumatkan tuomisina on ollut tieto kyydittävän parantumattomasta sairaudesta. Silloin on auttajankin voimia koeteltu todenteolla. Vuodesta 2007 alkaen Markku on myös pitänyt palvelukotimme asukkaille lukupiirejä, jo huikeat yli 700 kertaa!

Syksyllä Sastamalakodin asukkaiden virkistykseksi valmistui elämyspuisto. Talkootyötä satoja tunteja klubimme jäsenen Matti Vuorisen aloitteesta ja johdolla. Taloudellisestikin mittavan hankkeen rahoitus järjestyi yhdessä Lions-liiton Arne Ritari -säätiön kanssa. Apurahoja jäsenklubeille jakava säätiöhän perustettiin vuonna 1986 klubimme ja myös liiton silloisen voimamiehen Rauno Laitisen aloitteesta. Säätiön puheenjohtajaksi valittiin päättyvänä vuonna klubissamme ja liitossa monipuolisesti vaikuttava Tapani Matintalo.

Vanhusten lisäksi myös lapset ja nuoret ovat klubilaistemme sydäntä lähellä. Yhdessä LC Karkun kanssa kustansimme peräti seitsemän paikkakuntamme nuorta nuorisovaihtoon maailmalle. Keväällä klubimme Ladyt maksoivat kahden lastenpsykiatrian piirissä olevan lapsen ratsastustunnit. Hevosten kanssa touhuaminen on erinomaista terapiaa. Olemme myös olleet tukemassa partiolaisten matkaa kansainväliselle leirille Hollantiin.

Aktiivisen klubimme hyvää tekevän toiminnan kuvaamista voisi jatkaa pidempäänkin. Hyvän tekeminen ei kuitenkaan kohdistu vain apumme kohteisiin, vaan myös meihin it-

seemme. Kuten "onnellisuusprofessori" Markku Ojanen on todennut, vapaaehtoistyö tuottaa poikkeuksellisen vahvan onnen tunteen tekijälleen. Vahvemman kuin menestys ja mammona. Pyyteetön muiden auttaminen voi olla todellinen joulumielen lähde. Joulumieli synnytyy hyvistä teoista, ei niinkään vetäytymisestä omaan rauhaansa, kauas maailman melusta ja melskeestä. Joulumieli ei paljoa auta, jos se rajoittuu vain joulun aikaan, mutta muulloin itsekkäät pyrkimykset vallitsevat ajatuksissamme ja teoissamme.

Joulumieli koko vuoden, onkin oman pressakauteeni motto ja lupaus. Vapaaehtoistyöhön osallistumalla joulumielen ympärivuotinen vaaliminen onnistuu. Sastamalan alueella toimii useita Lions-klubeja. Jokainen niistä ottaa kernaasti vastaan uusia jäseniä. Jos haluat varmistaa oman joulumielesi koko vuodeksi, ota yhteyttä ja tule mukaan! Jokainen uusi jäsen rikastuttaa klubia tuomalla omat kokemuksensa ja osaamisensa mukaan yhteiseen hyvää tekevään toimintaan.

Kuten kirkkoherra Ari Paavilainen omassa tervehdyksessään kirjoittaa, "Jeesus oli pakolainen. Hän syntyi tähän maailmaan vailla kotia ja eli toisten armeliaisuuden varassa. Armeliaisuus ei ole sitä, että pakon edessä ja pitkin hampain luopuu omastaan, pienimmän mahdollisen verran." Armeliaisuus on sitä, että unohtaa omat pyyteensä ja hyväksyy kanssaihmisikseen paitsi lähimpänsä myös kaukaa tulleet muukalaiset. Sotaa ja terroria paenneiden auttaminen laittaa joulumielemme koetukselle. Tai oikeastaan, eivät pakolaiset koettele joulumieltämme, vaan tarjoavat sen toteuttamiselle ympärivuotisen mahdollisuuden.

Joulumieltään jokapäiväisessä elämässään vaalimalla voikin vaalia omaa ihmisyyttään, kasvaa ja kehittyä ihmisenä.

Eläköön joulumieli meissä koko vuoden!

Joulu- tervehdys

▪ **Jarkko Malmberg**
kaupunginjohtaja

Aamupalalla 8-vuotias tyttärenti kysyi, koska kirjoitetaan joulupukille. Tiedustelin, mitä hän haluaisi joululahjaksi. Vastaus oli aika selkeä: keppihevonen ja sille tarvikkeita. Aika kohtuullinen toive, ajattelin. Kysyin toivetta myös 10- ja 12-vuotialta pojiltani. Vastaus tuli heti kuin tykinsuusta, yhtä aikaa ja varsin pontevasti: "Pleikkari nelonen". Niinpä tietysti, tämä lienee pelikonsoli, vähän hienempi ja parempi kuin entinen. Vaimolta en enää tohtinut kysyä. Pitäisi itse keksiä.

Tänä jouluna elämme aikaa, jolloin lahjatoiveet perheissä ja yhteiskunnassa eivät aina kohtaa. Työttömyys on korkealla tasolla, yt-neuvottelut ovat arkipäivää ja monissa kodeissa eletään muutenkin epävarmoja aikoja. Toisaalta, Suomessa asiat ovat edelleen aika hyvin, kun vertaa maihin, joista sadattuhannet ihmiset ovat lähteneet vaeltamaan kohti turvallisempaa elämää. Viimeisten arvioiden mukaan tänä vuonna saapuu Suomeenkin yli 30 000 turvapaikanhakijaa. Heidän toivonsa ja tarpeensa ovat varmasti erilaisia kuin meillä itsellämme.

Sastamalassa elämme maailman myrskyistä huolimatta melko seesteistä aikaa. Kasvavien työttömyyslukujen rinnalla olemme saaneet onneksemme lukea myös positiivisia yritys uutisia. Sastamalassa pääosa suuritakin yrityksistä on perheomisteisia ja niitä johdetaan pitkäjänteisesti. Kokonaisuudessaan yritys kantamme on laaja ja monipuolinen. Tämä luo pohjaa kaupungin menestykselle jatkossakin. Myös jokainen kuntalainen voi omalla ostoskäyttötymisellään vaikuttaa paikallisyhteisömme elinvoimaan. Jätetään mahdollisimman moni jouluun käytetyistä euroista Sastamalaan!

Niistä lahjoista vielä. On hienoa, jos voi toteuttaa ainakin osan lasten toiveista. Kallis toive voidaan myös jakaa usean lahjanantajan kesken. Tärkeätä on myös, että opimme ymmärtämään lahjojemme arvon. Itselleni suurimmaksi lahjaksi ovat muodostuvat vuosien myötä perheen kanssa vietetyt yhteiset jouluhetket. Niistä riittää muistelemista, kun tavarat ovat jo kuluneet tai menneet rikki.

Hyvää joulua ja Onnea vuodelle 2016!

LOJER[®] *For easy care*

Paikallista yritystoimintaa lähes 100 vuoden ajan.

LOJER OY, Putajantie 42, 38210 Sastamala • www.lojer.com • Puh. 010-830 6700

Joulun Taikaa...

Joulun taika valtaa vanhan ja nuoren mielen. Piparintuoksu leijailee keittiössä ja kuusi valaisee pimeitä iltoja, kun odottava tunnelma laskeutuu. Toivotamme riemukasta joulua ja mantelirikasta puuroa jokaiselle!

esp
esp.fi

Jouluvieraat itäisiltä mailta

Joululehteen varmaan useimmiten kirjoitetaan muistelevia, taaksepäin katsovia kirjoituksia. Tänä jouluna en oikein osaa sellaista kirjoittaa. Tulevaisuus huolettaa ja on pakko katsoa eteenpäin. Muistelevat kirjoitukset vahvistavat luottamusta tulevaisuuteen kertomalla, että ennenkin selvittiin. Ne kaivavat esiin hyviä puolia menneisyydestä. Menneisyyteen katsomme silloinkin, kun koetamme katsoa tulevaan.

Tulevaisuuden ennustaminen on mahdotonta. Tulevaisuus heijastuu eteen helposti uhkakuvinä ja kysymysmerkkeinä. Tulevaisuuden ennustaminen pohjautuu oikeastaan vain nyt näkyvillä olevien kehityslinjojen jatkamiseen. Sen perusteella koetetaan päätellä missä ollaan vaikka ensi vuonna. Tänä vuonna kaikki kehityslinjat ovat menneet niin moneen kertaan uusiksi, että on mahdotonta edes tietää mitä linjoja jatketaan.

Suomeen tulviva pakolaisten joukko on muuttanut monia ajatuksiamme. Se muuttaa myös Joulun viettoa. Joudumme miettimään kuinka saada katto päälle avun tarvitsijoille. Moni on ryhtynyt vapaaehtoiseksi auttajaksi, vaikka ei ehkä hetki sitten olisi sitä osannut kuvitella. Monen seurakunnan leirikeskus on joulunpyhinäkin täynnä turvapaikanhakijoita, jotka täytyy hoitaa.

Jouluvieraat itäisiltä mailta herättävät meissä monenlaisia tunteita. Minun mieleeni nousee kuvia. Pakolaissaallon alkaessa tilanteen kiteytti pilapiirros, jossa suomalainen perhe sulki epäluuloisena ovea pakolaisperheeltä, joka muistutti kovasti jouluevankeliumin pyhää perhettä aaseineen ja raskaana olevine äiteineen.

Pilapiirros johtaa meidät olennaisten kysymysten äärelle. Joosef ja Maria olivat matkalla, eikä heille löytynyt tilaa majatalosta. Jeesus-lapsi syntyi lopulta seimeen tallissa. Kovin kauaa Joosef ja Maria eivät saaneet olla rauhassa paimenten ja itämaan tietäjien ihmeteltävänä, kun he taas joutuivat tien päälle pakenemaan lasten surmaa. Silloin turvapaikka löytyi Egyptistä. Jeesus oli pakolainen. Hän syntyi tähän maailmaan vailla kotia ja

eli toisten armeliaisuuden varassa. Ihmisenä Jeesus oli kovin saman näköinen kuin tänään pakolaisina tulleet nuoret miehet. Muukalaisuus, jokaisen ihmisen hyväksyminen samanlaisena ihmisenä ja toisen ihmisen armahtaminen ovat keskeisiä kristillisiä teemoja kautta aikain. Erityisen lähellä meitä ne ovat tänä jouluna.

Toinen mieleeni nouseva kuva on kertomus. Se on Tolstoin joulukertomuksen mukaelma. Pekka Ruuska käänsi alkuperäisen kertomuksen positiivisesti nurin: Nainen näkee unta, jossa Jeesus lupaa tulla jouluna vierailulle. Nainen odottaa kotiinsa vierasta jouluaattona. Jeesusta ei näy, mutta erilaisia kuokkavieraita käy melkoinen joukko: nälkäinen kulkija, köyhä paleleva nainen ja juoppo naapuri. Kaikki pääsevät lämmittelemään, saavat syödäkseen ja löytävät yösijan, mutta Jeesusta ei näy. Pettynään nainen käy nukkumaan. Unessa hän kysyy Jeesukselta, miksei hän tullut. "Olin luonasi tänään kolmasti", vastaa Jeesus.

Tätä taustaa vasten on selvää, millainen on kristillinen suhtautuminen pakolaisiin. Tässä elämässä meidän kristillisyyttämme ei arvostella sen mukaan, mitä me sanomme tai mitä me pidämme oikeana. Kristillisyyttä arvostellaan sen mukaan kuin me elämme.

Me suomalaiset haluamme kovasti olla länsimainen sivistynyt hyvinvointivaltio. Me haluamme olla varakas ja innovatiivinen kansakunta, jonka tietotaito ja kansainvälinen kilpailukyky ovat kunnossa. Tätä me emme voi olla puhumalla tai mainostamalla. Voimme olla sitä vain tekemällä mitä sellaiseksi tuleminen vaatii. Jos me todella haluamme olla sitä, meidän on otettava myönteisesti ja rakentavasti vastaan tänne tulevat ihmiset. Niin nimittäin tekevät kaikki ne kansakunnat, jotka ovat taloudellisesti kilpailukykyisiä länsimaisia sivistyneitä hyvinvointivaltioita.

Sastamalan seurakunta
Ari Paavilainen

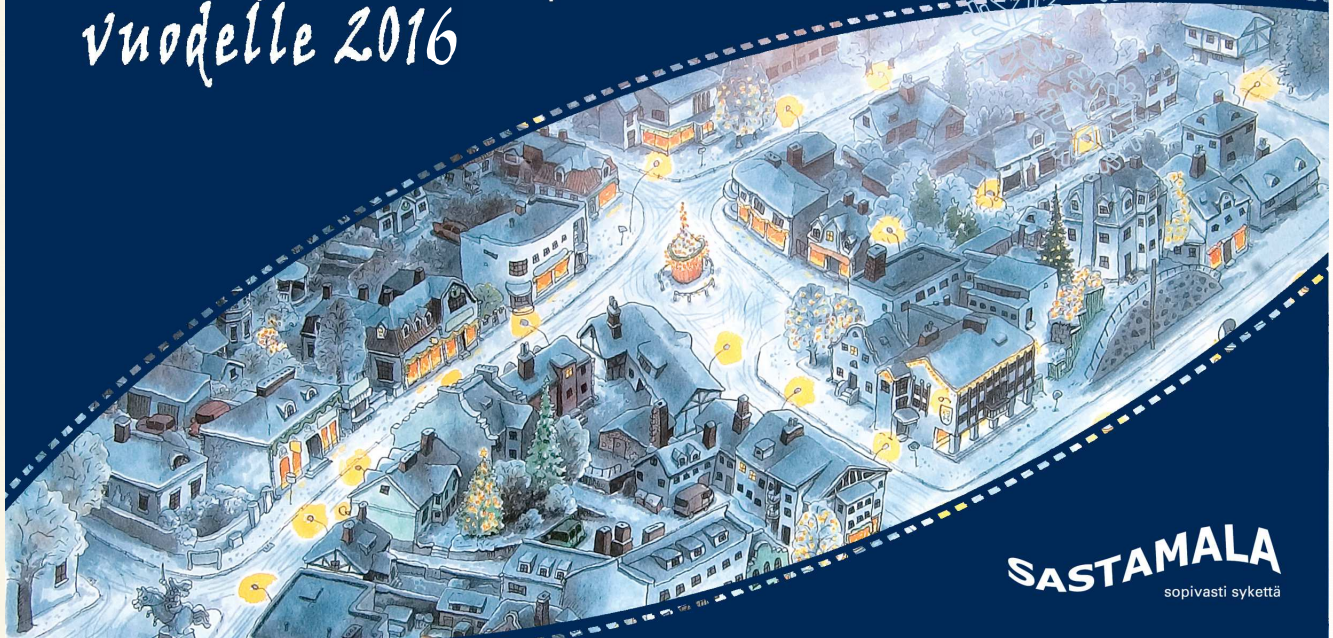
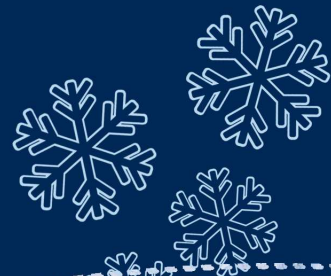
Lämmintä Joulumieltä ja Valoisaa Tulevaa Vuotta!

Toivottaa sähköasiantuntijasi

Asemakatu 23,
38200 Sastamala
(03) 511 3055
www.tyrvaansahkotyo.fi

*Rauhallista joulua sekä
onnea ja menestystä
vuodelle 2016*

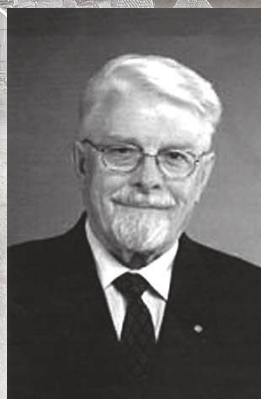

SASTAMALA
sopivasti sykettä

Muistokirjoitus

Rovasti Timo Kökkö

1927–2015

Timo Kökkö oli Tuomaankirkon pappi

Tyrvään eläkkeellä ollut kirkkoherra, rovasti Timo Kökkö sai iäisyyskutsun 23.7.2015 Sastamalassa. Hän oli syntynyt Mouhijärvellä 14.5.1927 Kökkön sukutilan nuorimmaksi pojaksi. Teologia ja papin ura kutsuivat lahjakasta nuorta miestä, josta kasvoi yksi oman aikansa merkittävimpien suomalaisten kirkonmiesten joukkoon luettava pappi.

Yli 20 vuotta kestäneen työjakson hän toimi itselleen ja perheelleen rakkaassa Pohjois-Suomessa, mm. Ylitornion kristillisen opiston rehtorina ja Ylitornion kirkkoherrana. Vuoden 1973 alusta hänestä tuli Tyrvään kirkkoherra mieliin painuneessa jännittävässä vaalissa, jossa hän voitti kilpailijansa vain kahdella äänellä. Kaikki kolme hakijaa olivat 16:n äänen sisällä.

Timo Kökkö oli erinomainen seurakuntapappi ja taitava seurakunnan johtaja. Ei ollut epäilystä, kuka seurakuntaa johti. Pappuus oli hänelle kutsumus. Hänen työaikanaan kirkon toiminnassa alkoi tapahtua sen vuosisataisen perinteen nopea murtuminen. Vaikka hän kirkolliskokouksen jäsenenä vasta harkinnan jälkeen hyväksyi naisen pappisuuden, monessa muussa kirkon elämän ja toiminnan asiassa hän edusti, sitä peittelemättä, perinteen säilyttämistä ja suhtautui uudistuksiin varovasti. Tästä huolimatta hän oli monien uusien ja toimivien seurakuntatyön toimintojen taitava toteuttaja.

Perinteeseen sitoutuminen ei hänelle tarkoittanut pysähtymistä ja vastustamista. Nykyaikainen pyrkyryys ja itsensä korostaminen olivat hänelle vieraita. Hänestä tuli kuitenkin luotettu kirkonmies, ja hänet valittiin moniin luottamustoimiin. Häntä arvostettiin niin Tyrväällä kuin koko kirkossa. Tyrvään uuden, kaksitornisen kirkon, tulipalon vuoksi kahdesti suoritetun korjaustyön johtaminen lienee hänen työaikansa merkittävin yksittäinen tapahtuma. Lisäksi hän toimi mm. kirkolliskokouksen pappisjäsenenä, Tyrvään rovastikunnan lääninrovastina ja Suomen kirkon pappisliiton puheenjohtajana. LC-Vammalan toiminta oli hänelle mieluinen harrastus. Hänen joulujuhlapuheensa klubin kokoontuessa Sastamalakotiin oli odotettu joulun sana.

Vielä eläkepäivinään Timo Kökkö tuli pyydytyksi mukana Tyrvään Pyhän Olavin kirkon jälleenrakennustyöhön.

Hänen toimestaan kirkko jo 1970-luvulla oli herännyt satavuotisesta unestaan. Jouluinen Tuomaankirkko Pyhällä Olavilla oli hänen aloittamansa. Voidaan sanoa, että hänestä tulikin Tuomaankirkon pappi, jonka sielunmaisemaan aamuinen kirkkohetki vanhoine teksteineen ja kuulutuksineen antaa kurkistuksen. Tuhopoltetun kirkon jälleenrakennustyöhön hän antoi tukensa ja tietonsa.

Satakuntalaisen sukutilan poikana hän oli saanut perinnöksi syvän isänmaallisen hengen, johon kuului kolmen vapaussotamme merkityksen arvostaminen. Tämä ei hänen kohdallaan merkinnyt vain papin hyviä puheita, vaan todellisesti kunnioittavaa elämänsä asennetta ja veljeyttä sodat kokeneisiin. Tästä muodostui hänelle eläkepäiviensä ehkä tärkein sisältö. Vapautemme ja isänmaamme olivat hänelle arvo sinänsä. Loppuun asti hän oli henkisesti voimissaan ja osallistui aktiivisesti sotiemme veteraanien toimintaan Sastamalassa ja oli aikanaan mm. Suomen Sotaveteraanien Liiton hengellisen toimikunnan varapuheenjohtaja. Tunnustukseksi toiminnastaan hänelle myönnettiin kunniamerkit: SVR 1 R ja VR4.

Tyrväällä, nykyisessä Sastamalassa, voidaan puhua Kökön ajasta, niin syvän jäljen hän jätti. Osuvasti eräs seurakuntalainen sanoi: "Kökkö kuuluu suuriin kirkkoherroihin".

Tyrvään uuden kirkon kirkkoherrojen kronikassa Timo Kökkö vuonna 2005 kirjoittaa: "Tyrvään kirkko on 150 vuotta ollut paikka, jonne tämän seudun ihmiset ovat saaneet tulla saamaan vastauksia niihin viimeisiin elämän ja kuoleman kysymyksiin, joita sen alttaritaulujen edessä on kysytty alusta asti. Kun se haluaa niihin vastata, se seisoo yhä vakaasti paikallaan ja näkyy torneineen ja risteineen siihen ihmisten elämän virtaan, joka uutta ja yhä leveämpää siltää ja tietä kulkee sen ohi."

Tämän kirkon juurelle sen uskollinen palvelija Timo Kökkö siunattiin ja saatettiin odottamaan ylösnousemuksen päivää lauantaina elokuun 29. päivänä 2015.

Osmo Ojansivu

Timo Kökön kappalainen ja seuraaja kirkkoherrana, rovasti

Akseli Gallen-Kallela: Poika ja varis, 1884, öljy kankaalle. Ateneumin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria / Jukka Romu & Hannu Aaltonen.

Kaksi poikaa ja *varis*

▪ Marko Vesterbacka

Axel Gallénin kesällä 1884 Tyrvällä maalaama ”Poika ja varis” on Suomen rakastetuimpia taideteoksia. On luonnollista, että suomalaisia on kiinnostanut ja askarruttanutkin, kuka on teoksen poika.

Myöhemmin Akseli Gallen-Kallelana tunnettu taiteilija oli varhaisteoksensa syntykesänä vasta 19-vuotias maalarinalku. Hän asusteli tuolloin kirkkoväärti Antti Sipin talossa Kallialan kylässä, aivan Tyrvään Pyhän Olavin vieressä, ja teki luonnoksia ja maalauksia talossa ja sen lähialueilla. Epäilemättä hän tunsi nimeltä kaikki Sipin lapset.

Taidehistoriallisissa lähteissä Poika ja varis -maalauksen poika nimetään Antti Sipin pojaksi Väinö Sipiksi, joka teki myöhemmin Helsingissä pitkän uran pankinjohtajana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Esimerkiksi Janne Gallen-Kallela-Sirén – joka on Akselin pojan Jorman tyttären Aivin poika – esittää tämän käsityksen muhkeassa Akseli Gallen-Kallelan elämää ja taidetta käsittelevässä kirjassaan.

Janne Gallen-Kallela-Sirén ei perustele käsitystä kirjassa muuten kuin kertomalla, että Aivi oli saanut tiedon jostakin 19. elokuuta 2001. Vaikuttaa siltä, että käsitys on syntynyt Sipin perheessä. Väinö Sipin kasvopiirteiden, ainakin korvan, kerrotaan muistuttaneen kovasti maalauksen poikaa. Väinö Sipin tytär on kertonut tunnistavansa pojan varmuudella Väinöksi juuri korvan muodon perusteella.

Lähes 60-vuotias Akseli Gallen-Kallela kertoo itse Kallela-kirjassaan (1924) Poika ja varis -maalauksen taustoista ja synnystä ja mallina olleesta pojasta. Alun perin suullisesti esitetty ja maisteri Martti Raition pikakirjoituksella tallentama kertomus on elävä ja hauska, mutta ei välttämättä ole kaikin osin aivan täsmällinen tapahtumainkuvaus. Taitava tarinankertoja haluaa kertoa iskevän tarinan eikä ryhdy kertomaan kaikkia yksityiskohtia.

Näin kertomus alkaa:

”Olin silloin 19-vuotias ja olin muuttanut vanhempaini kodista samassa pitäjässä olevaan kirkkoväärtin taloon, lähellä kirkkoa. Nuorukaisen innostuksella siellä etsin aiheita ja tein luonnoksia. Melko hupaisen näyn tarjosivat Sipin talon siat, jotka päivät pitkät rypivät

kirkkomäellä tienvierillä ja ojissa. Syvää tyytyväisyyttä ilmaiseva röhkina sieltä kantautui pitempien matkojen päähän. Sikojen luona hääri useinkin pieni poika.”

Merkillepantavaa on, että vaikka Gallen-Kallela mainitsee Sipin talon, sikojen luona usein hääriilyttä poikaa hän ei nimeä eikä sano Sipin talon pojaksi. Poika on vain ”pieni poika”. Jos poika olisi ollut Sipin poikia, Gallen-Kallela olisi sen varmasti tiennyt ja muistanut. Pelkkä ”pieni poika” tuntuisi olevan luonteva kuvaus lähinnä siinä tapauksessa, jos poika ei ollut Sipin omaa väkeä.

Gallen-Kallela kertoo, että kerran tämä pieni poika nuukahti lihavan emakon syliin. Gallen-Kallela käyttää tässä kohtaa pojasta nimitystä ”piltti”, joka saattaa harhauttaa nykylukijan kuvittelemaan mielessään pikkuvauvan. Vanhassa suomen kielessä piltti tarkoitti kuitenkin

Kirjoittajan poika ja varis Tyrvään Kirjakaupan edessä huhtikuussa 2015.

myös selvästi vanhempia lapsia. Kun mennään Agricolan kieleen asti, pilteiksi sanottiin nuoria miehiäkin.

Tästä emakon sylissä nukkuvasta pikkupojasta Gallen-Kallela kertoo maalanneensa taulun, mutta toteaa, ettei ollut siihen tyytyväinen vaan maalasi päälle toisen taulun:

”Missä siat rypevät, sieltä eivät variksetkaan ole kaukana. Ja tälle ahteelle noita lintuja olikin siunautunut erikoisen runsaasti, ja enimmäkseen ne olivat sangen kesyjä. Saadakseni pojan pysymään aloillaan sanoin hänelle että kun heittää suojoja variksen pyörstölle, niin lintu siitä niin tulee kesyksi, että antaa ottaa itsensä kiinni. Poika kuljeskeli suolaa kourassaan variksia vaanien, ja niin muodostui aihe, jota taulu esittää.”

Mitä tapahtui aiheen muodostumisen jälkeen, sitä Akseli Gallen-Kallela ei enää kerro. Hän ei kerro, missä määrin tarinan poika oli mallina maalauksen pojalle. Antoiko poika maalaukselle vain asetelman, antoiko poika maalauksen pojalle yleishahmonsa, antoiko poika maalauksen pojalle yksityiskohtia myöten kaikki piirteensä – nämä jäävät muisteluksessa avoimiksi kysymyksiksi.

Emme tiedä, onko Väinö Sipi joskus nukahtanut emakon syliin ja kuljeskellut variksien perässä. Väinö Sipillä itsellään ei ollut lainkaan omia muistikuvia mahdollisesta mallina olostaan. Kerrotaan, ettei hän mielellään keskustellut koko aiheesta. Sukulaiset ovat arvelleet syyksi sen, että pojan paikatut vaatteet nolostuttivat häntä. Ehkäpä niin – mutta ehkäpä hän ei halunnut puhua aiheesta, josta hänellä ei ollut mitään sanottavaa.

Kallela-kirjan sivulla 9 on akvarelli, joka on tehty Pojan ja variksen syntykesänä 1884. Taiteilija kuvaa siinä edestäpäin poikaa, joka on vaatteiltaan, asennoiltaan ja kasvopiirteiltään hyvin saman oloinen kuin Pojan ja variksen poika. Akvarellin pojalla on päässään korvan peittävä side, tappelussa heitetystä kivistä tulleen haavan suojana.

Kallela-kirjan toisessa painoksessa, joka julkaistiin vuonna 1955, kuvien alle oli lisätty selityksiä, jotka ensimmäisestä painoksesta puuttuivat. Kirjan toimittaja kertoo alkulauseessa, että selitykset on saatu Martti Raition omasta Kallela-kirjan kappaleesta, johon hän on kirjoittanut selitykset kuvien alle suoraan Gallen-Kallelan oman sanelun mukaan. Yllä mainitun akvarellin alle – toisessa painoksessa sivulla 143 – on kirjoitettu tällainen selitys:

”Tyrväläinen poika, joka oli mallina ‘Poika ja varis’ taulua varten. Oli tappelussa saanut kivistä päähänsä. Akvarelli. 1884.”

Myös taidehistorioitsija Onni Okkonen toteaa vuonna 1949 julkaistussa kirjassaan ”A. Gallen-Kallela – elämä ja taide”, että kyseessä on sama poika kuin Pojassa ja variksessa.

* * *

Tyrväläisen paikallistiedon perusteella näiden molempien maalausten pojaksi on arveltu Ville Aaltosta, joka asui maalauksen syntyajanaan Kallialassa. Ville muistetaan erinomaisena kertojana; kansanperinteen ja murteen tutkijat haastattelivat häntä moneen otteeseen.

Eräässä haastattelussa 1950-luvulla Ville itse kertoi olleensa maalauksen pojan malli:

”Kalleini oli ilonen ja ystävällinen pikkupojillekin. Kommee miäs se oli, eikä ollenkaan ylpee. Se sutas sen kuvan siähen, ko mää tulin isän kans siältä Sipin saunasta.”

Olen suhtautunut Villen kertomukseen epäillen. Olen ajatellut, että vaikka Ville ilmeisesti joskus olikin seissyt Gallénin mallina, mistä hän olisi voinut silloin tai myöhemmin varmuudella tietää, liittyikö Gallénin tekemä luonnos Poikaan ja varikseen. Gallén teki Sipin pihapiirissä lukuisia nopeita luonnoksia, joten kyseessä saattoi olla jokin muukin piirustus.

Myöskään taidehistorioitsijat eivät ole Villeä noteeranneet. Syytä voi olla monia ja niitä voi arvuutella. Mukana voi olla aiheellista epäluuloa, kun joku vähäinen Ville oma-aloitteisesti ilmoittautuu kuuluisuutta saavuttaneen teoksen malliksi liki seitsemänkymmentä vuotta maalauksen valmistumisen jälkeen. Johdonmukaisuuden kannalta historioitsijoiden olisi tosin suhtauduttava yhtäläisellä epäluulolla Sipin perheen ilmoitukseen, että malli oli heidän poikansa.

* * *

Minulla ei ollut maalauksen mallista omaa vankkaa näkemystä suuntaan eikä toiseen, kun sain pyynnön kirjoittaa Akseli Gallen-Kallelasta koululaisnäytelmän. Pyyntö liittyi Gallen-Kallelan syntymän 150-vuotisjuhlavuoteen.

Maalauksen pojan henkilöllisyys kiinnosti edelleen. Pohdiskeluni oli saanut lisää polttoainetta, kun toimitin Unto Salon muistelmateosta ”Iso tammi”, joka ilmestyi syksyllä 2014.

Vuonna 1928 syntynyt Unto kertoo nimittäin muistelmissaan, että hän tunsikin Villen omakohtaisesti. Ville oli Nuupalaan muutettuaan Salojen naapuri, hänen asumuksensa oli Salon talon ja rautatien välissä. Tuolloin kuusissakymmenissä ollut Ville halkoi poikansa Junnon kanssa elannokseen käsisahalla halkoja VR:n tarpeisiin. Ville oli puhelias ja jutteli pikkupoika Untolle monenlaisista. Hän kertoi jo 1930-luvulla Untolle saman kuin haastattelijalle parikymmentä vuotta myöhemmin: että hän oli pikkupoikana seissyt Axel Gallénin mallina.

Näin Unto muistelee kohtaamisiaan Villen kanssa 1930-luvulla (Iso tammi, Warelia 2014):

”No astelin siis meidän saran piennarta kohti kuraista tietä, joka johti Halkoplassin reunaa aseman suuntaan. Siellä katkoi puita veturien tarpeisiin Aaltos-Ville ja hänen poikansa Junno. Ville oli maanmainio murteenkäyttävä, asunut ikänsä ‘Tyrväässä’, ollut trenkinä Kallialan Sipillä ja tavannut siellä pikkupoikana myös ‘Kaleinin’ pojan Akselin. Tämä näet asui suvisin Sipin vinttikamarissa ja maalaasi, mitä isä Peter Wilhelm Gallén ei ollenkaan hyväksynyt. Akselin viettäessä viimeistä Tyrvään-kesäänsä 1884 hän oli käyttänyt silloin kahdeksanvuotiaasta Villeäkin mallinaan. Villen kertoman mukaan hän tällöin maalasi läpimurtoteoksensa Pojan ja possun, mutta muutti sitten possun varikseksi! Aaltos-Villellä oli kaikenlaista tarinaa Kaleinin pojista ja yleensä vanhan kansan elämästä, ja siksi häntä Helsingin herratkin myöhemmin tavanneet jututtivat, Pertti Virtaranta ja muutkin. Hän siis sahasi Halkoplassilla, ja jos kuljit ohi ja jotakin sanoit, Ville vastasi ja huuteli harvakseltaan peräänkin, vaikka olisit

ollut viidenkymmenen metrin päässä. Hän puhui hiukan kirisevällä vanhan miehen äänellä, minkä vuoksi häntä sanottiin Kirinä-Villeksi."

Voimmeko uskoa Villen kertomaa? Unton muisto ehkä vahvistaa Villen uskottavuutta, sillä se osoittaa, että tämä on kertonut johdonmukaisesti samaa tarinaa vuosikymmenestä toiseen.

Lisäksi Unton muisteluksesta selviää, että Ville osasi lisätä taulun syntyvaiheisiin possun. Sioistahan Akseli Gallen-Kallelakin Kallela-kirjassa Pojan ja variksen syntytarinan aloitti. Jos Ville ei ollut paikalla, kun nuori Axel Gallén teki luonnosteluita maalausta varten, miten hänelle olisi tullut edes mieleen ruveta puhumaan possuista? Toisaalta on tietysti olemassa sekin mahdollisuus, että Ville on kuullut tai lukenut Kallela-kirjaan tallennetun syntyhistorian ja ujuttanut sen jälkeen itsensä tähän tarinaan.

Ajattelin, että näytelmän tekoprosessi voisi auttaa pohtimaan kysymystä pojan mallista, ja päätin siksi ottaa näytelmätilauksen vastaan. Pientä näytelmää valmistellessani kartoitin kaikki tiedonrippeet, joita asiasta suinkin löytyi. Näytelmää kirjoittaessani pyrin eläytymään teoksen syntyolosuhteisiin ja miettimään erilaisen selitysvaihtoehtojen uskottavuutta.

Näytelmän nimeksi kirkastui heti alussa "Kaksi poikaa ja varis" – nimen pojat viittaavat juuri Väinöön ja Villeen, kahteen esillä olleeseen malliehdokkaaseen. Ketään muita poikia ei ole vakavassa mielessä malliksi ehdotettukaan. Se ei tietenkään tarkoita, ettei muita malleja voisi olla, mutta koska nimiä ei ole tähän mennessä tullut esiin, meidän on tyytyminen Väinöön ja Villeen.

Näytelmää tehdessäni katselin taulua ja taulua katsellessani mietin pojan ikää. Sitä ei ole helppoa arvioida. Osasyynä on pitkä ajallinen etäisyys: 1800-luvun lopun lapsethan olivat yleisesti ottaen pienempiä ja laihempia kuin nykylapset. Lisäksi pojassa tuntuu olevan iän arvioinnin kannalta ristiriitaisia kehonosia: esimerkiksi nilkat, jalkaterät ja varpaat vaikuttavat kuuluvan vanhemmalle lapselle kuin yleisolemus.

Mieleeni tulikin, että malleja voi olla useampi kuin yksi. Maalauksen pojan yleisolemus voi esimerkiksi hyvin olla peräisin eri pojalta kuin vaikkapa korva. Eikä kaikkien yksityiskohtien, kuten jalkaterien ja varpaiden, tarvitse perustua kehenkään tiettyyn poikaan. Osa piirteistä voi sitä paitsi olla yhtä hyvin joltakulta tytöltä kuin pojaltakin.

Niin taide yleensäkin syntyy; taiteilija ottaa ja saa vaihteita tiedostetusti ja tiedostamatta monista lähteistä.

Ne, jotka ovat pojan malleista aikaisemmin kirjoittaneet, eivät ole kirjoituksissaan suhteuttaneet mahdollisten mallien ikää maalauksen syntyajankohtaan. Näytelmää tehdessäni tarkistin lähteistä, minkä ikäisiä Väinö Sipi ja Ville Aaltonen olivat kesällä 1884 olleet. Olihan heidän käyttäytymisensä kuvaamisen ja puheittensa kirjoittamisen kannalta tiedettävä, minkä ikäisistä poikasista oli kyse.

Selvisi, että Väinö oli syntynyt 19. helmikuuta 1881. Hän oli siis maalaushetkellä hiukan yli kolmevuotias.

Oma poikani sattui olemaan tuolloin talvella 2014–2015 aivan samanikäinen. Katselin poikaani ja mietiskelin,

näyttikö taulun poika kolmevuotiaalta. Ei, minusta maalauksen pojan yleisolemus oli selvästi vanhemman pojan, ehkä kuusi–seitsemänvuotiaan. Jalat olisivat voineet olla vaikka kymmenvuotiaan. Toisaalta taas jotkin yksityiskohdat kuten korva saattoivat kuulua melkein minkä ikäiselle lapselle tahansa. Arvelin siis, että Pojan ja variksen taustalla saattoi olla olemassa ainakin kaksi poikaa (ja monta varista, kuten Gallen-Kallela itse kertoi).

Laitoin näytelmän ensimmäisessä kohtauksessa lapsijoukon juoksemaan maalaustelineen luo. Telineessä oli kuivumassa Poika ja varis, mutta maalari oli poistunut jonnekin. Lapset alkoivat arvuutella telineen äärellä, ketä kuva esittää. Yksi oli tunnistavinaan Väinön korvan, mutta toinen epäili:

– Mutta sen jalka on melkein yhtä iso kuin Pransulla! Väinö on vasta kolmen vanha, eihän sen jalka ole lähellekään noin suuri. Kyllä Kalleini osaisi Väinön jalan oikean kokoiseksi maalata, kun kerran korvakin on noin liki.

Tämä keskustelu on toki pelkkää ei-tosipohjaista dramatisointia, jonka avulla koetin saada katsojankin kiinnostumaan siitä, kuka mallina oikein oli ollut.

* * *

Näytelmä oli jo viimeistelyä vaille valmis, kun mieleeni tuli, että voisin testauttaa omaa käsitystäni maalauksen pojan iästä niin sanotun joukkoistamisen avulla. Laitoin pääsiäisviikonloppuna 2015 Facebook-seinälleni kuvan maalauksesta ja pyysin kavereitani arvioimaan pojan ikää. En kertonut miksi, ja korostin, ettei minua kiinnosta "oikea vastaus" eikä sellaista edes ole olemassa. Halusin kunkin kertovan, minkä ikäiseltä poika hänen mielestään näyttää. Kun sata ihmistä oli esittänyt oman veikkauksensa, lopetin kyselyn ja kokosin tulokset:

- 3-vuotias: 1 ääni.
- 4-vuotias: 13 ääntä.
- 5-vuotias: 19 ääntä.
- 6-vuotias: 20 ääntä.
- 7-vuotias: 16 ääntä.
- 8-vuotias: 15 ääntä.
- 9-vuotias: 4 ääntä.
- 10-vuotias: 8 ääntä.
- 11-vuotias: 3 ääntä.
- 12-vuotias: 0 ääntä.
- 13-vuotias: 1 ääni.

Monet arvaajat lisäsivät arvauksensa perään pienen perustelun:

Kovasti on kuin oma kesällä kuusi täyttävä poikani. Sanon 7 koska tuohon aikaan oltiin pienempiä.

Mietin aikani ja väitän nyt, että 8. Näyttää meidän hyvin syötetyn kuusivuotiaan ikäiseltä.

10v. Jalkaterä ei ole ihan pikkulapsen.

Mummo ja poika sano 4. Mä sanon 6. Meillä ei vain keskusteltu käsistä ja jaloista, vaan myös verrattiin 7-vuotiaan vastaaviin.

Sanoisin 4, koska kasvoissa on vauvan pyöreyttä. Poi-

ka on aika pieni suhteutettuna varikseen, joka on kauempana. Kädet ja jalat ovat luiset, joten niistä ei voi sanoa mitään. Vartalon suhteet...öös. Siis olkoon 4.

Kehon mittasuhteet näyttää mun silmään siltä, että poika ois vain noin 4-vuotias, korkeintaan 5.

Viittä minäkin veikkaan. Mielessäni vertaan kuusi-vuotiaaseen tyttärentyttäreeseen.

Äkkiseltään näytti 5-vuotiaalta omiin poikiini verrattuna. Tarkemmin katsottuna arvioin kumminkin 8-vuotiaaksi, lähinnä jalkojen ja kasvopiirteiden perusteella.

Mä veikkaan kans että on vanhempi kuin nykyajan ton näkönen olisi. Jalka on iso, ranne ja niska tanakat, tukka vahva. 10 vuotta.

Ikäarviot vaihtelivat siis hyvin laajalla skaalalla kolmevuotiaasta kolmetoistavuotiaaksi saakka, vaikka kumpikin ääripää saikin vain yhden äänen. Vain yksi arvaaja sadasta oli sitä mieltä, että poika saattaisi olla kolmevuotias kuten Väinö Sipi tuolloin maalauksen syntyaikaan oli. Neljävuotiaasta kahdeksanvuotiaaksi asti arvaukset jakaantuivat varsin tasaisesti.

Ville Aaltonen oli syntynyt 2. kesäkuuta 1876. Hän oli siis maalauksen syntyaikaan juuri täyttänyt kahdeksan vuotta. Paitsi että tuon ajan lapset olivat pienikokoisempia kuin nykylapset, Villen tiedetään olleen aikalaisten-sakin joukossa hyvin pienikokoinen. Hän luultavasti oli kesällä 1884 suurin piirtein sen kokoinen kuin tämän päivän viisi-kuusivuotiaat.

* * *

Näytelmän toisessa kohtauksessa palataan ajassa taaksepäin. Näyttämöllä makailee sikoja – tiesin että moni koulupoika ottaa mielihyvin sian roolin. Osa sioista röhkii, joku tonkii kärsällään maata, osa siirtyilee hie-man paikasta toiseen ja kellahtaa taas kyljelleen. Kaikki näyttävät hyvin, hyvin laiskoilta. Näyttämöllä on myös varis, joka on kauko-ohjattavan auton päälle rakennettu ”varisnukke”.

En edelleenkään usko Aaltosen Villen juttuihin varauksetta, mutta pidän niitä kuitenkin sen verran varteenotettavina, että laitoin juuri hänet pojannalikkana hypähtämään lavalle housujaan nostellen. Lavan toisesta reunasta taas tuli hetkeä myöhemmin sisään Axel Gallén, jolla oli luonnoslehtiö kädesssä.

Axel tervehtii poikaa:

- Punainen kuin krapu! Taidat olla saunasta tulossa?
- Juu. Isä ja muut jäi vielä.

Axel katsoo Villen otsaa ja kysyy:

– Jokos se haava on parantunut, minkä tappelussa ot-saasi sait?

– Jaa se... (Raapii ohimoaan.) On siinä kai joku rupi vielä.

Ville ei malta olla kauan aloillaan, hypähtää Axelin luota sikojen luo niitä taputtelemaan. Axel ryhtyy tekemään luonnosta pojasta sikoja taputtelemassa. Ville liikkuu vilkkaasti sialta toiselle, käy välillä kurkkaamas-

sa mitä Axel piirtää, sitten palaa taas sikojen luo niitä rapsuttelemaan. Axel ryhtyy tarinoimaan, toivoo että vilkasliikkeinen poika pysyisi siten paremmin paikallaan ja hän saisi pojan hahmon tallennettua lehtiönsä.

Varis alkaa tarkoituksellisesti hiukan kiinnittää katsojien huomiota, liikuskelee sikojen liepeillä, käy jotain nokallaan tökkäämässään, mutta pysyy koko ajan vähintään muutaman metrin päässä Villestä ja Axelista.

Ville ei pysy Axelin kertoillessa täysin aloillaan pientä hetkeä pitempään, ja Villen asennotkin vaihtelevat jatkuvasti. Axel näyttää hieman turhautuneelta ja lopettaa luonnostelun hetkeksi. Hän miettii selvästi jotain ratkaisua. Sitten Axel huomaa variksen ja saa ajatuksen. Hän kiinnittää Villen huomion varikseen:

– Onpa se kesy!

Ville katsoo ja lähtee saman tien varista kohti. Varis syöksähtää heti muutaman metrin taaksepäin. Ville pysähtyy, lähestyy taas ja taas varis liikahtaa johonkin suuntaan ja pysyy yhtä kaukana Villestä kuin ennenkin.

Axel nauraa.

– Ei se noin kesy sentään ole. Mutta oletko sinä tien-nyt, että kun heittää suolaa vareksen pyrstölle, vares tulee siitä niin kesyksi, että antaa ottaa itsensä kiinni?

– Ihanko totta!

Axel ei vastaa, vaan antaa myhäillen pojalle taskus-taan hyppeksellisen suolaa. Poika ryhtyy heittelemään kourastaan rippunen kerrallaan suolaa varista kohti, ja Axel hyvin tyytyväisen näköisenä pikaisesti luonnostelee näkymää. Poika asettuu katselijoiden näkökulmasta täsmälleen sellaiseen asentoon ja sijaintiin suhteessa varikseen, jossa ”Poika ja varis” -maalauksen poikakin on. Poika on keskittynyt puuhaansa, varis liikahtee vain hiukan. Axel näyttää tyytyväiseltä ja luonnostelee hetken hiljaa.

Sitten Ville vilkaisee sivusilmällä saunan suuntaan ja lähtee äkkiä paikaltaan.

– Isä tuli, täytyy mennä!

Saman tien Ville pyrähtää esiripun taakse.

Axel on lievästi harmistunut, kun luonnos jäi pahasti kesken. Huudahtaa kuitenkin perään kiitokset, mihin Ville huikkaa tyrväläisittäin vastauksen:

– Ei mittää!

Axel lähtee toiseen suuntaan luonnoslehtiönsä kanssa ja katoaa verhon taakse. Varis jää näyttämölle pienin liikkein paikkaa vaihtelemaan.

Väliverho vedetään eteen.

* * *

Kolmannen kohtauksen alussa valkokankaalla näkyy sinne heijastettu Poika ja varis -maalaus. Näyttämöllä on sama maalausteline samassa paikassa kuin ensimmäisessä kohtauksessa. Sama lapsijoukko kuin ensimmä-

mäisessä kohtauksessa on paikalla edelleen juosten ja leikkien. Axel harppoo paikalle, nostaa matkalla yhtä lasta hieman ilmaan.

Tyttö huudahtaa:

– Hei Akseli! Missä sinä olet ollut?

– Hei! Kävin vähän talkkunaa syömässä sillä välin kun maalaus kuivui.

– Hieno maalaus, paitsi että taivasta ei näy ollenkaan. Eikö sen kuuluisi aina edes vähän näkyä?

– Kokeilin nyt tehdä noin... Täällä maan päällä me kumminkin eletään.

Axel tarkistaa, että maalaus on täysin kuiva, ja on jo ottamassa sitä pois telineeltä, kun kaksi tyttöä supisevat keskenänsä ja rohkaisevat toisiaan.

– Akseli... Kuka tuo poika on?

– Korva ainakin on mejän Väinön!

Axel keskeyttää puuhansa ja miettii hetken. Hän tahoo olla lapsille mieliksi.

– Minä olen ollut täällä teidän kanssanne koko suven ja monena suvena ennenkin, tehnyt luonnoksia varmaan ihan jokaisesta teistä. Tässä pojassa on piirteitä kaikista pihapiirin lapsista, niin pojista kuin tytöistäkin. Ja on pojassa jotakin minusta itsestäkin. Muistan teidän kasvonne pienintä pisamaa myöten. Korva taitaa olla Väinöltä ja asento Villeltä, mutta olisiko tämä poski sinulta?

Axel nipistää sormilla hiukan tytön poskea. Sen jälkeen hän kääntyy toisen tytön puoleen.

– Ja tämän leuan täytyy olla sinulta, on se niin sievä nökö, vai mitä!

Lapset nauravat:

– Me kaikki taisimme olla yhtä väärässä ja yhtä oikeassa!

* * *

Näytelmä valmistui huhtikuun alussa 2015 niin, että ainakin Stormin koulu ehti harjoitella sitä ja esittää sen osana kevätjuhlaohjelmaansa. Marraskuussa 2015 stormilaiset esittivät näytelmän Sylvään koulun auditoriossa. Näytelmäteksti on jatkossakin saatavilla maksutta Sastamalan Kulttuuripalveluista.

Tätä artikkelia kirjoittaessani, alkusyksystä 2015, ilmestyi Marja-Liisa Rönkön mainio pieni taidekirja "Axel Gallén – Tyrväältä Pariisiin". Kirja ilmestyi samaan aikaan, kun Galleria Akselissa avattiin ainutlaatuinen ja hieno taidenäyttely, jossa esiteltiin Axel Gallénin vuosina 1881–1884 tekemiä, tyrvääläisistä paikoista ja ihmisistä vaikutteita saaneita varhaissteoksia.

Marja-Liisa Rönkkö on varmasti paras asiantuntija, mitä Akseli Gallen-Kallelan teosten tyrvääläisvaikutteisiin tulee. Hän on etsinyt ja löytänyt maalauksissa näkyvien maisemien todennäköiset vastineet reaali maailmassa, samoin kuin ne rakennukset, esineet ja ihmiset, joita Gallen-Kallela on maalauksissaan kuvannut.

Esimerkiksi teoksen "Luhti aamuauringossa" vuodel-

Tyrvääläinen poika, joka oli mallina »Poika ja varis»-taideteoksen. Oli tappeluna saanut kivestä päänsä. Akvarelli. 1884.

Akseli Gallen-Kallela: Kallela-kirja. Toinen painos, 1955."

ta 1884 Rönkkö toteaa pohjautuvan Sipin talon aittariini. Sastamalan Museon kokoelmiin kuuluvan teoksen "Kansanateria Sipin talossa" (1884) etualalla istuvan miehen Rönkkö tunnistaa Antti Sipiksi. Ja samana vuonna puolivalmiiksi tehty "Hevonen" esittää Rönkön mukaan Jaatsin hevosta Tuimaa.

Näiden vastaavuuksien havaitsemisen jälkeen Rönkkö yllättää käsitellessään Poika ja varis -maalausta. Siitä hän esittää oman arvelunsa varsin yksioikoisesti:

"Kyse ei kuitenkaan ole tietystä pojasta vaan pikemminkin Axelin omasta lapsuudesta, jonka hän on näin tahtonut maalata muistiin. – Todennäköisesti poika on koottu useista luonnoksista, tarkoituksena saada mahdollisimman hyvä maalaus, työnäyte Pariisiin mukaan otettavaksi."

Jälkimmäinen virke on minustakin uskottava, taiteen syntytapoja ymmärtävä realistinen näkemys. Poikaa ei ole missään tapauksessa tehty yhdellä kertaa alusta loppuun. Silloin kun Gallén tallensi aiheen ja luonnosteli pojan hahmon, hän ei vielä viimeistellyt pojan kaikkia piirteitä. Jotkin yksityiskohdat voivat perustua aivan eri ihmiseen kuin yleispiirteet.

www.lauhamo.fi

Tilausmatkalle,
soita

(03) 513 0412

LINJA-AUTOLIIKENNE ANTTI LAUHAMO OY

SASTAMALA, Telefax (03) 513 0411 toimisto@lauhamo.fi

Moottoripyörät • Mopot • Mönkijät

Trakinkatu 5
38200 Sastamala
www.mprehax.fi

Martilankatu 5, 38200 Vammala
Puh. (03) 512 5000 | www.netland.fi

Huonekaluliike Pekka Ahonen

SASTAMALA KANKAANPÄÄ HUMPPILA
Itsenäisyysentie 62 Torikatu 7 Kennintie 3
P. (03) 514 1840 P. (02) 572 2925 P. (03) 437 7866

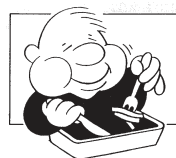
www.hklahonen.fi

*Hyvää Joulua
ja
turvallista autoiluvuotta 2016*

Trakinkatu 2, 38200 Sastamala
Puh. 075 3232 640

www.vammalanautokatsastus.fi

HYVÄÄ RUOKAHALUA!

MARENKI

Puistokatu 5, puh. 511 4999

Hotelli
Ravintola
Pub
Yökerho

Toivotamme kaikille
hyvää joulunodotusta!

Puistokatu 4 * puh. 03- 519 41 * www.vammalanseurahuone.fi

VAMMALAN OP-KIINTEISTÖKESKUS LKV
Puistokatu 2, 38200 Sastamala
www.opkk.fi/vammala

Marko Matoniemi
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5270
Gsm. 0500 939 891
marko.matoniemi@op.fi

Petra Högström
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5271
Gsm 0500 631 038
petra.hogstrom@op.fi

Mutta Rönkön ensimmäinen virke tuo minulle mieleen Aleksanteri Suuren halkaisemassa miekalla Gordionin solmua. Kysymys pojan mallista on monimutkainen, luultavasti ratkeamaton pulma, jota ei voi tyydyttävästi ratkaista sanomalla vain, että taiteilija kuvasi omaa lapsuuttaan.

On hyvin mahdollista, että Axel tahtoi maalauksellaan ennen kaikkea ilmaista omaa lapsuudenaikaista luontosuhdettaan. On hyvin mahdollista, että Axel on itsekin ollut poikasena vastaavassa tilanteessa varista houkuttelemassa. On myös mahdollista, että Axel on antanut maalauksen pojalle omaakin ulkonäköään – mutta siitä ei seuraa, ettei hän olisi käyttänyt ketään muuta poikaa maalauksen mallina.

Miksi juuri tällä teoksella ei olisi pohjanaan esikuvaa tai esikuvia, jos liki jokaisesta muusta Tyrväällä syntyneestä maalauksesta voidaan jäljittää niiden maisemien, rakennusten, esineitten ja ihmisten vastaavuuksia tosielämään? Jos samana vuonna maalatun luhdin mallina on todellinen Sipin luhti, leikkotukkaisen miehen mallina Antti Sipi ja hevosen mallina Tuima, miksi Poika ja varis olisi täydellinen poikkeus?

Muistamme, mitä Akseli Gallen-Kallela itse vuosikymmeniä myöhemmin kertoi:

”Nuorukaisen innostuksella siellä etsin aiheita ja tein luonnoksia. – – Sikojen luona hääriäli usein pieni poika.”

Tästä pojasta ja hänen tekemisistään Akseli Gallen-Kallela sanoo saaneensa aiheen Poika ja varis -maalaukselleen. Jos taiteilija itse on näin sanonut, pitäisi kyetä järkeenkäyvästi perustelemaan, miksi taiteilija olisi kertonut täysin harhaanjohtavasti tärkeän nuoruuden-teoksensa syntyhistoriasta. Mikä häntä olisi sellaiseen motivoinut?

En usko, että Gallen-Kallela valehteli. Sen sijaan hän saattoi kyllä jutelmassaan hiukan yksinkertaistaa syntytarinaa jättämällä kertomatta, kuinka hän työnsä viimeisteli.

Kyse ei luultavasti ole yhdestä ainoasta ”tietystä pojasta”, vaan kahdesta tai jopa vielä useammasta. Siitä, ettemme koskaan tule varmaksi tietämään, keitä mallit olivat, ei seuraa ettei malleja olisi ollut.

Ehkä Gallen-Kallela luonnosteli ensin aiheen Villeä ja varista katsellessaan. Ehkä hän tarkensi pojan hahmoa myöhemmin sen akvarellin pohjalta, jonka taiteilija itse sanoo kuvaavan Pojan ja variksen mallina ollutta tyrvääläispoikaa. Ja kun akvarellin pojalla oli side korvan päällä, ehkä taiteilija joutui hakemaan korvan mallin muualta – ja kukaties löysi itseään miellyttävän, kiinnostavan näköisen korvan Sipin Väinöltä.

**Hyvää Joulua ja
Menestyksellistä Uutta Vuotta!**

ASFALTTI
Rakennus

TEKNISET

Tuominen

Sastamala: Puistokatu 14 • Avoinna ark. 10–18, la 9–14 • Puh. (03) 511 4000

Ruusuja, hakaristejä

Akseli Gallen-Kallela symbolien luoja:

■ Tuomas Rantala

Kuluneena vuonna on muisteltu paljon kansallisia merkkimiehiämme: Sibeliusta, Halosta ja Gallen-Kallelaa. Sastamalan seudulla alueen oma poika Gallen-Kallela on ollut varsin hyvin esillä. Ensi sijassa Gallen-Kallelaa on muisteltu kuvataiteilijana, mutta juhlavuosi ei olisi täydellinen, mikäli hänen muu toimintansa unohdettaisiin. Tähän muuhun, vähemmän tunnettuun puoleen, kuuluu Gallen-Kallelan toiminta kansallisten symboleiden luoja. Hän suunnitteli itsenäisyyden alkuvuosina lukuisan määrän lippuja, kunniamerkkejä, univormuja ja muita tunnuksia.

Vapaudenristejä, virkapukuja ja lippuja

Sisällissota alkoi Suomessa tammikuun lopussa 1918. Gallen-Kallela asui tuolloin Kalelassaan Ruovedellä, jossa oli joutunut häirityksi ja uhkailujenkin kohteeksi. Gallen-Kallela oli pettynyt kansaan, josta hänellä oli ollut idealistinen käsitys. Tämän tuloksena hän otti suksensa ja lähti poikansa Jorman kanssa kohti valkoisten joukkoja. Hetken hän saikin toteuttaa ideaaliaan ”yksinkertaisena rivimiehenä taistella kansansa olemassaolon, kunnon ja kulttuurin puolesta”, kuten

hänen elämäkerturinsa Onni Okkonen kirjoittaa. Mutta kauan ei Gallen-Kallelan sota Vilppulan eturintamassa kestänyt. Ylipäällikkö Mannerheim, jonka sisar Eva oli muuten naimisissa Gallen-Kallelan erittäin hyvän ystävän kreivi Louis Sparren kanssa, kuuli taiteilijan sotivan etulinjassa ja helmikuun puolivälissä 1918 Gallen-Kallela kävikin kutsu päämajan erikoistehtäviin.

Gallen-Kallelaa ilmeisesti hieman harmitti kutsu päämajaan pois taisteluiden tuoksinasta. Mutta jo ennen kuin hän edes tiesi saavansa kutsun kunniamerkkien suunnittelijaksi, hän oli jo miettinyt kunniamerkkien tarpeellisuutta ja kaavailut ehdottavansa ”Suomen Ruusun Kunnikunnan” perustamista. Tämän kunniamerkin hän luonnosteli Haapamäen asemalla helmikuun alussa 1918 Fennia-tupakka-askin kanteen. Luonnosta ja siihen liittyntä saatekirjettä hän ei kuitenkaan lähettänyt eteenpäin.

Päämajassa Gallen-Kallela luonnosteli nopeasti ehdotuksia kunniamerkeiksi. Helmikuun 20. päivänä hän päiväsi ehdotuksen ”Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniaviitaksi”. Nämä kunniamerkit olivat hyvinkin poikkeuksellisen näköisiä – ne olivat Yrjön-ristin tyyppisiä, punaisia ja mustia ja niiden keskustassa oli neliossa neljä hopeista heraldista ruusua. Näin persoonallisiin kunniamerkkeihin ei sentään oltu valmiita. Lopul-

lisessa muodossa ristin keskelle tuli vain yksi heraldinen ruusu ja ristiin sisällytettiin myös hakaristi – Gallen-Kallelan jo vanhastaan tuntema ja käyttämä symboli. Ristin muotona säilyi Yrjön-risti, se oli ylipäällikkö Mannerheimin kovasti arvostaman ja ihannoiman Venäjän Pyhän Yrjön ritarikunnan perua. Kunniamerkit perustettiin Vapaudenristien nimellä 4.3.1918. Gallen-Kallela suunnitteli samalla myös Vapaudenmitalit, jotka oli tarkoitettu miehistöille ja alipäällystölle. Gallen-Kallela itse dekoroiitiin 3. luokan Vapaudenristillä.

Vapaudenristiin pohjautuvat myös Gallen-Kallelan suunnittelemat vapaussodan muistomitali sekä Päämajan merkki. Vapaussodan muistomitali oli tarkoitettu jokaiselle valkoisten puolella sotaan osallistuneelle.

Ensimmäinen kunniamerkkipiirros: ”Suomen Ruusun Kunnikunnan” merkki hahmoteltuna Fennia-savukerAsian kanteen Haapamäen asemalla 2.2.1918.

ja havukuvioita

itsenäisyyden alkuvuosina

Päämajan merkkiä jakoi ylipäällikkö Mannerheim puolestaan harkintansa mukaan päämajan toimintaan ennen 16.5.1918 osallistuneille upseereille. Nykyinen pääesikunnan merkki pohjautuu tähän merkkiin.

Sodan aikana Gallen-Kallela suunnitteli myös paljon muita tunnuksia, kuten lippuja eri suojeluskunnille. Vastaperustetuille ilmavoimille Gallen-Kallela piirsi siipikehätunnuksen, jonka keskellä oli hakaristi. Tämä Suomen Lentomerkki oli käytössä vuoteen 1945, mutta tunnus löytyy yhä ilmavoimien lipuista. Ehkä mielenkiintoisimpia Gallen-Kallelan suunnitelmista vuodelta 1918 ovat univormuluonnokset. Valkoisen armeijan sotilaiden vaatetus oli sodan alussa varsin kirjavaa ja tämän vuoksi pyrittiin jo pikaisesti yhtenäiseen vaatetukseen. Gallen-Kallelan ehdotukset sotilaspukuiksi olivat varsin mielikuvituksellisia, esimerkiksi ratsuväen univormuun olisi kuulunut viuhkalla varustettu silin-

terihattu – muistuma Suomen sodan (1808–1809) ajan ruotsalaisesta univormusta. Kestäväksi on osoittautunut Gallen-Kallelan idea heraldisesta ruususta upseerien arvomerkinä.

Vaikka kesällä 1918 Gallen-Kallela pääsi eroon riitaisen sotilaspukukomitean työskentelystä, vaati nuori valtio jatkuvasti taiteilijaa osallistumaan graafisen ilmeensä suunnitteluun. Esimerkiksi syyskuussa 1918 senaatti halusi Gallen-Kallen suunnittelevan diplomaattien virkapuvut. Tuohon aikaan lähes kaikilla valtioillahan oli sellaiset ja kun Suomesta oli vielä tulossa kuningaskunta, niin sellaiset oli luonnollisesti saatava. Gallen-Kallela teki työtä käskettyä ja suunnitteli diplomaatteille virkapuvun kansallisromanttisine havukuvioineen. Havukuvio olisi ollut todellakin kansallinen erikoisuus verrattuna muiden maiden diplomaattien univormuihin, joihin oli kirjailtu yleensä palmun- tai tammenehviä. Diplomaattiunivormu jäi kuitenkin vain suunnitelmaksi.

Luonnollisesti Gallen-Kallela otti kantaa myös Suomen lipun suunnitteluun. Maallahan ei vielä ollut virallista kansallislippua vuonna 1918, vaan yhdet käyttivät leijonalippua, toiset sinivalkoista lippua ja kolmannet jotain muuta. Gallen-Kallelan mielestä kansallislippuun olisi pitänyt saada perinteiset vaakunan värit – siis punainen ja keltainen. Hän piirsikin ristilipun, jossa valkoisella pohjalla oli keltainen risti jossa punaiset reunat. Sinivalkoista lippua Gallen-Kallela vastusti sen kalpeiden ja mitäänsanomattomien värien vuoksi, mutta myös siksi, että sen alkuperä oli Venäjän vallan ajalta. Gallen-Kallela hävisi lipputaiston ja Suomi sai siniristilipun, jonka olivat suunnitelleet Bruno Tuukkanen ja Eero Snellman – kansallisfilosofimme pojanpoika.

Valtionhoitajan adjutantti, luutnantti Gallen-Kallela poseeraa univormussaan ja kunniamerkeissään. Rinnassa ovat 3. luokan Vapaudenristi miekkoineen ja Kunnialegioonan ritarimerkki.

Gallen-Kallela suunnitteli Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniamerkit. Tässä ritarimerkki miekkoineen 1920-luvun alusta.

Luonnos 4. luokan Vapaudenristiksi.

Vaihda autosi suoraan
**UUTEEN
TOYOTAAN!**

TOYOTA

ALWAYS A
BETTER WAY

**ROMUTUSPALKKIOLLA
ILMAN KÄSIRAHAA 333 €/kk.**

**Etusi
3.161 €**

Winter Pack: Nokian talvirengaspaketti kevytmetallivanteilla, moottori-
lämmitin asennettuna ja tavaratilan suojapohja asennettuna.

Tarjous koskee vain romutussetelin kanssa ostettuja uusia Toyota-henkilöautoja, joiden
CO₂-päästöt ovat korkeintaan 120 g/km ja jotka on hankittu Toyota Jousto -rahoituksella.

Winter Pack -tarjous koskee rajattua erää vuonna 2015 rekisteröitävien autojen uusia
asiakastilauksia.

Esimerkilaskelma: Auris TS 1.2T Active + Winter Pack yht. 25.707 € (sis. toimitus-
kulun 600 €, Winter Pack -varusteet 590 €, romutuspalkkiosta alennusta 500 € sekä
autoveroalennus 290,16 €), **TOYOTA JOUSTO** ki-erä 333 €. Rahoitusaika 48 kk,
kilometrit 40 km, käsiraha 1.000 € (romutuspalkkiosta), suurempi viimeinen erä/taattu
hyvityshinta 11.845 €, korko 2,95 %, käsittelymaksu 9 €/kk, perustamiskustannus
180 €. Todellinen vuosikorko 3,86 %, KSL:n mukainen luoton hinta 28.498,91 €. Rahoituslaskelma
voimassa luottopäätösvarauksella.

Uusi Auris Touring Sports Active alkaen: autoveroton hinta 20 860,00 €,
arvioitu autovero 4 447,06 €, toimituskulut 600 €, arvioitu kokonaishinta sisältäen toimituskulut 25 907,00 €.

EU-yhdistetty kulutus 3,5-5,6 l/100 km, CO₂-päästöt 79-130 g/km.
Takuu 3 vuotta/100.000 km, korin puhkiuostamattomuustakuu 12 vuotta.

• Myynti • Huolto • Varaosat • Peltikorjaamo

**AUTOTALO
PELTARI**

Loimijoen tie 55, Huittinen
Puh. 02-560 5300
www.pelttarinauto.fi

*Hyvää Joulua
ja Onnea
Vuodelle 2016!*

RAUTANET
RautaRasti Oy

Harrastajan ja Ammattirakentajan
yhteistyökumppani

Trakinkatu 7-9, 38200 SASTAMALA
Puh. 03-511 5575

Valtionhoitaja Mannerheimin adjutanttina ja "hovigraafikkona"

Mannerheim, joka oli luopunut armeijan johdosta toukokuun lopussa 1918, palasi takaisin vallan ytimeen joulukuussa 1918, kun hänet kutsuttiin valtionhoitajaksi. Adjutanttikseen hän kutsui maaliskuussa 1919 Gallen-Kallela. Tässä yhteydessä voinee hieman sivupolulle mennä mainita, että Mannerheimillä oli valtionhoitajakautenaan Gallen-Kallela ohella toinenkin tyrvääläislähtöinen adjutantti: everstiluutnantti Kasimir Lilius. Gallen-Kallelaa kaksi vuotta vanhempi Lilius oli Tyrvään kirkkoherrana vuosina 1853–1867 toimineen rovasti Karl Efraim Liliuksen poika. Everstiluutnantti Liliuksen oma poika taas oli taiteilija, toisinaajattelijä Carl-Gustaf Lilius. Liliuksen suku on kotoisin Karkun Rainion kylästä ja tunnettu erityisesti pappis- ja juristisukuna.

Mutta nyt takaisin Gallen-Kallelaan. Jo ennen adjutantiksi tuloaan Gallen-Kallela oli suunnitellut Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniamerkit. Uusia kunniamerkkejä tarvittiin, sillä valtionhoitaja Mannerheim teki helmikuussa 1919 valtiovierailut Ruotsiin ja Tanskaan, ja itsenäisyyden osoittamisen kannalta oli tärkeää voida antaa kunniamerkkejä ulkomaisille valtionpöydille ja muillekin. Vapaudenristithän oli tarkoitettu vain sodan ajan ansioista jaettaviksi ja niiden jakamisen Mannerheim oli lopettanut tammikuussa 1919.

Uuden kunniamerkin keskeisenä symbolina oli heraldinen ruusu. Ruusu oli Gallen-Kallelalle läheinen ja tuttu symboli jo 1890-luvulta. Eräissä varhaisissa luonnoksissa ristin yläpuolelle oli piirretty kruunu, sillä vuoden 1919 talvella ei vielä tiedetty mikä olisi Suomen lopullinen hallitusmuoto. Ristivarsien väleihin sijoitettiin lopulta leijonankuvat, vaikka eräissä vaihtoehtoissa niihin oli sijoitettu kuusenoksa – suosittu symboli valkoisella puolella vuosina 1918–1919. Hakaristi tuli tähänkin ritarikuntaan, se sijoitettiin suurristin ketjuun, kunnes 1960-luvulla Kekkonen aloitteesta hakaristit vaihdettiin kuusenoksakuviksi. Taiteilija itsekin pääsi osalliseksi Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan kunniamerkeistä. Mannerheim palkitsi hänet komentajamerkillä 18.7.1919 (samana päivänä Gallen-Kallela sai myös professorin arvon) ja yhdeksän vuotta myöhemmin presidentti Relander myönsi hänelle 1. luokan komentajamerkin.

Valtionhoitajan adjutanttina ollessaan Gallen-Kallela suunnitteli myös ratsuväenupseerien patruunataskun, upseerimiekan ja esikuntaupseerien käyttämät olkanyörit. Nämä ovat vielä jossakin määrin käytössä erilaisissa seremonioissa. Ratsuväenupseerien patruunataskuakin näkee paraateissa perinnejoukkojen asuissa, varsinaisia ratsuväen yksikköjähän puolustusvoimissa ei ole ollut enää vuosiin.

1920-luvun suunnitelmia – Itä-Karjalan lipusta Kalevan miekan ritarikuntahankkeeseen

Mannerheimin jätettyä valtionhoitajan tehtävät heinäkuussa 1919 pystyi Gallen-Kallelakin omistautumaan entistä enemmän vanhalle uralleen taidemaalarina. Täysin hän ei kuitenkaan voinut irrottautua siitä kan-

Vuonna 1929 kaavailtiin Suomen vaakunan uudistamista. Gallen-Kallela laati sitäkin varten luonnoksia. Tässä "kansanruunulla" varustettu ehdotus.

sallisten symbolien luojan roolista, johon hän – osittain tahtomattaan – oli joutunut vuosien 1918 ja 1919 kuluessa. Esimerkiksi 1920-luvun alussa, niin sanottujen heimosotien aikaan, Gallen-Kallela suunnitteli Itä-Karjalan lipun ja vaakunan. Gallen-Kallela luonnosteli myös kolmi-luokkaisen Karjalan vapaudenristin. Tämä kunniamerkki ei – toisin kuin lippu ja vaakuna – toteutunut. Sen pohjalta toteutettiin kuitenkin 1938 perustettu Heimosotaristi.

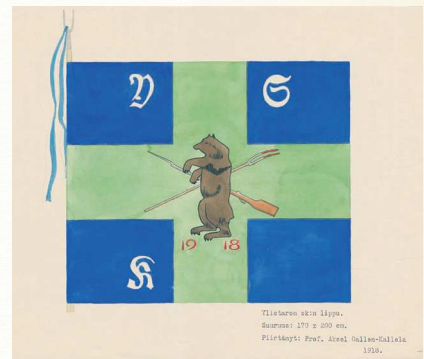
Toteutumattomiin suunnitelmiin kuuluu niin ikään Kalevan Miekan ritarikuntahanke. Vuonna 1928 eräät upseerit, muun muassa Rudolf Walden, ajoivat Mannerheimin ylentämistä sotamarsalkaksi. Presidentti Relander kuitenkin esitti vaihtoehdoksi uuden ritarikunnan perustamista ja sen korkeimman kunniamerkin antamista Mannerheimille. Gallen-Kallela sai tehtäväksi suunnitella ritarikunnan kunniamerkit. Keskeiseksi symboliksi olisi tullut Kalevalan yhdeksänlajista runossa mainittu "miekka tuliteräinen". Pääministeri J. E. Sunila kuitenkin vastusti ritarikuntahanketta ja se raukesi. Ritarikunnan merkeissä ollut liekehtivä Kalevan miekka pääsi kuitenkin viisikymmentä vuotta myöhemmin perustetun sotilassanomitalin kääntöpuolelle. Kyösti Kallion johtama hallitus yritti puolestaan uudistaa Suomen vaakunaa

vuonna 1929 ja Gallen-Kallelan piti olla tässä mukana. Tästäkään hankkeesta ei tullut mitään. Kallio muun muassa olisi tahtonut luonnokseen omia ajatuksiaan – esimerkiksi Suomen ristilipun – ja tätä taas vastustivat niin presidentti Relander kuin Gallen-Kallelakin.

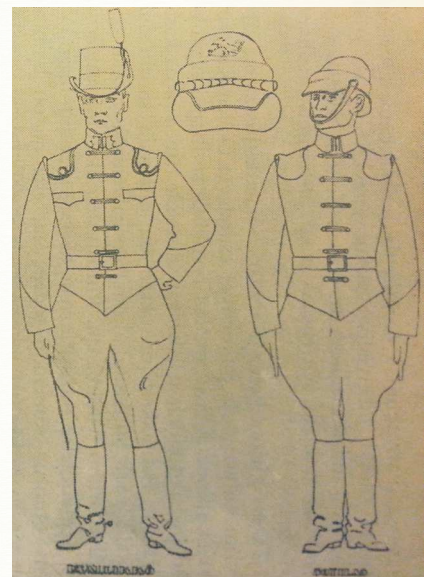
Mutta toteutuneitakin suunnitelmia 1920-luvulle mahtui. Gallen-Kallela suunnitteli tuolloin esimerkiksi Itsenäisyyden Liiton lipun. Kyseinen kansalaisjärjestö, jonka kunniajäsen taiteilija oli, ajoi suomalaisen lippukulttuurin kehittämistä ja hajanaisen kansakunnan yhdistämistä yhtenäisten tunnusmerkkien alle. Aluksi liiton toiminnassa olikin mukana väkeä laajalti ja siihen kuului myös ruotsinkielisiä henkilöitä sekä sosialidemokraatteja (mm. Väinö Tanner ja Reinhold Svento). Myöhemmin järjestö kuitenkin liukui äärioikealle. Liiton lippu oli nelikenttäinen, väriltään punamusta ja sen keskellä Suomen leijona. Toteutuneita suunnitelmia oli myös Suomen partiolaisten korkein kunniamerkki, Mannerheim-solki. Samalla vuosikymmenellä Gallen-Kallela suunnitteli vielä siviilimiekan. Aikoinaanhan oli tavallista, että siviilivirkamiehilläkin oli univormu, johon kuului kevyt miekka. Nykyään tämä miekka on käytössä enää akateemisessa maailmassa tohtorinmiekkana, jolloin se varustetaan sen yliopiston embleemillä, joka miekan antaa.

Lopuksi

Akseli Gallen-Kallelasta tuli siis yhtäkkiä, osittain tahtomattaan, itsenäisyyden alussa eräänlainen Suomen valtion "hoviheraldikko" tai "hovigraafikko", joka sai tehtäväkseen suunnitella nuoren valtion käyttöön mitä erilaisimpia tunnuksia. Useat Gallen-Kallelan suunnitelmista jäivät vain suunnitelmiksi joko sen vuoksi, että ne olivat epäkäytännöllisiä, liian erikoisia, kalliita tai sitten aika vain ajoi niiden ohi. Mutta monet Gallen-Kallelan suunnitelmista myös toteutuivat, jos ei täysin sellaisenaan, niin ainakin muokattuina versioina. Osa näistä on edelleen käytössämme ja niihin törmäämme esimerkiksi itsenäisyyspäivän juhlissa, tohtoripromootioissa, partiolaisten juhlissa ja sotilassparaateissa.

Gallen-Kallelan suunnitteleva lippu Ylistaron suojeluskunnalle. Keskeisenä tunnuksena heinähanke, joka toistuu sekä itse lipussa että tangonkärjessä.

Gallen-Kallela suunnitteli vuosina 1918–1919 lukuisia univormuja, jotka jäivät enimmäkseen paperille. Tässä suunnitelma ratsuväen univormuksi. Upseerin päähine on muistuma Suomen sodan aikaisesta ruotsalaisesta univormusta.

Gallen-Kallelan piirtämä lentomerkki oli käytössä vuoteen 1945.

Mouhijärven kirjasto on kaunis kuin koru

Yhdessä ajan kanssa kirjastossa

*Pakkasin ajan ja kirjat reppuuni.
Istun rauhassa viihtyisässä lukunurkkauksessa,
olen hetken itseni kanssa.
Kuuntelen hiljaista puheensorinaa.
Ajattelen, maistelen tunnelmaa.
Annan itselleni tilaa olla ja nauttia olemassaolostani.
Katselen kaunista kirjaa, välillä maisemaa,
omassa rauhassa.
Kaiken kiireen keskellä pysähdyn ja rentoudun,
olen läsnä tässä ja nyt, vain tässä ja nyt.*

– Leena Kukkonen-Lahtinen –

Kirjasto

paikka pysähtyä ja rentoutua

▪ Leena Kukkonen-Lahtinen

Ihmisen mielenterveydelle on ratkaisevan tärkeää, että hän pystyy luomaan itselleen turvallisen tilan, jossa hän voi löytää oman rauhansa, jossa hän voi mietiskellä päivän tapahtumia ja omaa elämäänsä. Tähän nykykirjastot tarjoavat oivan mahdollisuuden – on vain otettava aika haltuun.

Suomessa matkaillessani olen tutustunut moniin maamme kirjastoihin. Ilokseni olen havainnut, että kirjasto tarjoaa erinomaisen paikan pysähtyä kiireen keskellä, mahdollisuuden olla rauhallisessa ympäristössä. Liki jokaisesta kirjastosta löytyy tila pysähtymiselle, kuten kau-

nis pieni pöytä ja hyvä nojatuoli. Ei melua, mainoksia, radion musiikkikanavan pauhua, ei kiireisten ihmisten hälinää. Kirjasto tarjoaa muuta, vaimeaa puheen sorinaa, taidetta, kirjoja lukemiseen ja katselemiseen, kirjaan uppoutunut lapsi, lukusalin sanomalehtien kahinaa ja näppäinten naputtelun vaimeaa ääntä. Kaikki tämä tapahtuu yhteisessä olohuoneessamme, toinen toisemme huomiioon ottaen ja toistamme kunnioittaen.

Varsinkin uudemmissa kirjastoissa on myös arkkitehtonikassa otettu huomioon ihmisen tarve pysähtyä,

katsella ja vain olla. Uudet kirjastomme ovatkin kauniita, käytännöllisiä ja käyttäjiensä rakastamia. Esimerkiksi Mouhijärven, Rauman, Turun ja Ylöjärven kirjastoissa on iso lasiseinä, josta näkyy kirjaston ulkopuolinen elämä. Raumalla lasiseinän eteen on asetettu kutsuvia nojatuoleja, maisema on tuotu kaikkien kirjaston kävijöiden ulottuville, annettu mahdollisuus istua, katsella, koota ajatuksiaan ja rentoutua. Ulkopuolelta katsoessa näkyy lämmin ja houkutteleva nojatuolirivistö ja kirjahyllyjä. Turun uudessa kirjastossa lehtienlukusali tuntuu olevan osa kaupunkia ja katuja, mutta silti tunnelma on rauhallinen, miljöo lämmin ja meluton. Ylöjärven "Leijassa" lasiseinä todella elää vuodenaikojen rytmissä. Lasiseinustan sohvalla luonnon vaihtelut tarjoavat virikkeen ajatusten vapaille liikkeelle.

Myös vanhoihin tai uudiskäytössä oleviin kirjastorakennuksiin on rakennettu pieniä nurkkauksia, tiloja, jotka tarjoavat oivan paikan pysähtyä. Mynämäen kirjasto on entisessä pankkirakennuksessa, josta löytyy viehättävä "runonurkkaus", varta vasten asiakasta ajatellen rakennettu rauhoittava tila. Imatran kirjastossa voi istahtaa lukunurkkauksen vanhaan keinutuoliin ja tutkailla mieltä hivelevää järvinäkymää. Loviisan kirjasto on entisen seurahuoneen upeissa tiloissa. Rakennus on pieteetillä kunnostettu, sieltä löytyy toinen toistaan viehättävämpiä nurkkauksia ja erkkeireitä hiljentymiseen. Jo vanhat tapetit takaavat irtaantumisen ajan hälinästä ja kiireestä.

Rentoutuminen on hiljentymistä, pysähtymistä, levollisuuden ja henkisen tasapainon löytämistä. Rentoutumisen taito on meissä kaikissa, mutta turhan usein se

jää käyttämättä nykyajan kiireisessä ja stressaavassa elämässä. Kirjasto voikin tarjota asiakkaalle mahdollisuuden herkistyä kuuntelemaan kehoaan ja itseään. Asiakasta voikin tietoisesti rohkaista jättämään kiire, kireys ja jännitys ulko-ovelle ja pukemaan ylleen rentouden viitan ovenpielen naulakosta. Kirjasto voi tarjota tilan, jossa kävijän on helppo ajatella: Nyt minulla on aikaa palauttaa kirjat, lainata uudet, istahtaa hetkeksi ja pysähtyä olemaan läsnä, tässä ja nyt.

Ohje kirjastossa rentoutumiseen

Istahtaa selkänöjälliseen tuoliin ja henkäise muutama kerta syvään.

Katsele ympärilläsi olevia asioita, värejä, kirjahyllyjä, ihmisiä, maisemaa. Ehkä huomiosi kiinnittyy johonkin tiettyyn yksityiskohtaan. Katsele rauhassa. Seuraavaksi voit sulkea silmäsi, voit keskittyä ympärilläsi oleviin ääniin. Kuuntele rauhassa kaikkia ääniä joita "tällä hetkellä" kuulet.

Siirry kehoosi, miltä se tuntuu. Miltä tuoli allasi tuntuu, entä käsinoja, onko jalat hyvin, onko asentosi hyvä?

Siirry "tähän hetkeen", Millaiseksi kuvittelet "tämän hetken", minkä kokoinen, värinen, muotoinen se on? Anna "tälle hetkelle" aikaa ja tilaa. Tarkista tuntemuksesi, nauti olostasi ja anna ajan kulkea, rauhassa.

Hengitä muutama kerta voimakkaasti sisään ja venyttele, avaa silmäsi ja katsele näkymiä.

Huomaat, että olet virkeämpi jatkamaan matkaasi!

Kanaalin varrella sijaitsevan Rauman kirjaston lepotuoleja kiireettömään olemiseen

Isännöintitoimisto
RYYPPÄ Oy
ryyppa.fi

Puistokatu 7 B 7, Sastamala, teemu@ryyppa.fi

Puh. 044 742 3618

**Vammalan
Väriaitta**

38200 SASTAMALA
ITSENÄISYYDENTIE 10

PUHELIN 511 2895
FAX 03-511 5100

variaitta@kopteri.net

*Hyvää Joulua
ja
Rakentavaa
Uutta Vuotta!*

**Vammalan
Betoni OY**

p. 03-5155 371, 0500 237 469

*Hyvää Joulua
ja Menestyksestä
Uutta Vuotta!*

Isännöintipalvelu
Kari Kaaja

Puistokatu 4 B 3, 38200 Sastamala, puh. (03) 514 1496

Saluunassa
syöt hyvin.

Tervetuloa!

Puistokatu 16 38200 Sastamala
Puh. 03-511 2954

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2016!*

Lakeside Golf & Country Club Oy
Puh. 03-512 9500, Sastamalantie 1901, 38100 SASTAMALA

Urheilumuistojen kirja

▪ Jussi Lehtinen

Tiesin, että olit siellä tallella! Vanhempieni vuonna 1950 rakennetun rintamamiestalon yhdessä vintissä aivan perimmäisessä nurkassa. Olin monta kertaa aikonut kaivaa sinut esille, mutta en vain saanut sitä aikaiseksi. Monta vuotta olin myös suunnitellut vinttitilojen tyhjentämistä, olihan siellä kolmen sukupolven tavaroita. Keväällä päätin helpottaa perikunnan taakkaa ja niin kesäkuun alussa se tapahtui. Nuorin lapsistani, Leena tuli Nurmijärven Klaukkalasta ja tyhjensimme kaksi vinttiä. Hän teki suurimman työn ja peesasin perässä. Kun pääsimme takaseinälle asti, se tarttui Leenan käsiin. URHEILUMUISTOJENI KIRJA oli säilynyt vuosikymmenien ajan mainiossa kunnossa. Kirja oli painettu Porissa 1946 Satakunnan Kirjateollisuuden kirjapainossa. Tekijänä Martti Jukola ja avustajana Jalle Vallikari.

Kuka oli Martti Jukola?

Minun sukupolveni muistaa vielä Jukolan, mutta nuoremmat eivät, näin luulen. Hän oli urheilija, urheilutoimittaja, joka loi suomalaisen radioselostuksen perusteet. Hän toimi Yleisradion selostajana vuodesta 1931 aina kuolemaansa saakka heti Helsingin olympiakisojen jälkeen vuonna 1952. Jukola ja Vallikari halusivat suunnitella kirjan, joka mahdollisimman hyvin vastaisi tarkoitustaan urheilumuistojen säilyttämiseksi, ja tässä he todella onnistuivat. Kirjan viimeinen lause: Tee keräystyösi tunnontarkasti, sillä tulevaisuudessa siitä on eniten iloa juuri Sinulle. Nyt kun 50 vuoden tauon jälkeen luin keräystulokseni sivu sivulta, ymmärsin mainitun lauseen tarkoituksen.

Vuodet 1947–1965

Ensimmäinen kilpailumerkintä kirjassa on 21.07.1947, siis hieman ennen kuin täytin 11 vuotta. Tyrvään Voiman sarjakilpailuissa juoksin 40 metriä aikaan 8,7 ja olin kolmas. Viimeinen merkintä on 4.10.1964, miesten sarjaottelu VaPS-Mesukylän Toverit. Yllä olevaan ajanjaksoon sisältyy yleisurheilua, hiihtoa, tennistä, pöytätennistä, jääkiekkoa ja eniten jalkapalloa. Olin kerännyt varsinkin Pallo-

seuran perustamisesta lähtien kaikki seura koskevat Tyrvään Sanomien, Aamulehden ja Satakunnan Kansan lehtiartikkelit. Selasin kirjaa yhtenä iltana nukkumaan mennessä ja totesin Anjuska-vaimolle: Olin ollut monta kertaa sarjassani paras nimenomaan yleisurheilussa ja hiihdossa, mutta kun aina oli yksi parempi, nimittäin Levorannan Antti. Sama tahti jatkui kaikissa pallopeleissä paitsi jääkiekossa! Se taas johtui siitä, että Antti ei sitä lajia oikein tuntenut omakseen, heh-heh.

Voima, Kisa, Vammaskosken Pallo ja Vammalan Palloseura

Jalkapalloa pelattiin Tyrvällä kahden seuran toimesta vielä 1950-luvulla. Viimeisimmät lehtileikkeleet ovat vuodelta 1953, jolloin Voima ja Kisa pelasivat ystävyysotteluita niin miehissä kuin junioritasollakin. Me olimme Antin kanssa 17-vuotiaita, mutta pelasimme Voiman miehissä. Kisa voitti juniorien ottelun ja Voima miesten kamppailun. 1954 yritettiin yhdistää jalkapalloilijat yhteen seuraan, mutta se oli tuomittu epäonnistumaan jo etukäteen. Siihen aikaan Palloliitolla ja TUL:illa oli omat sarjansa. Kun perustava kokous kut-

Maakuntasarjaan noussut VaPS:n joukkue: Eturivi vas.: Ahti Haapanen, Eero Nurmi ja Pauli Lyytikäinen. Keskirivi: Timo Järvelä, Matti Koivunen, Pekka Määttä ja Tauno Aho. Takarivi: Kauko Vieras, Antti Levoranta, Juhani Lehtinen ja Raimo Toivonen.

suttiin koolle, tiedettiin jo etukäteen, että joudutaan äänestämään, kumpaan liittoon uusi seura liittyy ja että häviölle jääneet eivät lähde uuteen seuraan mukaan. Etukäteen kumpikin seura yritti värvätä omiaan paikalle äänestyksen takia. Kisa onnistui paremmin, ja kokouksessa päätettiin perustaa Vammaskosken Pallo, joka liittyi TUL:n jäseneksi. Voimalaiset jäivät pois ja uusi seura eli vain hetken. Tyrvään Voima oli yleisseura, jossa yleisurheilu ja hiihto olivat voimakkaimmin esillä.

Suunnistajat ja jalkapalloilijat toimivat omissa jaos- toissaan, mutta tunsivat jäävänsä jalkoihin koko seuran toiminnassa. Suunnistajat irtaantuivat 1954 emäseuras- ta ja perustivat Suunta-Sepot. Kaksi vuotta myöhem- min jalkapalloilijat seurasivat perässä ja perustettiin Vammalan Palloseura 11.11.1956. Ero tapahtui kaikessa ystävyydessä ja Voima lahjoitti käytössä olevat peliasut uudelle seuralle.

Pääsin pienillä loukkaantumisilla

Minulla on ollut hyvä onni ja tuuri, sillä olen päässyt noin 70 vuotta kestäneestä liikunta- ja urheiluharras- tuksista pienillä vaurioilla. Pikkupoikana olin yksin hiihtämässä nykyisen kaupungin varaston maisemis- sa. Silloin ei ollut latuja, joten mäetkin laskettiin um- pihangessa. Yritin kerran mäkeä laskiessani kahden puun välistä, kunnes huomasin, ettei siitä mahdukaan. Vedin sauvat silmilleni ja törmäsin puihin ja huomasin poskeni vuotavan verta. Siihen aikaan oli ns. bambu- sauvat, joiden päässä törrötti rautanaulat. Naula oli re- päissyt poskeni auki! Se olisi pitänyt neuloa, mutta jäi jostain syystä tekemättä. Vaalea jälki löytyy vieläkin, kun tarkasti katsoo.

Ennen jääkiekkoa Pororannassa pelattiin jääpalloa ja sieltä löytyi seuraava "pamaus". Järvisen Ensio löi palloa ja minä yritin takaapäin estää sitä. Ension mai- la teki saattoliikkeen, minkälaisia näkee nykyisin gol- fissa. Maila iskeytyi suoraan suuni kohdalle, alahuuli aukeni ja yksi hammas lensi kaaressa jäälle. Nyt neu- lottiin, alahuuli jäi hieman "törrölle", mutta ei se pa- hemmin ole suutelemista haitannut! Menin seuraava- na päivänä hammaslääkäri Alli Eskolan vastaanotolle, jotta otettaisiin lentäneen hampaan juuret pois. Niitä ei löytynyt, joten "Pontson" lyönti oli tarkka. Jos olisi tarkoitukselle koettanut, ei varmaan olisi niin hyvin on- nistunut! Pääpaukku sananmukaisesti tapahtui sitten loppiaisena 1950. Voiman sarjakilpailut ja kova pakka- nen tuulen kera. Sarjaani lähti vain kolme poikaa, Antti, Liikarin Pekka ja minä. Päätimme Antin kanssa, että antaa Pekan mennä omia aikojaan ja otetaan me kisa rauhallisesti tasatahtiin. Lähdimme Seuratalon mäeltä ja matka oli neljä kilometriä. Pekka lähti kuin ammut- tu ja voitti meidät seitsemällä minuutilla! Me tulimme Antin kanssa rauhallisesti maaliin rinta rinnan, mutta lehtileikkeen mukaan hän voitti minut sekunnilla, sil- loin ei ollut tuhannesosat vielä käytössä. Matkan ai- kana juttelimme tuttujen kanssa, ja huomasin, miten ns. Tuomiston aukeella puhalsi todella kylmä tuuli.

Minulla oli sellainen hiihtolakki, joka pantiin nauhoilla leuan alle kiinni, mutta tuuli pääsi puhaltamaan korvi- en väliin. Kun tulimme maaliin, näimme miten muis- taakseni Mäkelän Kaukon korvia hierottiin lumella. Ko- etin omiani, ei mitään tuntoa. En tainnut sanoa Antille mitään, vaan hiihdin suoraan kotiin Iso-livarin taloon Puistokadulle. Isä vei minut suoraan sairaalaan, mis- sä panttiin jonkinlaista sian ihraa korviin ja pää kää- reeseen. Menin seuraavana päivänä kouluun, missä en kehdannut kertoa todellista syytä edes opettajalle. Sepitin tarinan, että olin kaatunut ja takaraivo oli auen- nut, Se meni täydestä, jonkin aikaa!

Ei yksi pääsky kesää tee, kyllä tekee, sanon minä

Jokainen suomalainen taitaa tuntea tuon sananlas- kun. Urheilussa ja erikoisesti pallopeleissä se tar- koittaa, että yhden tähtipelaajan loukkaantuminen ei voi, eikä saa vaikuttaa joukkueen peliesityksiin. Voin kertoa kuitenkin omakohtaisen tapauksen vuodelta 1961. Vammalan Palloseuran edustusjoukkue nousi kaudelle 1960 maakuntasarjaan, mikä silloin oli kol- manneksi korkein sarjataso. Vuosi meni hienosti ja odotukset vuodelle 1961 olivat melkoiset, haaveilim- me jopa nousua Suomi-sarjaan. Sarja alkoi lupaavasti, kunnes pamahti. Nimittäin Levorannan Antin sääriluu- tumalla pelatussa ottelussa. Pallo-lirojen maalivahti heittäytyi palloa tavoitellessaan Antin jalan päälle. Keskustukemme Koivusen Matti muistaa aina, miten hän kuuli pamauksen omalle kenttäpuoliskolle saakka. Antin kausi oli ohitse, ja hän ei koskaan saanut uutta kipinää uralleen. Hävisimme sen jälkeen lähes kaikki ottelut ja putosimme sarjasta. Miksi siis Antin mer- kitys oli tuollainen? Siksi, että hän oli synnynnäinen maalintekijätyyppi. 1960 hän sijoittui maassamme kymmenen parhaan maalintekijän joukkoon kaikki sar- jat mukaan luettuna. Rintapotku oili tarkka ja siinä oli suorastaan hirvittävä voima. Muistan, kun pelasimme Keskuskentällä Porin-Pallotovereita vastaan, miten po- rilaisten maalivahti peitti kasvonsa ja käänsi selkensä nähdessään Antin valmistautuvan maalilaukaisuun! Antilla olisi ollut mahdollisuudet mestaruussarjape- laajaksi, mutta opiskelu vei voiton, eikä hän koskaan päässyt kokemaan ylempien sarjatasojen tunnelmaa. Palloseuran kasvateista on päässyt pisimmälle Viston Tommi, joka pelasi mestaruussarjassa Pietarsaaren Jarossa. Kun ajattelen joukkueemme romahdusta, se on helppo jälkepäin selittää. Muut pelasivat, syöt- telivät, ja Antti teki maalit. Se sujui kuin tanssi, eikä kukaan ajatellutkaan tilanteen dramaattista muutosta. Joten Palloseuralle yksi pääsky teki kesän, jota seurasi kylmä talvi.

Hakan maaottelumiehet Kaalisaaressa

Palloseuran ehkä parhaat ottelut nähtiin syksyllä 1963 piirisarjan puitteissa. Voitimme oman lohkomme ja pää- simme semifinaaliin Tampereen Pallo-Veikkoja vastaan. Ottelu pelattiin lokakuun lopussa Kaalisaaressa ja kaik-

● Vammalan Palloseuran edustusjoukkue kuvattuna ottelun VaPS — Haka jälkeen. Eturivissä vasemmalta vp Tauno Aho, mv Risto Rasku, op Keijo Heikkonen, keskirivissä vasemmalta vtm Matti Koivunen, vih Pekka Määttänen, ovh Juhhi Lehtinen, vvh Perttu Jokinen, kh Pekka Hietamo, olh Markku Kallio. Joukkueen huoltaja on Pentti Lehtivirta.

1968 Satavuosi

kien jalkapalloa seuraavien suureksi hämmästykseksi voitimme tamperelaiset 4-1. TPV oli juuri ennen ottelua varmistanut nousunsa Suomi-sarjaan! Voitto tiesi selviytymistä piirin loppuotteluun ja vastaan tuli mestaruussarjalainen Valkeakosken Haka. Peli pelattiin marraskuun puolella ja Haka ei jättänyt mitään sattuman varaan. Seura tuli parhaalla kokoonpanollaan, joka vilisi maajoukkuemiehiä. Nimet Juhani Peltonen, Matti Pitko, Markku Kumpulampi, Mauri Tuuri, Veijo Valtonen, Esko Malm jne. olivat tuttuja nimiä suomalaiselle jalkapalloväelle.

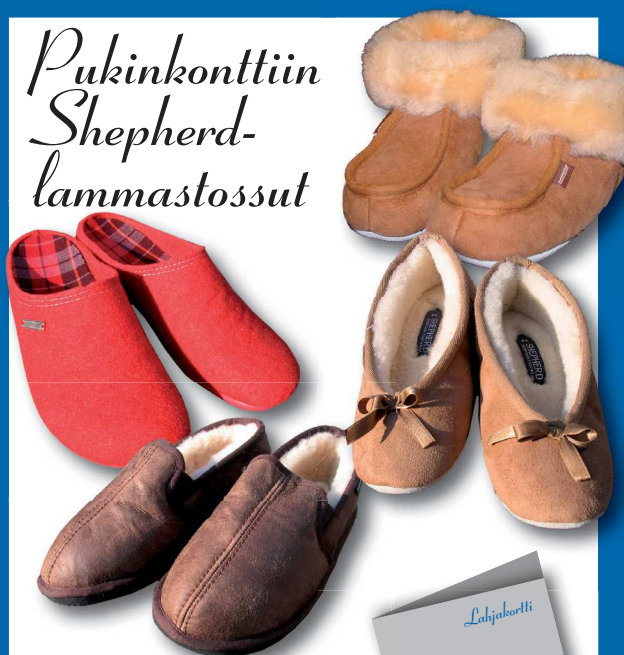
Haka oli voittanut hieman aikaisemmin suomen cupin ja halusi päättää kauden voitolla. Alku oli heille shokeeraava, sillä ottelua oli pelattu vain puoli minuuttia, kun Hietamon Pekka teki kotijoukkueelle johtomaalin. Oli lähellä, ettei sitä olisi hylätty paitsiona, sillä olin kaatunut Hakan maaliviivalle, mutta ehdin kierähtää maalin sisään ennen kuin Pekan laukaus ylitti maaliviivan. Tuskin koskaan on Hakan maaliin tehty niin nopeaa maalia!

No. Haka keräsi joukkonsa ja voitti lopulta 5-2. Voi, mikä ottelu!

Ihmisellä pitää olla unelmia

Joku viisas on sanonut, että ihmisellä pitää olla unelmia tai haaveita. Niitä on mukava sisimmissään haudata ja useimmiten niistä ei kerrota edes lähimmäisille. Minulla on nyt yksi haave, jonka kerron teille kaikille tämän jutun lukijoille. Olen pelannut jalkapalloa noin 70 vuotta ja viimeiset yli 40 vuotta Palloseuran ikämiesten piirissä alkanutta höntsyjalkapalloa. Pelaamme ympäri vuoden ulkona, sunnuntaiamuisin klo 9.00 ja keskiviikkoisin klo 17.00. Nyt on loistavat olosuhteet, joskus 1970-luvulla pelattiin talvella Pororannassa ja valaistuksena oli kaksi katulyhtyä! Nyt unelmani on, että pystyisin pelaamaan vielä 80-vuotiaana, joten tervetuloa katsomaan sunnuntaina 07.08.2016 klo 9.00 Hopun tekonurmelle!

Pukinkonttiin
Shepherd-
lammastossut

Anna lahjan saajan valita.
Muista lahjakortti.

Aseman Kenkä

PUISTOKATU 7, 38200 SASTAMALA. Puh. 03-5143160

Voittaja Suomessa,
voittaja myös Euroopassa.

www.volkswagen.fi

2015
VUODEN AUTO SUOMESSA

Passat Sedan alk 27 829,29 €
autoveroton hinta 21 920 €, arvioitu autovero* 5 309,29 €
Passat Variant alk 30 153,47 €
autoveroton hinta 23 730 €, arvioitu autovero** 5 823,47 €
Huolenpitosopimus alk. 31 €/kk
(3 vuoden sopimus, 15 000 km/vuosi)

*CO₂-päästöillä 123 g/km. **CO₂-päästöillä 124 g/km. Yhdistelmäkulutus 4,0-5,4 l/100 km. CO₂-päästöt 103-140 g/km. Kokonaishinta sisältää toimituskulut 600 €. Kuvan autot erikoisvarustein.

Das Auto.

Hyvää Joulua ja uutta
Autoiluvuotta 2016.

Huittisten Laatuauto Oy

Korkeakoskentie 75, Huittinen, vaihde 02-560 1670
Automyynti 02-5601 680: ma-pe 9-18, la 10-14
www.huittistenlaatuauto.fi

KALEVALA®
jewelry

PUPU ISOLOIKKA
Joulukoriste 2015
Design Marja Arola
25,-

Kulta- ja Kelloliike

Merja

Puistokatu 16, 38200 Sastamala
Puh. (03) 511 2911 • www.kultamerja.fi

Parhaiden
pakkausten taitaja

EPSIRA OY

P.O. Box 72, 38201 Sastamala, Finland
tel. +358 10 2899 800, fax +358 10 2899 819
info@epsira.com, www.epsira.com

Ystävyydenkaupunkitapaaminen Vammalassa 14.-17.6.2000

Naapuri tuttavuutta

▪ Pentti Lahtinen

Sodan aikana Ruotsissa syntyi kummikuntaliike, jolloin ruotsalainen kunta hankki Suomesta avustettavan kohdekunnan. Satakunnan kuntien tavoin kummikuntamme oli Länsi-Göötanmaalla, tarkemmin Skövden kaupunki. Olojen vakiinnuttua kummikuntaliike muuttui tasavertaiseksi ystäväkuntatoiminnaksi, jossa Skövde, norjalainen Halden, tanskalainen Ringsted ja Vammala Tyrvään kanssa muodostivat pohjoismaisen ketjun. Suhteita hoiti sekä kaupunki että syntyneet ystävyysseurat, meillä Tyrvään-Vammalan (nyk. Sastamalan) Pohjola-Norden ry.

Vuonna 1969 kaupunki sai Neuvostoliitosta ystävyyskaupungikseen Tverin (silloisen Kalininin) alueelta yli 700 vuotta vanhan venäläisen kauppiaskaupungin Kashinin. Myöhemmin vielä unkarilainen Vásárosnamény ja virolainen Kuressaare tulivat mukaan.

Allekirjoittanut on ollut mukana lähinnä Pohjoismaihin ja Venäjälle suuntautuneessa toiminnassa sekä ystävyysyhdistysten johtelimissa että kaupungin luottamustoimissa aina 1970-luvun alkuvuosista. Tämä aika on ollut mielenkiintoista ja avartavaa. Melko paljon ovat ajat muuttuneet.

Pohjola-Norden

Tuntuu upealta, kun heti Pohjola-yhdistykseen liityttyäni osallistuimme perhekunnittain seuramatkaan Skövden. Vaikka olin jo olympiakesästä 1952 alkaen käväissyt Ruotsissa, toi majoittuminen ruotsalaisperheeseen uuden ulottuvuuden näihin matkoihin. Meille tietysti näytettiin nyt ja myöhemmillä käynneillä kaupunkia ja sen ympäristöä sekä tuotantolaitoksia, joista varsinkin Volvon moottoritehdas lukuisine suomalaistyöntekijöineen oli merkittävä.

Tietysti myös meillä vieraili ruotsalaisia. Iltaa vietettiin yhdessä esimerkiksi yhden perheen luona parin muun isäntäperheen ja näiden vieraiden kanssa. Varsinkin saunominen kiinnosti vieraita, jotka olivat jo Turun torilla nähneet "tuollaisia luutia", joilla nyt saivat riemukseen vihtoa.

Pohjola-Norden oli ja on kanava, jonka avulla kaupunkilaiset ovat päässeet kansainväliseen toimintaan. Viime vuosisadan lopulla kaupungit ja yhdistykset järjestivät pohjoismaisia kulttuuripäiviä, joihin osallistui paikallisia taitelijoita, laulukoroja yms. Nuorten jääkiekkomatseja oteltiin vuorovuosin Skövdessä ja Vammalassa. Näillä reissuilla nuoret saivat kurkistaa hieman erilaiseen koulumaailmaankin.

Norjalaiset tulivat kuvaan mukaan useana vuonna suurten, siihen aikaan Norjassa aktiivisesti toimineiden koululaisoittokuntien muodossa. Komeata oli vammalalaisten katsoa, kun soittava bändi marssi maittemme lippujen perässä halki kaupungin. Halden on aivan Ruotsin avoimella, rauhallisella rajalla. 1660-luvulla korkealle mäelle rakennetulta Fredrikstenin linnakkeelta Ruotsiin sojottaneet tykit ja koko linnake ovat nyt vain muistomerkkejä. Samalta linnakkeelta näkyy läheisen, kapean Idd-vuonon Ruotsin puoleinen vastaranta, jonne toisen maailmansodan aikaisesta miehityksestä maasta pakeni norjalaisia, toisinaan traagisin seurauksin. Nyt tällaiset ajat ovat menneet, ja vuonon yli voi uida kenenkään häiritsemättä.

Vaikka Ringstedin yhdistys nukkui, lähdimme oma-toimisesti matkaan ja majoitauduimme retkeilymajaan. Tanskalainen hyväntuulisuus ja pieni suurpiirteisyys tuntui piristävältä meistä melko tiukkaipoisista suomalaisista. Kerran joukossamme ollut tarkka torin-

Vammalan nuorisoa Kashinin kaupungin tarjoamalla piknikillä.

valvoja kysyi pormestarilta, kuka täällä valvoo toria ja sen kauppaa. Pormestari vastasi hymyillen: "Ei täällä kukaan mitään nuuski." Sosiaalilautakunnan matkalla Ringstediin nähtiin erilaista vanhusten- ja lastenhoidtoa. Lapset saivat tulla kurakengissä sisälle asti ja vanhempien kanssa keskusteltiin kahvikupposen äärellä lapsia tuotaessa ja haettaessa. Lisättäköön, että pieniä kulttuurieroja oli myös virolaisen päiväkodin menoissa. Suomeen kolmivuotiaana palannut tyttönen ihmetteli, kun päiväunille mentäessä täällä ei vaihdettukaan vaatteita yöpukuun.

Kashin

Venäläisestä Kashinista tuli ystävyyskaupunki "syvän neuvostovallan" aikaan. Ehkä monella suomalaisella oli stereotyyppinen käsitys venäläisistä. Äkkiä nämä osoitautuivat ihan yksilöllisiksi ihmisiksi. Vieraista huolehtiminen oli sekä täällä että siellä erittäin vieraanvaraista, niin kuin se oli Pohjoismaissakin. Kashiniinkin tehtiin sekä kaupungin että ystävyysseuran toimesta retkiä ja oli vuorotellen koululaisten hiihto- ja kesäurheilukilpailuja. Useimmille kaupungin johtohenkilöillekin vierailu Suomeen oli ensimmäinen ulkomaan, ainakin länsimaan, matka. Siksi heitä kiinnosti meidän elämänmuotomme. Varmaan he pieneltä osaltaan veivät uutta, myönteistä tietoa muusta maailmasta kotimaahansa, varsinkin kun heidän tuli kertomansa mukaan raportoida matkastaan kotiin palattuaan.

Kerran olin yhdeksän peruskoululaisen kanssa yli viikon matkalla Kashinin läheisellä leirillä, jossa oli kanssamme parikymmentä venäläislasta ohjaajineen. Eräänä päivänä ehdotimme jalkapallo-ottelua. Venäläiset ihmettelivät, miten se on mahdollista, kun suomalaisista on poikia vain neljä. Heidän ihmeekseen selitimme, että valitkaa tekin sama määrä tyttöjä ja poikia joukkueeseen. Näin tapahtui, ja sitten pelattiin iloisesti futista joka päivä.

Vuonna 1999 Ringstedin Pohjola-yhdistys heräsi henkiin ja kutsui kaikista ystävyysyhdistyksistä edustajia neuvottelemaan yhteistoiminnasta. Siitä alkaen on kokoonnuttu joka toinen vuosi yhteispohjoismaisille ystävyyspäiville vuorotellen eri kaupungeissa, viimeksi toukokuussa Ringstedissä. Päivien yhteydessä yhdistysten hallitusten edustajat keskustelevat yhteisesti kiinnostavista asioista ja neuvottelevat tulevasta toiminnasta. Ystävyyspäivämatkat ovat kaikille avoimia tapahtumia.

Vuoteen 2010 asti kunnilla oli omat vierailuohjelmansa, mutta siitä alkaen sovittiin, että pääasiassa Pohjola-yhdistykset hoitavat vierailut. Samalla kunnat lupautuivat tukemaan näitä tapahtumia. Nykyisin myös isäntäkunnan edustajat kutsutaan vierailun aikaiseen neuvotteluun ja päätösjuhlaan.

Neuvostoliiton hajoaminen oli syvälinen tapahtuma. Utta oli, että useat Kashinin johtajat moittivat menneisyyttä hyvinkin kielteisesti. Niinpä suomalaisten piti jo sanoa, ettei kai teillä noin huonosti asiat olleet.

Aluksi kauppojen hyllyt olivat lähes absoluuttisesti tyhjä. Syntyi pieniä yrityksiä, ja paikallisia tuotantolaitoksia yksityistettiin jakamalla osakkeita työntekijöille, jotka usein myivät niitä toisille työntekijöille, jotka ryhtyivät jatkamaan laitoksen toimintaa. Yritystoiminta oli usein mafian ja verotuksen takia vaikeaa. Jotkut yrittäjät kertoivat ahdistuksestaan. Osa yrittäjistä oli epärehellisiä. Ystävyyskaupunkipäivillä Oulussa kahvipöytäkeskusteluissa Kashinin ja erään toisen kaupungin johtaja vaihtoivat kokemuksia, miten selvitä uudessa tilanteessa, jossa lainsäädäntökin oli puutteellista. Kashinia onnisti. Sillä oli virvoitus- ja väkijuomatehdas, jonka tuottoa käytettiin mm. sosiaali- ja terveysolojen parantamiseen, mikä näkyi eräiden alan laitosten perustamisena.

Monesti keskusteltiin kaupankäynnin aloittamisesta ystävyyskaupunkien kesken. Vammalasta kävikin pieni yrittäjien retkikunta Kashinissa, mutta mitään konkreet-

tista toimintaa ei syntynyt. Toki eräät vammalalaisyri-tykset kävivät muualla Venäjällä kauppaa.

Paljon kuvaava suuri muutos Kashinissa on ollut vuosittain kesäkuussa vietetyn Kashinin-päivän menoissa. Jo vanhastaan marssimme kulkueen kärjessä läänin johtajan ja kaupungin ja naapurikaupungin johtajien kanssa keskustorille, jossa puheita seurasi korkeatasoinen kulttuuri-ohjelma. 1990-luvulta alkaen maallista juhlaa on seurannut Tverin arkkipiispan ja lukuisten pappien johtama ristisaatue, jonka kärjessä kannetaan Pyhän Anna Kashinilaisen pyhänjäänösarkkia. Tähänkin kulkueeseen ryhmämme jäsenillä on ollut tapana osallistua. Muutama vuosi sitten pystytetyn tämän pyhimyksen patsaan ohi mennessään moni kulkija tekee ristinmerkin.

Nykypäivän haasteita

Pohjoismaisessa yhteistyössä suomalaisille tärkeää on ruotsin kielen taito. Sen puute tai vajavainen osaaminen ei kuitenkaan ole ollut eikä saa olla vierailuille esteenä. Joukossa on aina ruotsin hallitsevia, jotka auttavat muita. Tanskan ääntäminen poikkeaa ruotsista niin paljon, että monen ruotsintaitoisinkin on sitä vaikea ymmärtää. Pohjola-aktivistit eri maista kyllä ymmärtävät toisiaan. Kun kerran pidin Ringstedissä läksiäisissä puheen, sanoi entinen, jo ikäänäntynyt puheenjohtaja, että oli mukava kuulla suomalaista ruotsiasi, jota tämä meidän tanskalaisväkemme ymmärsi, sillä heidän on vaikea ymmärtää ruotsalaisten puhetta.

Kulttuurilautakuntien edustajien kokouksessa Haldenissa paikalliset ehdottivat keskustelukieleksi englantia, jota sitten puhuttiin kaksi päivää. Ringstedin kulttuuripäivillä eräässä nuorisotilaisuudessa oli musiikin ohella pikku näytelmiä. Skövden nuorten näytelmä oli englanninkielinen, samaten ringstediläisten. Haldenilaiset esiintyivät norjaksi ja vammalalaiset esittivät kalevalaisen näytelmänsä suomeksi, mikä myyttisyytensä ja eksoottisuutensa ansiosta oli paikallaan.

Venäläisten kanssa ei ole kielivaikeuksia, sillä he ovat aina järjestäneet pätevä tulkinn vierailleen.

Kun täällä kerran valittelin puutteellista kielitaitoani korkeaa tekniikkaa tuottavassa laitoksessa, sanoi vieraiden johtaja: "Pjenti, kyllä me ymmärrämme puolesta sanasta."

Vierailut vastavierailuineen ovat jatkuneet tähän päivään asti. Suomen ja Ruotsin liittyttyä Euroopan unioniin pelättiin tapaamisissa, että pohjoismainen yhteistyö heikkenee liikaa. Nykyisin ollaan taas toiveikkaita sen uudesta vahvistumisesta ja tärkeydestä. Siis myös kansalaisten paikallisella tasolla.

Kuitenkin, vaikka vierailut jatkuvat, tapaamisiin tulee kaikkialta pääosin ikääntyvää väkeä. Uudelleen olisi saatava käyntiin perheiden vierailut ja esimerkiksi erilaiset nuorten ja "aikuisväestön" urheilu- ja muut kulttuuritapahtumat.

Myös Kashinin kanssa olisi hyväksi saada uudelleen nuorisoa kilpailemaan ladulle ja urheilukentälle. Venäjän tilanne on vaihdellut viime vuosikymmeninä, mutta tapaamisissamme on ollut tapana sanoa, että huolimatta hallitusten muutoksista ja maailman tilanteesta meidän paikallisten ihmisten on hyvä jatkaa ystävyyttämme ja vaihtaa kokemuksiamme.

Pohjoismaista ystävyystoimintaa harrasti innokkaasti eläinlääkäri Erkki Nurmi, joka oli opiskellut Norjassa. Myös Venäjän ystävyyskaupunkitoiminnalle suopeita ovat olleet kaupunginjohtajat, joista Matti Pulli on saanut Kashinin kunniakansalaisen tittelin ja kuvansa muiden kunniakansalaisten joukkoon hallintotalon edustalle. Ansiokkaasti joka suuntaan ovat toimineet myös Hannu Nikkilä ja Jari Andersson. Ja monet muut.

Turistinakin matkaileminen on avartavaa, mutta vierailu ystäväkaupunkiin syventää asianomaisen maan ja kansan tuntemusta uudella tavalla.

Ystävyyspuiston polkujen avajaisten vieraita Viron Kuresaaresta.

Nuorisovaihtoka

▪ Saara ja Veera Hyvärinen

Sastamalalaiset 17-vuotiaat siskokset Saara ja Veera Hyvärinen kokivat unohtumattoman kesän Lions Clubin kesävaihoissa. Saara vietti kolme upeaa viikkoa aurinkoisessa ja lämpimässä Turkissa, kun taas Veera koki uskomattomat kaksi viikkoa Irlannissa.

Olin ensimmäisen viikon host-perheessä Mersinisä. Minulla kävi todella hyvä tuuri perheen suhteen, jossa minulla oli ihana saman ikäinen host-sisko Melissa. Melisan kanssa meistä tuli todella läheisiä. Lisäksi Melisan kavereilla oli myös kolme italialaista vaihtaria, joiden kanssa vietimme paljon aikaa. Perhejakson

loputtua lähdimme italialaisten kanssa samalle leirille Ankarahan, Saara kertoo.

Perhe-viikolle Melissa ja hänen kaverinsa olivat järjestäneet paljon kaikenlaista kivaa tekemistä Saarelle ja italialaisille. Nuoret viettivät pari yötä perheen kesäasunnolla, joka sijaitsi aivan meren rannalla, ja lisäksi perheellä oli pihassaan uimaallas, joten ainakin uida Saara sai paljon. Leirillä Saara vietti vaihtonsa kaksi viimeistä viikkoa yhdessä 13:n nuoren kanssa. Nuoria oli kahdeksasta eri maasta, pääosin Euroopasta. Leiripäivät kuluivat

Veera leiriläistensä kanssa gjaamassa karttunkia adventure parkissa Waterfordissa.

kemuksia kesältä 2015

erilaisten nähtävyyksien ja aktiviteettien, kuten paintballin, keilauksen, uimisen ja shoppailun parissa. Leirin aikana vierailtiin myös muissa Turkin kaupungeissa, kuten Istanbulissa ja Kappadokiassa.

Veera puolestaan vietti vain kaksi yötä host-perheessään Dublinissa, jossa hänen kanssaan oli saksalainen tyttö Lena. Lyhyestä ajasta huolimatta host-perhejakso oli todella kiva, eikä hyvästely ollut helppoa. Perhejakson jälkeen alkoi kahden viikon leiri. Ensimmäinen viikko kului pääosin Waterfordissa ja toinen viikko Dublinissa. Leirillä oli nuoria yhteensä 16, kahdestatoista eri maasta. Nuorista ja leirin ohjaajista tuli leirin aikana todella tiivis ryhmä, ja he viettivät unohtumattomat kaksi viikkoa.

Leiri oli ihan uskomaton! Leirin alussa tunsimme kaikki jo toisemme, koska olimme perhejakson aikana viettäneet aikaa yhdessä esimerkiksi grillailen. Pääsimme kokemaan leirin aikana niin paljon kaikkea uutta ja päivät olivat aina täynnä menoa. Kävimme muun muassa Adventure Parkissa, kalliokiipeilemässä, ja tutustuimme Waterfordiin, Dubliniin ja Corkiin. Iltaisin vietimme aikaa yhdessä jutellen ja pelaillen korttia.

Molemmat tytöt yöpyivät leireillään yliopiston kampuksella. Tytöt itsenäistyivät ja oppivat myös paljon kaikkea uutta matkoillaan. Erityisesti englannin kielitaito parani huomattavasti. Ennen kaikkea parasta reissussa oli uudet ystävät ympäri maailmaa, joiden kanssa tultiin yllättävän lähiksi niin lyhyessä ajassa. Matkalta tarttuikin mukaan elinikäisiä ystäviä ja tapaamiset ensikesälle ovatkin jo suunnitteilla. Jäähäväisistä tulikin hyvin vaikeat ja itkuiset molemmilla tytöillä. Vaikeinta oli ajatus siitä, ettei osaa uusista tuttavuuksista tule näkemään enää ikinä. Kaiken kaikkiaan niin Saaran kuin Veerankin reissut olivat niin upeita ja ikimuistoisia ettei niitä varmastikaan tule ikinä unohtamaan! Iso kiitos siitä Lions Club Sastamala/Vammalalle, joka mahdollisti tämän kaiken.

Saara host-siskensa Melisan kanssa kesäaunalla.

Turkissa leirillä utin myös.

Tunnelmat köysiradalla.

Nuorisovaihdossa *Kroatiassa*

▪ Emmi Leivo

Olen 18-vuotias nuori nainen Sastamalasta, ja olin yksi onnekkaimista Lions-vaihtoon päässeistä nuorista. Saimme valita kolme mieluisinta Euroopan maata, joista mahdollisesti pääsisimme yhteen kesävaihtoon kolmeksi viikoksi. Minun kolme vaihtoehtoaani olivat Kroatia, Portugali ja Alankomaat. Onnekseni pääsin ensimmäiseen vaihtoehtooni!

Matkani alkoi 1.7.2015 yöllä ja kesti kaiken kaikkiaan 24 tuntia. Onnekseni minun ei tarvinnut matkustaa koko aikaa yksin, vaan seurani oli raumalainen Anna, johon tutustuin Lionsien kautta. Päivä oli todella raskas; paljon matkustamista ja odottamista. Kroatian pääkaupunkiin saavuttuamme jouduimme lähtemään eri teille suomalaisen reissukaverini kanssa. Matka jatkui neljä

tuntia bussissa tanskalaisen Joyn kanssa Zagrebista kohti Pulaa. Aluksi tuntui vaikealta, että en saanut puhua enää omaa äidinkieltäni. Ensimmäistä kertaa todellisuus iski, olin täysin omillani ventovieraassa maassa.

Toisena päivänä pystyin jo hieman rentoutumaan ja puhumaan rohkeammin englantia. Oloani helpotti, että samassa isäntäperheessä oli minun lisäksi kolme muuta nuorta eri maista. Tulimme heti alusta lähtien hyvin juttuun ja meillä oli paljon yhteistä. Vietin isäntäperheen kanssa aikaa yhdeksän päivää. Päivät kuluivat kaupunkia kierrellen, rannalla aurinkoa ottaen ja veneillen. Suurimman osan ajastani vietin muiden nuoren kanssa, koska isäntäperheelläni oli kiireinen aikataulu muun muassa töiden vuoksi.

Juhlitanassa Joyn 18-vuotis syntymäpäivää!

Kenstantin 20 v!

Yhdeksän päivän jälkeen heitimme hyvästit perheellemme. Seuraavaksi oli vuorossa kymmenen päivää kestävä leiri Pulassa. Ensimmäiset päivät menivät toisiin nuoriin tutustuen erilaisten pelien merkeissä. Hetkessä meistä kaikista 16:sta nuoresta oli tullut jo todella läheisiä, ja ihmettelimme kuinka nuoret eri kulttuureista voivat olla niin samanlaisia. Leirin ohjelma oli todella liikunnallista ja päivät menivät liian nopeasti. Univelkaa kertyi väkisinkin matkan aikana, koska aikataulumme oli tiukka. Heräsimme aikaisin aamulla, mutta illalla nautimme toistemme seurasta niin paljon ettemme malttaneet mennä aikaisin nukkumaan. Leirin alussa meidän jaettiin kahteen eri ryhmään draama- ja sirkuspajoihin. Tarkoituksena oli harjoitella viimeiseksi päiväksi esitys, jonka esittäisimme toiselle ryhmälle ja Kroatian Lions-klubien jäsenille. Teimme leirin aikana päivän kestäviä vierailuja kahteen eri kaupunkiin. Vierailuillamme oli erilaisia aktiviteetteja, kävimme muun muassa köysiradalla ja auttamassa kehitysvammaisia. Reissuun myös kuului paljon juhlaa, sillä kolmella nuorella sattui olemaan syntymäpäivät matkan aikana.

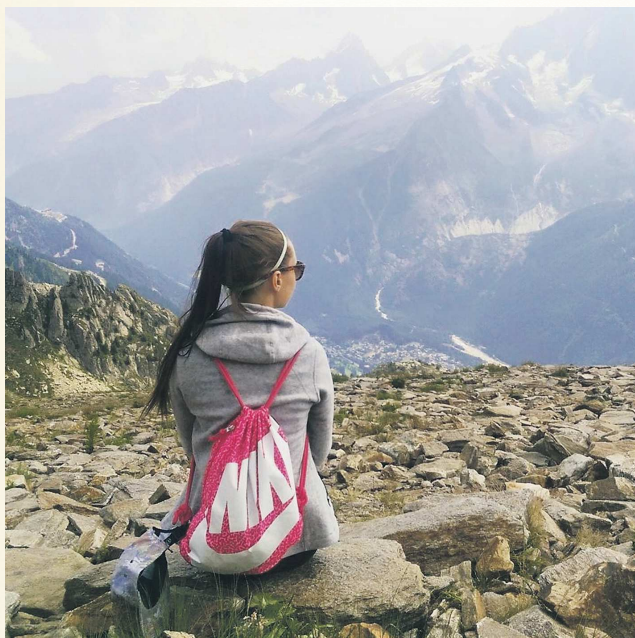
Matka meni mielestäni todella nopeasti ja se oli ikimüistoinen. Olen erittäin kiitollinen mahdollisuudesta päästä Lionsien kesävaihtoon. Lisäksi olen iloinen siitä, että matkan ansiosta minulla on rohkeutta puhua englantia enemmän kuin aiemmin. Sain matkan ansiosta palaneen ihon ja paljon mahtavia uusia ystäviä, joita en ikinä unohda.

Ensimmäisen leiripäivän aktiviteetteja.

Salutations de terveisiä Ranskasta!

▪ Karoliina Vaakanainen

Mont Blanc -näkyä Chamonix-nimisessä vuoristokaupungissa.

Vietin oman kolme viikkoa kestävänsä Lions-kesä-vaihtoni Kaakkois-Ranskassa, lähellä Alppeja. Vaihdon keskipisteenä toimi Annecyn järvikaupunki, mutta kolmen viikon aikana kerkesimme vierailla muissakin kaupungeissa.

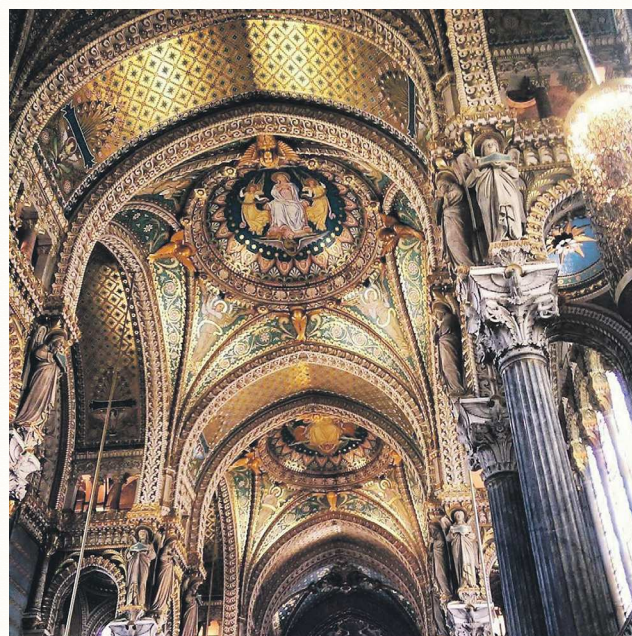
Vaihto alkoi 3. heinäkuuta ja lento Helsingistä lähti aikaisin aamulla. Matka jännitti ihan järkyttävästi, koska tiesin, etteivät edessä olevat kolme viikkoa tule olemaan helppoja kielen kannalta. Vaikka olinkin opiskellut ranskaa jo koulussa, ranskan puhuminen ja varsinkin ymmärtäminen on tosi vaikeaa.

Ensimmäinen viikko vietettiin isäntäperheissä ja oma isäntäperheeni asui noin puoli tuntia Annecysta, Montélimar-nimisessä kaupungissa. Yövyimme viiden muun nuoren kanssa Montélimarin alueella, ja heistä tulikin matkalla parhaimmat ystäväni. Host-vanhemmat olivat suunnitelleet paljon ohjelmaa meille. Kävimme mm. pyöräilemässä, seikkailupuistossa, eri vierailuilla ja nähtävyyksillä sekä ostoksilla. Illalliset olivat aina päivän kohokohta, kun jokainen perhe isännöi aina yhden illan viikosta kotonaan illallisen merkeissä. Perheet olivat hyvin lämminhenkisiä ja kuuntelivat nuorten toiveita hyvin.

Matkan toisen viikonlopun vietimme Crest-nimisessä kaupungissa toisissa isäntäperheissä. Crestissä kävimme myös vierailuilla mm. Jaillance-viinitehtaalla, kanoottiajelulla ja pidimme ensimmäisen esittäytymisillan, johon jokainen nuori valmisti oman maansa "nimikkoruuan". Itse valmistin vadelmapiirakkaa.

Toisella viikolla maanantaista keskiviikkoon yövyimme Lyonissa majatalossa leirimme ohjaajien kanssa. Lyonissa kiertelimme keskustaa oppaan kanssa ja myös itseksemme, vietimme Ranskan itsenäisyyspäivää ja illallisia. Lyonin jälkeen palasimme Annecyyn leirille ja yövyimme majatalossa loppuvierailun ajan.

Leirillä oli ohjelmaa sekä ohjaajien toimesta että klubien järjestämänä. Leirin aikana kävimme eri kaupungeissa ja mm. uimassa, pidimme piknikkejä, ihailemassa Mont Blancin näkymiä, nougat-tehtaalla, laskemassa koskea ja jopa lintupuistossa. Kolmannen viikon aikana rupesimme kaikki olemaan aika puhki, koska ohjelmaa oli ollut paljon ja iltarientojen takia unta erittäin vähän. Toistimme kuitenkin mantraa: parempi tehdä jotain kuin maata sängyssä. Kävimme myös eri kaupunkien kaupungintaloilla klubien vieraina ja lauloimme aina yhteislaulun kiitokseksi.

Matkan aikana vierailimme erilaisissa museoissa ja kirkkoissa, tässä kuvassa Lyonin Cathedral de Fourvières katto.

France

Leiri ja koko vaihto loppui yhteiseen juhlaan, johon nuoret valmistivat jälleen oman maansa ruokaa ja pieniä esityksiä. Tällä kertaa valmistin kolmen marjan piirakkaa sekä pienen tanssi- ja lauluesityksen neljän muun tytön kanssa. Tämän lisäksi meille jaettiin klubin teettämät vihkoset, jotka sisälsivät kuvia ja tietoja jokaisesta perheestä sekä nuorten kirjoittamat päiväkirjamerkinnot leiripäivistä.

Matkani oli kokonaisuudessaan onnistunut ja haluan antaa siitä suuren kiitoksen Lions Club Sastamala/Vammalalle. Matka opetti paljon kielen ja kulttuurin lisäksi. Opeista viisas-tuneena haluankin antaa seuraaville matkaajille neuvon: ole kärsivällinen ja ymmärtäväinen, vaikka kaikki ei menisikään aina oman mielen mukaan. Kieltä oppii varmasti ja matkan aikana saa paljon uusia ystävyys-suhteita. Vaihdoissa nuori ottaa askelia kohti itsenäisempää itseä ja kerää korvaamattomia kokemuksia, joten kannustan aivan jokaista käyttämään tilaisuuden hyväkseen ja lähtemään ulkomaille!

Kuvassa isäntäperheeni, Odile ja Guy Olette ja meidän vuo-romme isännöidä illallinen.

Kaikki nuoret yhdessä menossa kiipelemään.

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

Toivoo

SHELL SASTAMALA

Pesurinkatu 3, 38200 Sastamala
puh. 03-511 2190

TEKNIKUM
Teknikum Oy

Hyvää joulua!

www.teknikum.com

PL 13, 38211 Sastamala • Puh. (03) 51911

jps-mainos.fi

**RAUHALLISTA JOULUA
JA
HYVÄÄ UUTTA VUOTTA!**

PAIKALLINEN ISÄNNÖINTITOIMISTO
**VAMMALAN
ISÄNNÖINTIPALVELU Oy**

Torikatu 1, 38200 SASTAMALA
03-512 7000 www.vipoy.fi

Kuljetusliike
FINSKA OY

010 205 5010

Pirulanvuoren näkötorresta avautuu hieno näkymä Lavian ja Suodenniemen suuntaan, erityisesti Palo-, Miekka- ja Lavijärven muodostamaan järviketjuun. Kauniilla ilmalla tornista voi nähdä kauas Suomen länsirannikolle.

Suodenniemestä

▪ Tarmo Seppä

Sastamalan kaupunginvaltuuston
suodenniemiläinen valtuutettu

Sain mieluisan tehtävän kertoa tämän joululehden lukijoille muutaman lauseen Suodenniemestä. Ajattelin, että kerron vähän sen historiasta – nykypäivääkään silti unohtamatta. Minulla on näet sellainen käsitys, että Suodenniemi ja sen historia on aika kaukainen puheenaihe monille kantakaupunkilaisille.

Tarinani on siis kertomus Sastamalan kaupungin pohjoisimmasta kirkonkylästä, jonka itsenäinen taival päättyi vuoden 2007 alussa toteutuneeseen kuntaliitokseen Vammalan kaupunkiin. Väitän, että tuo liitos oli samalla enteellinen peruskiven muuraus isommalle kuntajaon muutokselle alueellamme. Siitä alkoi juna kulkea, eikä sitä mikään pysäyttänyt.

Suodenniemen historiaa

Vesistörikkaana alueena, jota metsät myös halkoivat, tänne alkoi tulla asutusta varhaisella keskiajalla, ehkä jo 1200-luvulla. 1500-luvulle asti kuuluimme laajoihin Sastamalan ja Karkun seurakuntiin, joiden äärirajalinjat ulottui-

▪ Kuvat Atso Pullinen

vat Pohjanlahdelle ja Pohjanmaalle asti. Väestön vaellusmatkat Pyhän Marian kirkolle jumalanpalveluksiin kulkivat juuri vesistörikkaan Suodenniemen halki. Senaikaiset kirkkopolkureitit ovat edelleen olemassa. 1600-luvulta 1800-luvulle Suodenniemi ja Lavia olivat osa Mouhijärven kappeliseurakuntaa, joka sitten irtaantui Sastamalan seurakunnasta vuonna 1592. Seurakunnan roolista tuolloin on pakko puhua, sillä sen tehtäviin kuuluivat myös kaikki kunnalliset tehtävät, kuten väestökirjanpito.

Kun seurakunnat alkoivat itsenäistyä 1800-luvulla, niiden toimintaan tuli lisää kunnallisia tehtäviä, kuten kouluopetus. Näistä tapahtumista laskettiin myös alkaneen kuntien toiminnan vähittäinen käynnistyminen. Mouhijärven kunta perustettiin vuonna 1867, ja pian sen jälkeen myös Lavia ja Suodenniemi. Vuosi 1869 oli sitten se vuosi, jolloin Suodenniemen kunnan toiminnan katsotaan alkaneen. Ajankohta oli todella ankea, sillä suuret nälkävuodet edeltävinä vuosina 1867-68 olivat karsineet alueen väestöä merkittävästi.

Suodenniemen kirjasto sijaitsee entisessä kunnantalossa.

Seurakunnallisia ja kunnallisia tehtäviä hoidettiin pitkään vielä yhdessä, mutta vähitellen ne alkoivat toimia omilla sektoreillaan. Kunnallislain säätäminen vuonna 1917 oli sitten se lopullinen sinetti tehtävien jaolle. Mainittakoon, että päätös Suodenniemen oman seurakunnan perustamisesta tehtiin kuitenkin vasta vuonna 1908. Oma kirkko oli rakennettu Suodenniemelle jo 90 vuotta aiemmin.

Suomen tasavallan itsenäistymisen jälkeen kunnallinen itsehallintomme saavutti vähitellen nykypäivään verrattavat mittasuhteet. Suodenniemikin nautti sen tuomista mahdollisuuksista. Kunnatalo rakennettiin vuonna 1936, ja samoin muu rakennustoiminta oli vilkasta. Kouluja oli parhaimmillaan seitsemän. Samoin rakennettiin varsin massiivinen vanhainkoti Heikkilän maille yhdessä Lavian kunnan kanssa vuonna 1942 ja oma terveystalo saatiin vuonna 1960. Kunnan toimintamahdollisuudet olivat hyvät ja ne tyydyttivät myös asukkaita. Niinpä väkilukukin kunnassa nousi sodan jälkeisessä vauvabuomissa parhaimmillaan reilusti yli kolmen tuhannen. Suurimmillaan se oli vuonna 1949: 3187 asukasta. Kuntaa piti vankasti pystyssä vahva ja monipuolinen maatalous. Lypsylehmiä oli minunkin lapsuudessani melkein kaikissa maaseudun matalissa majoissa.

Suodenniemi nykyään

No, entäpä nykypäivän tunnelmat Suodenniemellä? Kuntaliitos Vammalaan sekä piristi että osin lamaannutti. Pelko palvelujen säilymisestä viiden vuoden ylimenokauden jälkeen oli ilmeinen. Olisi varmaan ollut meille suodenniemiläisille eduksi, jos olisimme saaneet jatkaa "kaksinnaimistamme" Vammalan kanssa pidempään. Kuntaliitoksen tuomat merkittävät taloudelliset satsaukset olisivat silloin toteutuneet maksimaalisesti. Mutta toisin kävi. Tuli Sastamala, jonka syntyä aavistelin omassa liitosjuhlapuheessani ikimuistoisena uudenvuodenyönä vuonna 2007. Ajattelin silloin Sastamalan syntyvän use-

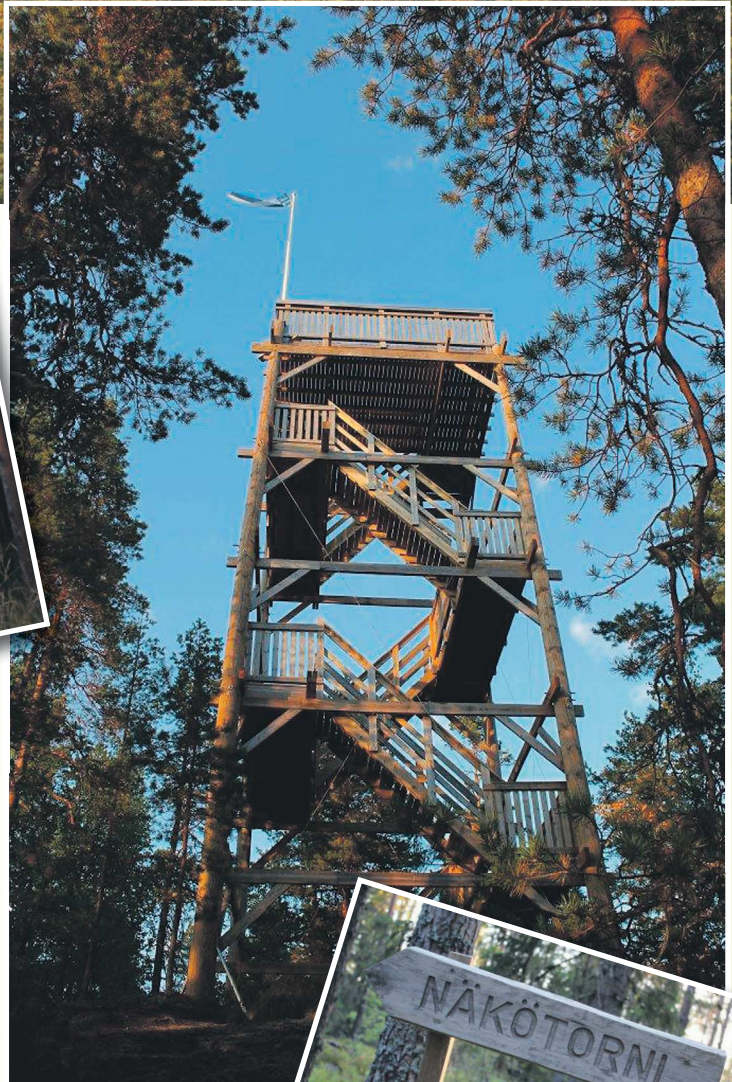
an vuoden päästä, en suinkaan vuonna 2009. Mutta niin vain kävi, että uusi kaupunki aloitti tuolloin toimintansa.

Palvelut ovat pääosin säilyneet Suodenniemellä, mutta huolenaiheitakin on. Heikkilän toimintakeskukselle sanottiin hyvästit. Se närästää vieläkin suodenniemiläisiä, vaikka sinänsä päätös oli ymmärrettävä. Terveysasema on säilyttänyt asemansa ajoittaisesta rumputulesta huolimatta, ja ajanmukainen alakoulumme jatkaa myös. Kirjastopalvelut remontoitiin kuntaliitoksen jälkeen entiseen kunnataloon. Perusasiat siis toimivat. Rakennettukin on, joskin perin vähän. Paloasema on ollut ainoa uudisrakennus, joka on rakennettu viimeisen yhdeksän vuoden aikana. Tällä hetkellä on valmisteilla toinen hanke, hakelämpölaitoksen rakentaminen urheilutalolle. Tämän projektin toteutuminen on edistynyt todella hitaasti. Siitähän puhuttiin jo kuntaliitosneuvottelujen aikana, mutta toteutus on siirtynyt kaupungin rankassa investointiaallossa. Omakotitaloja rakennettiin vähän jo itsenäisyyden aikanaan, mutta liitoksen jälkeen niitä on valmistunut vieläkin vähemmän. Monestakin syystä.

Suodenniemen tulevaisuus

Entäpä sitten tulevaisuus? Suodenniemiläiset halusivat, että palveluja ei enää karsittaisi. Haluamme säilyttää kaikki nykyiset palvelut. Sekä kaupungin että myös Sastamalan seurakunnan tarjoamat. Onko se mahdollista? Pelko pyörii ahterissa asiaa pohdittaessa. Valtio on tekemässä sekä koulutukseen että sosiaali- ja terveydenhuoltoon radikaaleja rakennemuutoksia, jotka todennäköisesti vievät kunnilta omaa päätösvaltaa. Tällöin on olemassa uhkia siihen suuntaan, että osa palveluista voi karata hyvinkin kauas. Samalla myös päätösvaltamme asioihin heikkenisi. Mutta ei mennä vielä asioiden edelle. Odotetaan, mitä tapahtuu, ja yritetään vaikuttaa tehtäviin päätöksiin.

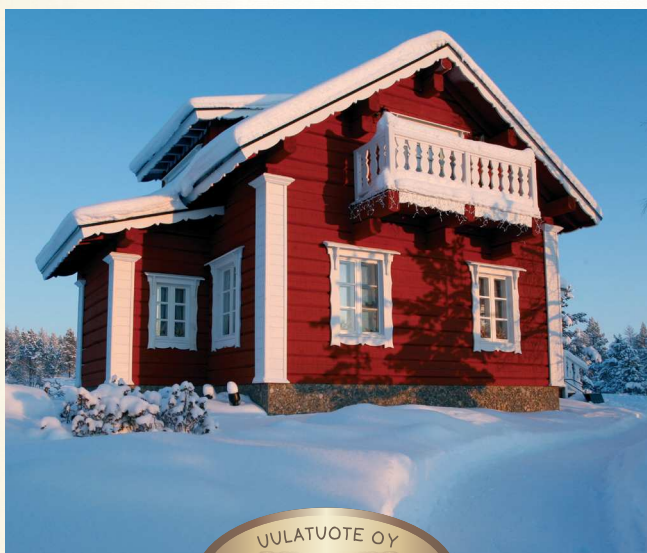
Suodenniemi on olennainen osa muhkeata Sastamalan kaupunkia. Sekä historiallisesti että nykypäivänä.

Alueemme on hämmästyttävän kaunis, vesistö- ja luontorikas keidas, jolle jo yksistään sen vuoksi uskallan toivoa loistavaa tulevaisuutta. Kunhan me kuntapäätäjät ja kaupungin virkamiehet ja -naiset sen oivaltaisimme. Kun meillä kerran on tämmöinenkin kultakimpale kaupungissamme, niin miksi emme sitä kaikin keinoin vaalisi ja ulospäin markkinoisi?

Kauan eläköön siis Sastamala - ja kauan eläköön luonnonkaunis Suodenniemi!

Toivotan täältä Suodenniemen kaupunginosasta kaikille iloista joulua ja onnellista tulevaa vuotta!

Uulatuote Oy toivottaa värikästä joulua

Monipuolisella valikoimallamme luot helposti uutta ilmettä ja tunnelmaa kotisi sisä- että ulkopinnoille. Päästä luovuutesi valloilleen ja anna maalin värien loistaa.

PERINTEISIÄ LUONNONMAALEJA
WWW.UULA.FI

Lähes 40 v.

SILKKIPAINO

silkkeri

tarrat

teipit

kilvet

kyltit

laserkaiverrus

tekstiilipaino

Painopalveluja jo yli 40 vuotta

Silkkeri Oy
Kiertokatu 6
38210 Sastamala

puh: 03 - 5114 901
fax: 03 - 5114 902
www.silkkeri.fi

FORD MOTOR COMPANY YLPEÄNÄ ESITTÄÄ

Kovat joululahjapaketit itselle ja koko perheelle Levorannan Autoliikkeestä!
Ford Mustang - ainutlaatuinen kuin omistajansa.

Ford Mustang mallisto alkaen 55.611,57 e (+ toimituskulut 600 e). Ilmoituksen auto erikoisvarustein.

Levorannan Autoliike Oy

Kauppakaari 10,
Vammala, Sastamala
www.levoranta.fi
Puh. (03) 512 7710

Automyynti avoinna
ma-pe 10-18.30, la 10-15
Huolto p. (03) 512 7720
Varaosat p. (03) 512 7730

400 vaihtoautoa + 100 uutta, aina edullinen rahoitus: www.levoranta.fi

Hatricks has left the building! Lauren, Cessi, Arttu, Daniela, Hildur, Ladino ja Saana. Kuva Ilari Mehtonen.

Hatricks-

musikaali
yhdeksässä kuukaudessa

▪ **V-P. Bäckman**

Yhdeksässä kuukaudessa lapsi kasvaa pituutta nollasta puoleen metriin. Samassa ajassa seinäkalesterin kauniista maisemakuvista revitään pois kolme neljäsosaa. On ihmisiä, joiden elämässä ei tuon ajan sisällä juuri ihmeitä tapahdu, ja on toisia joiden elämä voi vastaavassa ajassa mullistua. Tällöinen pieni mullistus koettiin Huittisissa ja Sastamalassa

lukuvuonna 2014-2015, kun tartuttiin toimeen ja luotiin musikaali Hatricks, oppilastyönä.

**Musikaalia
pystymetsästä**

Länsi-Suomen Opisto on aika kummajainen kansanopistoksi. Harva sastamalalainen tajuaa, kuinka mo-

nimuotoista ja kansainvälistä elämää vietetään vain muutaman kymmenen kilometrin päässä kotikulmista. Kauniin nikkariytyllisen päärakennuksen ympärille leivittäytyy oma pienoismaailmansa, jonka pihamaalla soi kokonainen kielten kirjo. Oppilaitoksen kouluttajat ovat rantautuneet Huittisiin kuka mistäkin. Esittävien taiteiden koulutusohjelman johdosta vastaa Evan, eteläafrikkalainen laulaja, musikaalitähti ja pedagogi. Hänen rinnallaan opetusta jakavat eri alojen taiturit maailman joka kolkalta. Teatteria ja sen historiaa, tanssia ja akrobatiaa, laulua ja musiikin teoriaa, musikaalituotantoa ja monia yleisiä aineita. Viikko-ohjelma täyttyy rankoista mutta ravitsevista teemapäivistä, koko paketti englannin kielellä.

Evan pyysi allekirjoittanutta mukaan hankkeeseen, jossa luotaisiin kokonainen uusi musikaali yhdeksässä kuukaudessa. Musikaalin loisivat opiskelijat, joita ei tuolloin vielä ollut edes olemassa. Ei ainakaan kaikkia.

Elokuun mittaan korviini kantautui iloinen uutinen: opiskelijoita on riittävä määrä, joten musikaalituotantokurssi voidaan järjestää. Opetusmateriaali piti koostaa pian. Perusteet kokonaisen musikaalin tuottamisesta, musiikin teoriasta, säveltämisestä, sanoittamisesta ja soveltamisesta tulisi nyt tarjoilla väelle, jonka taustoista oli vähänlaisesti tietoa. Opiskelijoiden ansioluetteloista löytyi soittokokemusta ja teatteriharrastusta, tanssillista toimintaa, paljon laulua, mutta melko vähän itsenäistä luovaa taiteen tekemistä. Sitä aukkoa lähdetäisiin nyt paikkaamaan, toden teolla.

Sydänverellä

Tapahtumasarja, jonka aluksi kuvittelin toteutuvan verrattain teknisenä ja matemaattisena, osoittautuikin muhennokseksi, jossa kypsyi kymmenen nuorehkon ihmisen sydänveri. Kaikki tekijät erilaisia, kaikki ainutlaatuisia, mutta kaikilla yhteinen tavoite. Kuten kaikissa hienoimmista hankkeista, sen toteuttajat saavat käsikirjoituksen elämäänsä ja toimintasuunnitelma päivitetään yhä uudestaan ja uudestaan. Tässäkin työpajassa ei luovuuden määrää voitu mitata.

Aamuyhdeksältä tulen paikalle opiston "Monttuun", pimeään, tunnelmalliseen onkaloon. Aivan ensimmäisenä perässäni portaisissa leijailee Hildur, jolta tiedän tarvittaessa saavani luotettavimman muistitiedon aiemmin tehdystä työstä. Islantilaisen laulajattaren profiili on matala, mutta ääni sitäkin kaikkuisampi. Floridan auringosta tamperelaistunut Lauren saapuu seuraavana. Hän viettää iltansa teatterin äänentoistossa ja omaa valtavan määrän projektillämme hyödyllistä tietoa-taitoa. Sitä paitsi tarinan kuljettajana Lauren on varsinainen ässä! Sitten saapuvat aamiaistansa sulattelevat Saana, Cessi ja Arttu. Monipuolisesti lahjakkaina ihmisinä he kuin huomaamattaan johtavat keskustelua käsiteltävän aiheen ympärillä. Kolmikön taustoista löytyy aimo annos musiikkia, tanssia ja teatteria. Ja juuri siitähän tässä on kyse. Jo varhaisessa vaiheessa tuottajan viitta laskeutuu Saanan harteille. Hänen tehtävänsä on luotsata valtamerilaivaa, joka ra-

kentuu vähä vähältä. Mutta takaisin Monttuun! Paikalle porhaltaa Daniela, joka ei suinkaan epäröi ilmaista painavaa mielipidettänsä, kun sellaista kysytään. Naama leveässä hymyssä hän kaivaa taskustaan puhelimen ja hälyttää paikalle Tiuhtin, joka kohta ilmestyykin freesinä ovesta sisään ja harppoo sijoilleen. Tiuhti tuli työryhmään jälkijunassa ja joutui jättäytymään pois ennen viimeisiä karkeloita, mutta oli tiivistä mukana luomassa pohjaa teoksellemme. Tällä kokoonpanolla tehtiin pääosa työstä. Mukaan liittyivät toki vielä kaksi Henrikää sekä pietarilaisvahvistus Daniel. Sivuuuttamatta Ladinoa, laulajaa Mosambikista.

Sanoista tekoihin

On yllättävän hankalaa keksiä hyvää aihetta musikaalille! Tiuhti repäisee tarinan velkojen ahdistamasta miesparasta, Hildur maalailee kuvaa henkilöstä, joka jää takalukkoon satujen maailmaan. Kaikilla jotain tarjottavanaan. Mutta kohta päätellään, että aiheen tulee olla yhdessä oivallettu. Tämän demokraattisen ohjesäännön johdosta käynti on määrätietoista, mutta verkkaista. Mitään ei päästetä tapahtumaan vahingossa.

Sävelet ja sanat suorastaan kuristetaan tilanteesta ja mielialasta, jota niiden on tarkoitus kuvailla. Annetaanpa esimerkki. «Olemme kivihallissa, aikainen aamu, kurkussa pientä kröhää. Minkä äänen tunnelma synnyttää? Arttu!» - Arttu vastaa - «Tra-laa-da-da-daa» [sisältää melodia-aiheen]. Kirjataan ylös. «Jos henkilö on nyt laulanut Tra-laa-da-da-daa, ohittanut kulmauksen, näkee edessään avoimen oven ja mieli kirkastuu, mihin suuntaan laulu vääntyy? Saana!» Saana ilmoittaa «Kenties ylös, näin: ta-da-daa!» [jalostaa edellistä aihetta]. Kirjataan ylös. Pari tahtia lisää samaan malliin ja kohta liitutaulelta löytyy tarkoituksenmukainen aihe muokattavaksi, kopioitavaksi, leikattavaksi ja liimattavaksi. Kun selkeä teema on hahmollaan, jatketaan rakennustyötä matemaattisemmissa merkeissä. Pala laulettua näytelmää syntyy säe säkeeltä. Kun tunnelma muuttuu, vaihtuu myös musiikin tyyli. Tavoitteena on mahdollisimman monipuolinen keitos.

Tämä työryhmä pyrki aikaansaamaan ensin sävelen, sitten sanan. Sävelen tapaan myös sanat jäljitetään tavu tavulta. Tässä työvaiheessa tosin toimitaan jo pienemmissä ryhmissä, työpareina tai ihan omassa yksinäisyydessä. On merkittävää, että näin monen ihmisen yhdessä laatima teos voi saavuttaa teokselle ominaisen tasaisen laadun.

Hatrick!

Kevään koittaessa teokselle on muodostunut tarina lopullisine käännteineen, laulua yli puolet kokonaisuudesta, jonkin verran puhetta ja iso annos tanssillisia elementtejä. Teatteritunneilla, tanssisessioissa, akrobatiasa ja tällä omalla tuotantokurssillamme on tehty tavaton määrä työtä, joka nyt jalostuu yhdeksi kokonaisuudeksi. Nimikin viimein keksitään: Hatrick! Näppärä nimi, sopii suuhun.

Prinssi Roderick surman silmukassa, valitusvirren kajauttaa Lady Sophie. Kuva Ilari Mehtonen.

Alkuvuoden mittaan musikaalihankkeeseen liittyy Jazztamala Singers & Swingers, lauluryhmä ja yhtye Sastamalan Opistosta. Teos on vellonut puolivalmisteenä monen ihmisen työpöydällä, eikä lopullista muotoa tunne vielä kukaan, mutta urhoollisesti kuorolaiset hypäävät kelkkaan ja harjoittelevat stemmojaan, joita joudutaan vielä moneen otteeseen tarkistelemaan kevään edetessä. Yhtye harjoittelee kappaleita, tietäen, että niiden rakenteet muuttuvat ja muuttuvat. Aivan viime metreillä työryhmä laatii vielä yhden laulun Andreaxsen avustuksella. Andreas on laulutuntien ja musikaaliharjoitusten säestäjä, verraton pianisti! Palettia hyppysissään pitelee Evan, joka johtaa finaalin, parin kuukauden mittaisen intensiivisen harjoitusvaiheen. Apurina tuolla-täällä hääää Oskari, äänimies.

Ilon kyyneliä

Kun musikaali on sitten kahteen kertaan esitetty, ensin Risto Ryti -salissa ja sitten Sylvään koulun auditoriossa, tulee ilon kyynel silmään. Yhdeksän kuukautta ei ole täyttynyt, mutta lopputulos on nähty, kuultu ja hyväksi havaittu. Tunti ja kymmenen minuuttia, niukka mutta tehokas lavastus, juureva puvustus, onnistumisia toinen toisen perään, loistoa ja lavasäteilyä. Jäljelle jää jälleen kerran toivo tulevasta. Työryhmät ja olosuhteet muuttuvat. Mutta aivan selvää on, että jokainen "hattricklainen" jatkaa omalla tahollaan tekemistä musikaalien parissa. Sitä on ilmassa jo nyt.

Länsi-Suomen Opisto (West Finland College)/Performing Arts Academy. Toiminta jatkuu edelleen, kysy lisätietoja oppilaitoksesta.

Alan monipuolisin nettikauppa

Laaja valikoima ompelualan tarvikkeita ja välineitä yleistä hintatasoa selvästi edullisemmin!

OMPELIJAN TARVIKETUKKU
ompelijanmaailma.fi

Ompelijanmaailmasta löydät myös tunnetuimmat ompelukoneimerkit

SINGER
Husqvarna VIKING
BERNINA

Varastomymälät:
Pispalan valtatie 53, TAMPERE, puh. (03) 344 0022
Asemakatu 21, VAMMALA, puh. (03) 514 2280
Aukioloajat ja lisätietoa: www.ompelukonekoivu.fi

Finny **Glöver** **elnapress** **Tefal** **finny**

Ompelukonekeskus Koivu Oy

Pyymäen Konditoria
Torin laidassa

Pyymäen Leipomo
Nuutilankatu 2, Vammala, p. 03-512 3100

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

 suunnittelutoimisto
HAKALA

KOSKITIE 3 32700 HUITTINEN PUH +358 (0)3 514 2111

 **Peltityö
Lehtimäki**

Trakinkatu 6, 38200 Sastamala.
Puh. 050 527 5745
info@peltityolehtimaki.fi
www.peltityolehtimaki.fi

**LAATUTYÖKALUJEN KAUPPA
AMMATTILAISEN ASIALLA
JO VUODESTA 1946**

TAUNO KIVIRANTA Oy

Trakinkatu 4, 38200 Sastamala
puh. (03) 517 9000 • fax (03) 517 9019
www.taunokiviranta.fi

FORTACO

Fortaco Oy • Vammaksentie 1 • FI-38210 SASTAMALA, Finland
www.fortacogroup.com

FINLAND • ESTONIA • POLAND • SLOVAKIA • HUNGARY

Opettaja Antti Lepistö on sastamalalainen mestarijuoksija, jonka saavutuksia ovat mm. ylivoimaiset voitot Kolin Vaarojen maratonin 86 km matkalla (2014) sekä Äkäslompolo-Pallas-Hetta-ultrajuoksun 125 km sarjassa (2015).

Raiteita ja polkuja pitkin kohti *Tirolin korkeuksia*

▪ Antti Lepistö

Viime vuosina aikana vuorijuoksuun hurahdetuani olen junailut Ruotsin, Tanskan ja Saksan kautta eri puolille Alppeja kerran pari kesässä. Reilaamisen etuna on, että vaikka Tukholmasta vuorille matkaa alle vuorokaudessa, muuttuu maisema vau-

nun ympärillä ja seura sen sisällä mielekästä vauhtia. Junalla on matkan taittaminen itse matkakohteissa vierailemisen ohella oleellinen osa matkakokemuksesta. Euroopan laajuisella, joustavalla junalipulla saattaa vaivatta jalkautua kulttuurikävelyille useampaan kau-

DOOR TEAM

- AIDAT JA PORTIT
- NOSTO-OVET
- OVIAUTOMATIikka

Puh. 044 373 7002
teppo.tamminen@doorteam.fi
 Savipajakatu 5, 28610 Pori

Pikkujoulut
pienemmälle
ryhmälle!

Juhlatilat
ja tarjoilut
isommallekin
ryhmälle!

Kahvila Pukstaavi
 Marttilankatu 12,
 38200 Sastamala
 Puh. 0400 766 204
 ma-pe 10-18, la 10-16
www.ravintolapatruuna.fi

Ravintola Patruuna
 Vammaksentie 1,
 38210 Sastamala
 Puh. 040 509 4349
 ma-pe 8-15,
 muulloin tilauksesta
www.ravintolapatruuna.fi

Tarjottavamme ovat alusta asti itsetehtyjä.

Muistathan myös maukkaat arkilounaat!

TAMPEREEN
KIRJANPITOTOIMISTO

TAMPEREEN KIRJANPITOTOIMISTO - PITKIEN SUHTEIDEN TILITOIMISTO

Tampereen Kirjanpito Oy on toiminut pirkanmaalaisten yritysten luotettavana kumppanina jo yli 50 vuotta. Tutustu tarkemmin palveluihimme ja ota yhteyttä. Olemme valmiita pitkään suhteeseen.

Heikki Punkka HTM, KLT
www.tampereenkirjanpitoimisto.fi

Taloushallinto

<p>Tampereen toimipiste Puh. (03) 254 2200 Faksi (03) 254 2255 Häkiläpolku 3 A, 33100 TAMPERE</p>	<p>Kangasalan toimipiste Puh. (03) 377 4433 Fax (03) 377 4466 Kuohunharjuntie 26, 36200 Kangasala</p>
---	---

UUSI SUKUPOLVI SÄHKÖLÄMPÖÄ

LVI yleensä esittelee uuden sukupolven älykkäät kasviöljytäytteiset Yali lämmittimet. Nämä energiatehokkaat SoftHeat^{2.0} sähkölämmittimet sisältävät paljon uutta – innovatiiviset ominaisuudet kuten tuuletus- ja WiFi ohjausmahdollisuus.

REXEL

ASENNUKSET - TARVIKKEET - VALAISIMET

SÄHKÖLIKE

Matti Rantala Oy
 Hopunkatu 3 38200 SASTAMALA p.03-514 1311
www.sahkollikerantala.fi

CE

LVI
clever heating
www.lviprodukter.fi

punkiin sekä mennessä että tullessa. Junailun etuja ovat myös ekologisuus, kiireettömyys ja luotettavuus.

Juoksemisen kannalta yhdeksi parhaimmista alppi-kohteista olen toistaiseksi kokenut Itävallan Mayrhofenin. Italian rajan tuntumassa Zillertalin Alppien edustalla sijaitsevaa tirolilaiskylää ympäröi useampi laakso ja vuorijono, joiden suojeluksessa näyttää "Marjahovi" kuin kukalta jylhäpiirteisine terälehtineen. Viimeiset 30 kilometriä perille voi halutessaan matkata vanhan malin höyryjunalla.

Mikäli aikoo juosta viisi-kuusi tuntia ja kerätä pari nousukilometriä kerralla, käy yhteen vuorijonoon tutustuminen ja muutamalla huipulla piipahtaminen sopivasta päivätaivoitteesta. Suunnittelen aamulla ylimalkaisen reitin, lähdän juoksemaan ja katson kartasta vasta illalla, missä tarkkaan ottaen tuli käytyä. Mayrhofenissa mieleisimpiä reittejäni ovat mm. läheisen Ahornspitzen (2972m) huipulle johdattavat polut. Nousu "Ahornille" voidaan jakaa neljään kerrokseen, kuten vuorella ensimmäisen sortokauden "pakolaisuusvuosinaan" käynyt Juhani Aho on "Kohti korkeuksia" -lastussaan mainiosti kuvannut. "Etehiskerroksen" kosteahkosta, tiheästä ja vuorenteikkomaisen jyrkkäpiirteisestä satumiljööstä siirrytään 1300-1500 metrin korkeudessa kukkeaan, nummimaiseen laidunmaastoon, joka karuuntuu seuraavaa "vertikaalitonna" ponnistellessa kuivemmaksi, murmeliin asuttamaksi pikkupensaikoksi ja louhikoksi. Viimeisellä 300-400 nousumetrillä on enää suurempaa kivikkoa, ja kuta korkeammalle kohotaan, sitä varmemmin varjoisissa solissa lunta myös kesällä. Tämän vuoden juoksullani Ahornspitzelle vaihtui kylän helle hiljalleen huippua lähestyttäessä vain muutaman asteen kohmeuteen. Unohdumatonta oli taivaan korkeuksissa evästellä – pilvikerroksen päällä vain aurinko, rauha ja tuulen humina seuranani.

Juoksijoita olen kohdannut Tirolin poluilla vain harvakseltaan, vaikka vuorijuoksu on ultra- ja mäkijuoksun muodoissa suosittua joka alppimaassa. Sankt

Antonin seudulla tapasin korkealla vuorimökissä stuttgartilaisen, ikäsarjassaan maailman parhaimmista lukeutuvan ultrajuoksuveteraanin. Ylämäkijuoksun MM-kilpailuihin saapunut epookkinen ukko tiedusteli kaljakolpakkonsa takaa suomalaisista polku- ja tunturijuoksuista, tavoitteistani, leirisuunnitelmistani sekä tietenkin sitä, kuinka nopeasti olin laakson pohjalta ylös mökille kavunnut. Mayrhofenin länsirinteillä kohtasin huippujen tuntumassa toisen ylämäkikiipijän, jonka seuraavana tavoitteena oli juosta Itävallan korkeimmalle vuorelle Grossglocknerille (3798m). Useimmin Tirolin rinteillä silti gemssien, vuorikauriiden, murmeliin, vuohten ja lehmienkin kanssa juoksenteleä kuin ihmisten.

Jos vuorioloissa kiehtovat enemmän hiljainen yksinolo, liikkuminen luonnossa ja mukautuminen sen vaihtuviin olosuhteisiin, on mielenkiintoisiin ihmisiin tutustuminen junamatkailun antoisimpia puolia. Kahdeksankymppisen Gertrudin kanssa matkalla Innsbruckista Toblachiin selvisi, että olimme molemmat vaellelleet samoissa metsissä Berliinin itäseuduilla. Fortezassa junaa vaihtaessani tutustuin coloradolaiseen Bruceen, joka aikomuksistani kuultuaan esitteli Dolomiiteille vievässä paikallisjunassamme upeita kuvia omilta vuorikiipeilyretkiltään kotikaupunkinsa Boulderin läheisyydestä. Takaisin tullessani jaoin makuuvaunun 92-vuotiaan sokean miehen sekä vastikään eläköityneen, mutta jo Itä-Euroopassa laajalti kiertämään ehtineen australialaisrouvan kanssa. Yksinäinen vanhus kertoi levollisella mielellä olevansa viimeisellä hoitomatkallaan. Rouva taas ei vielä tuolloin tiennyt, milloin palaa kotimantereelleen vai palaako Euroopasta enää milloinkaan. Jotkut ehtivät jo puolen tunnin aikana tekemään lähtemättömän vaikutuksen.

Vuorilta kohti kotia palatessa keho on useimmiten autuaan väsynyt, mutta mieli tahtoo vielä kävelykerroksilleen saksalaiskaupunkien kaduille, museoihin ja kirkkoihin. Onneksi junassa ja laivassa saa vielä levätä kirjan ääressä ennen kuin kotiarki taas alkaa.

Kiitämme

lehtemme kirjoittajia ja tuki-ilmoittajia.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

MULLAT MURTOOLTA

Tuotamme seulottua luomumultaa eri käyttötarkoituksiin. Meiltä myös pihojen ja puutarhojen viimeistelykatteet.

MURKATE
MUR TOON VIIMEISTELY HAKE KATE

Tapio Murtoo
050 3458918 Sastamala

LVI-Palvelu

Janne Räsänen Oy

**LVI-suunnittelu,
-valvonta**

050 522 6466
lvipalvelu.rasanen@gmail.com

Heinon Leipomo Oy

Sastamalankatu 70, 38210 SASTAMALA. Puh. 03-5112640
www.heinonleipomo.com

*Hyvää Joulua ja
menestystä vuodelle 2016!*

Lapsen kuuleminen

▪ Sami Mahkonen

Lapsen kuuleminen alkaa jo ennen hänen syntymäänsä, koska tällöin aletaan varautua hänen kuuntelemiseensa. Kuunteleminen tarkoittaa sen ymmärtämistä, miten lapsi kehittyy leikki-ikäisestä koululaiseksi, koululaisesta nuoreksi naiseksi ja nuoreksi mieheksi sekä sitten aikuiseksi.

Meillä voi olla omat odotuksemme sen suhteen, mitä on oman lapsemme varhaislapsuus (0-5-vuotiaat), lapsuus (6-11-vuotiaat) ja varhaisnuoruus (12-17-vuotiaat). Samalla me tiedämme, että moderni puhe päivähoidonikäisen lapsen puhevallasta ja osallistumisoikeuksista ei välttämättä vastaa hänen kehitysvaihettaan. Lapsen ei anneta olla lapsi, vaan hänestä tehdään pikaisesti henkilö, jonka mielipide on saatava tietää ennen lasta koskevan päätöksen tekoa.

Jos esimerkiksi 3-vuotiaalta kysytään, mitä hän haluaa ja ei halua, hän saattaa haluta syödä karkkia joka päivä, vaan ei mennä aikaisin nukkumaan. Mikäli 10-vuotiaalta koululaiselta kysytään, haluaako hän mieluummin pelata videopelejä vai istua hiljaa pulpetissa ja kuunnella mitä hänen tulee oppia elämässä edistyäkseen, hän vastaa kysymykseen rehellisesti eli että hän haluaa pysyä mukavuusalueellaan. Ja jos 15-vuotiaalta tiedustellaan että ”missäs ja kenen kanssa sitä ollaan oltu”, nuori henkilö ei katso tullessa kuulluksi, vaan kuulustelluksi.

Alaikäisen kuulemisesta säädetään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa. Sen 12:ssa artiklassa todetaan seuraavaa: ”Sopimusvaltiot takaavat lapselle oikeuden vapaasti ilmaista omat näkemyksensä häntä koskevissa asioissa. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa.” Näin ollen tässä kohdin korostetaan voimallisesti lapsen oikeuksia.

Olen miettinyt mainitun artiklan perussanomaa jo pidempään. Mitä vanhemmaksi olen tullut, sitä varauksellisemmaksi olen asian suhteen tullut.

Tämä johtuu osin siitä, että puhuminen lapsen oikeuksista ei ole niin olennaista kuin puhuminen lapsen tarpeista. Lapsen tarpeet on otettava huomioon tässä ja nyt. Kun lapsi itkee, hänen kuulemisensa menee muiden asioiden edelle. Kun lapsi pyytää jotain, siihen on välittömästi reagoitava – ei välttämättä toteuttamalla lapsen toive, vaan myös perustelemalla miksi ihminen ei aina saa sitä mitä hän haluaa.

Varauksellisuus voi olla perusteltua myös sikäli, että lapsen herkkyykskaudet menevät nopeasti ohi. Kun sopimuksen mainittu artikla edellyttää kuulluksi tulemistä lasta itseään koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa, se sisältää epäsuorasti ajatuksen siitä, että kuulemisen ajankohta osuu myöhemmälle iälle. Silloin se saattaa olla jo liian myöhäistä. Näin on asianlaita eritoten silloin, kun nuori alkaa velkoa itselleen jotain liian myöhään. Asia on tuttu monille ammatikseen lastensuojelutyötä tekeville, mutta myös oman lapsensa vanhemmalle.

Vaikka aikuinen saattaa miettiä miten häntä on itseään aikoinaan kuultu ja jätetty kuulematta, kyse ei ole aikuiskeskeisyydestä, vaan lapsilähtöisyydestä. Tämä on hyvä asia, sillä tältä suunnalta katsottuna kuuleminen liittyy ensisijaisesti lapsen tarpeisiin, ei lapsen oikeuksiin. Jos näin, silloin lapsen kuuleminen liittyy huomatuksi ja arvostetuksi tulemiseen – niin kiinnittymiseen kuin myös kiintymiseen meihin aikuisiin.

Arvo Ylppö sanoi aikoinaan että lapsi tuo ilon elämään. Totta! Näin myös tapahtuu, jos kuuleminen kohdistuu lapsen tekojen ja mielipiteiden sijaan hänen itseensä. Kun lapsi kokee tullessa omana itsenään hyväksytyksi, hän on saanut sellaisen joululahjan, jonka hän muistaa vuodesta toiseen.

▪ Jukka-Pekka Palviainen

Aurausautonkuljettajat tekivät töitä, että raittiit joulu-pukit pääsisivät ihmisten luo ja ihmiset läheistensä luo. Elävien tai kuolleiden. Maritalla ei ollut kumpiakaan satojen kilometrien etäisyydellä.

Marita ei tiennyt oliko hän valinnut yksinäisyyden vai oliko se valinnut hänet. Ja milloin kaikki oli tapahtunut. Useimmiten hän oli asian kanssa sinut. Pyhäpäivien pitkät hiljaiset tunnit olivat ehkä ainoat hetket, jolloin hän tunsu olevansa yksin koko maailmassa.

Marita rakasti arkea. Sitä, että hän sai mennä aamulla töihin ja olla kuten muutkin ihmiset. Kukaan ei arvanut, että hän vietti iltansa yksin peläten sähkökatkoa, joka veisi häneltä huonetta ja elämää valaisevan sinisen

valon olohuoneen nurkasta. Hän oli jo pitkään harkinnut jonkinlaista varasähköjärjestelmää asuntoonsa, mutta hän inhosi tilanteita, joissa joutui myyjän armoille. Myyjän, joka tiesi kaiken siitä, josta hän ei tiennyt mitään. Siinä eivät auttaneet Maritan aikoinaan kirjoittamat seitsemän laudaturia, kun rautakaupan myyjä tuijotti silmiin ja yritti pidätellä nauruaan.

Marita selaili Alueviestiä. Hänen silmiinsä osui mainos, jossa kerrottiin Kiikoisten ABC:n olevan auki joulu-aattoiltanakin puolille öiin. Marita puki päälleen takin ja talvisaapikkaat ja poistui asunnosta. Hän käynnisti pienen autonsa, jota hän vihasi, koska sen pienuus alleviivasi hänen mielestään väärällä tavalla sitä, että se oli naisen auto. Muuhun hänellä ei kuitenkaan ollut ollut

Maritan Joulu

varaa, koska hän halusi autonsa neitseellisenä. Hän ei halunnut, että joku muu oli istunut likaisissa vaatteissaan hänen kuljettajanpenkillään ja ohjannut hänen autoaan likaisin käsin.

Marita otti auton lattialta harjan ja puhdisti auton lumesta. Sen jälkeen hän raaputti jään pois ikkunoista ja peileistä ja lähti ajamaan kohti Kiikoista. Navigaattorin mukaan matkaa kertyisi vajaat parikymmentä kilometriä.

Radio soitti joulumusiikkia. Tuulilasinpyyhkijät yrittivät saada kiinni rytmistä. Marita yritti pitää silmänsä auki pimeillä osuuksilla, joissa ei ollut vastaantulevaa liikennettä. Hän säätöi ilmastoinnin kahdeksaantoista asteeseen. Hänen oli kylmä, mutta silmät pysyivät auki.

Marita osti pienen kahvin, joulutortun ja porsaanmallisen piparkakun ja istuutui ikkunan viereen tuijottamaan, miten lumihiuataleet tanssivat bensiinimittareiden ympärillä. Hän oli koko paikan ainoa asiakas. Henkilökuntaakaan ei ollut kuin yksi nuori nainen, joka kulutti aikaansa pyyhkimällä puhtaita pöytiä. Marita epäili, että keittiössä oli toinen ihminen.

Marita sulki hetkeksi silmänsä. Hän muisteli lapsuuden jouluja, joissa tuoksuivat kinkku ja vastaleivottu limppu. Joissa soivat joululaulut ja pakkasen paukutti nurkissa omat soolonsa ja ulkona ulvoi Rekku, kunnes Marita päästi sen sisälle äidin ja isän moittivista katseista huolimatta. Ja miten hän inhosi kovia paketteja ja rakasti pehmeitä, joissa oli sukulaistätien kutomia villapaitoja ja -sukia. Hän olisi halunnut vaihtaa omat kovat pakettinsa veljen pehmeisiin, mutta tämä ei huolinut hänen joka jouluisia barbejaan. Ei vaikka Marita lupasi vähän rahaa väliin.

Marita oli viettänyt niin ison osan elämästään silmät kiinni, että hänen hajuaistinsa oli herkistynyt. Nyt hän tunsi nenässään vanhan viinan tuoksun. Marita avasi silmänsä ja näki, miten joulupukki kolisi istumaan häntä vastapäätä. Tämä oli unohtanut ottaa punasilmäisyydenpoiston käyttöön ja tekoparrassa roikkui jotakin vihreää.

Pukki ojensi kätensä, johon Marita tarttui haluttomasti.
"Raitis ja halpa pukki."
"Marita."

"Tarvitsen kuljettajan voidakseni pitää kiinni tietyistä sitoumuksista. Saat kolmasosan palkasta."

"Kuinka kauan siinä menee?"

"Tunti."

"Mennään."

Marita kaivoi takaluukusta viltin, jonka hän asetteli pelkääjänpaikalle. Hän ojensi pukille tyhjän muovipussin, jota tämä tuijotti hämmästyneenä.

"Jos tulee pulaus", Marita selitti.

"Ammattimiehelle ei tule", pukki protestoi loukkaantuneena.

Maisemat vaihtuivat, laulut ei. Pukki täytti välisat kuorsauksellaan. Onneksi hän oli antanut Maritalle osoitteen ennen nukahtamistaan. Niitä ei ollut kuin yksi. Marita ihmetteli, miten ihmeessä he saisivat kulumaan reissussa tunnin.

Marita jätti auton omakotitalon portin pieleen, niin että sitä ei nähnyt talosta käsin. Hän ilmoitti pukille, että he olivat perillä, mutta tämä ei herännyt. Marita tönä ja ravisteli pukkia, mutta tämä jatkoi kuorsaanamistaan.

Marita nousi jaloittelemaan ulkoilmaan. Hän oli päättänyt kiskoa pukin ulos autosta ja jatkaa matkaansa. Marita vilkasi portilta talon suuntaan ja näki ikkunassa kahdet odottavat kasvot. Toiset kuuluivat tytölle ja toiset pojalle.

Marita avasi oven ja riisui pukin. Hän puki inhosta väristen tämän liian suuret vaatteet ja likaisen parran päälle. Sen jälkeen hän haki takaluukusta toisen viltin ja kietoi sen pukin ympärille.

Tyttö ja poika tuijottivat Maritaa silmät loistaen. He hukuttivat hänet halauksiin ja lauluihin. Maritasta tuntui, että lahjat olivat näille toisarvoisia. Pukki oli paljon tärkeämpi.

Kun lahjat oli jaettu ja lapset keskittyivät niiden avaamiseen, lasten äiti kuiskasi Maritalle:

"Missä se on?"

"Kuka?"

"Mun ex-mieheni ja lasteni isä."

Maritalla kesti hetken ennen kuin hän ymmärsi, mitä nainen tarkoitti.

Saatsin kahvila

*Hyvää Joulua ja
onnellista uutta vuotta!*

Jaatsin kahvila

Asemakatu 10, Vammala, puh. 511 2868
Tervetuloa ark. 7-19, la 8-19, su 10-19

Täyden palvelun KATSASTUSASEMA

Katsastus Sastamala Oy

VAMMALA Harjukatu 3
Puh. (03) 511 9050
ma-pe 9-17 sekä kk:n viim. la 9-13
HUITTINEN Teollisuustie 5-7
Puh. (03) 511 9055
ma-pe 9-17
www.katsasta.fi

Katsasta.fi
Katsastus
Sastamala Oy

Mukavaa matkaa
ilmastoiduilla
14 ja 20-paikkaisilla
busseilla.

Taksi 1+8
Pyörätuoli- ja paarivarustus

Erkki Haliseva

Puh. 0400 234 947 tai 0500 234 947

Tyrvään Tilausliikenne Oy

TTL

Sastamalan Ympäristöpalvelut Oy

- Teiden ympärivuotinen kunnossapito
 - Kiinteistöhuolto ja ulkoalueiden hoito
 - Viherrakentaminen ja pihatyöt
 - Kaivuu- ja maanrakennustyöt
 - Kuormaaja, traktori, tiehöylä ym. konepalvelut
- Puh. 0400 288 617

www.sastamalanymparistopalvelut.fi

- Ympäristönne parhaaksi -

*Kunnia Jumalalle korkeuksissa,
ja maassa rauha ihmisten kesken,
joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!*

**Siunattua
Joulunaikaa!**

SASTAMALAN
SEURAKUNTA

Huittisten Säästöpankki toivottaa
HYVÄÄ JOULUA!

Huittisten
Säästöpankki

puh. 010 841 5700 | www.saastopankki.fi/huittistensp

Wuolajoen luusua.

Wuolajoen

vanha noita

▪ Teksti ja kuvat Simo Suominen

Nuorena miehenä elämäni muuttui melkoisesti, kun piti lähteä maalta kaupunkiin leivän perässä. Ikävintä oli jättää nuoruuden kalakaverit ja koti-seutuni rakkaat kalavedet. Onneksi tehtaan miesten ja oppipoikien joukossa oli paljon saman kohtalon kokeneita ja kalastuskärpäsen puremia miehiä. Lähdin pian heidän mukaansa Rautaveden rantaan ongelle ja talvella pilkille.

Lähes kaikki kuuluivat paikkakunnan kalastusseuraan ja saivat minutkin liittymään. Seuran puheenjohtaja Aaretti asui omakotitalossa kadun toisella puolella, ja jo ensimmäisenä kesänä poikkesin usein istumaan hänen puutarhakeinuunsa.

Aaretti oli kalastanut nuoruudessaan Laatokalla ja myöhemmin evakossa monilla Etelä-Suomen järvillä ja joilla. Hänellä oli myös kokemusta Lapin ja Ruijan kalavesiltä. Monet jutteluhetkemme veivätkin meidät pohjoiseen Kuusamoon, Luttojoelle, Juutualle, Tenolle sekä monille Norjan kalapaikoille. Kuuntelin tarkkaan Aaretin värikkäitä kuvauksia retkillä tapahtuneista kummelluksista. Erityisesti hän halusi kertoa luontohavainnoistaan eikä suinkaan vain kalansaaliistaan. Monet tarinat tuntuivat uskomattomilta, mutta tuskin Aaretti satuja keksi. Miksipä olisi, minä ajattelin.

Aaretti kiikutti Metsästys ja Kalastus-lehtensä minulle

heti niiden ilmestyttyä, tuskin oli edes itse ehtinyt niihin tutustua. Minuakin alkoi kiinnostaa pohjoisen luonto ja saamelainen kulttuuri. Ahmin kirjoja aiheesta Paulaharjut, Walleniuokset, Lidmanit, Kariniemi-Willamot, AE Järviset, mitä vain kirjastosta löysin.

Heti seuraavana kesänä sainkin kulkea Aaretin jalanjälkiä Lapissa ja tutustua hänen opastuksellaan saamelaisen kalakenttiin, tunturien karuun maailmaan ja vuolaina virtaaviin erämaapuroihin. Tarinat maahisista, maanalaisten valtakunnista, seidoista ja muista uskomuksista tulivat mieleen, kun yön hämärässä jäin yksin kalastamaan muiden jo nukahdettua. Kivet, kelot ja kannot alkoivat elää silmissä ja saivat mielikuvitukseni liikkeelle. Vanhoihin taruihin en kuitenkaan uskonut. Olin varma, että kaikkeen löytyy aina jokin luonnollinen selitys.

Aaretti oli joskus käynyt Wuolajoella, Lakselvan sivujoella kalastamassa ja ihastunut paikkaan, joten sinne hän halusi meidän porukkamme viedä. Elettiin 1980-lukua, jolloin norjalaiset eivät olleet vielä keksineet muuttaa sitä lohijoeksi. Aaretti edellä ja me kolme muuta miestä jutasimme rinkkoinemme Skoganvarresta Wuolajärven rantaan. Olin ensi kertaa Norjassa ja uudet maisemat olivat ihastuttavia. Olin kalamiehen paratiisissa.

Ruokakalaa nousi sekä järvestä että joesta, mutta ne

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2016!*

*Unelmien lahjakortti -
ja annat ilon valita itse!*

PUTIIKKI
Naiselle

Puistokatu 18, Vammala
Sastamala. Puh. (03) 514 2665
www.putiikkinaiselle.fi

**SASTAMALAN
LVI**

ILMANVAIHTO JA VESIJOHDTOLIIKE

SASTAMALAN LVI OY P. 010 320 5740
MIKA-PETTERI.RAINIO@SASTAMALAN-LVI.FI
STORMINTIE 116, 38220 SASTAMALA

**KIINTEISTÖNVÄLITYSPALVELUA
TURVALLISESTI 28 V KOKEMUKSELLA**

Vankalla paikallistuntemuksella ja
ammattitaidolla hankittu asiakkaiden luottamus
yksityistalouksista aina rakennusliikkeiden
uudistuotantoon saakka.

**Kiitokset teille kuluneesta vuodesta
Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta 2016.**

Kiinteistötalo

ARTO VORMISTO LKV
arto.vormisto@kiinteistotalo.fi, Puh. 0445 654 773

Wuolajoen maisemia.

olivat pieniä keittokaloja ja tikussa paistettavia sinttejä. Wuolajoen alimman kosken alla oli syvä putama, jossa vesi oli hyvin kirkasta ja pohjahiekka valkeaa. Näimme miten parvi isoja rautuja kiersi joen laajentumaa. Yritimme narrata niitä tuntikausia, mutta etelän miesten tarjottavat eivät niille kelvanneet. Kalat väistivät kohteliaasti syöttimme. Nimitimme paikan akvaarioksi.

"Niitä kaloja ei ollut tarkoitettu meille" sanoi Aaretti palatessamme teltoille. Olin eri mieltä, mutta olin jo oppinut, ettei Aaretin filosofisia ajatuksia kannattanut kiistää.

Muiden jäädessä nukkumaan iltapäivään asti minä lähdin joelle. Aaretti lupasi lähteä pian perääni. Kävelin joen laajentuman länsirannalle, jossa näin valtavan kiven. Se ulottui etureunaltaan syvään jokeen ja iltapäivän aurinko valaisi kiven kylkeä.

Sitä katsellessani kiveen piirtyi vanhan naisen kuva. Nainen kyykisteli siinä hameen helmat vettä lipuen. Vanha noitako siinä kalojansa paimensi? Odotin innolla Aarettia paikalle olisin minä kerrankin saanut kertoa tarinan. Pian Aaretti saapuikin, mutta varjot olivat kaikonneet. Paikalla oli vain iso harmaa kivi.

Uskoin, että vanhan naisen profiili heijastui kivistä vain tarkalleen tietyllä hetkellä ja tietyistä kulmasta joen itälaidalta katsottuna sinä heinäkuun yhdeksäntenä päivänä, kun auringon säteet loistivat lännen taivaalta kolmelta iltapäivällä. Lieneekö kukaan nähnyt vanhaa naista sen jälkeen. Meidän retkemme seuraavat päivät olivat sateisia.

Liekö vanha nainen ollut meille vähän suopeampi, sillä kalan tulo vähän parani kohtaamisemme jälkeen. Joki antoi jo muutamia kunnon taimenia suolattavaksikin asti. Tosin alakosken isot raudut jäivät saamatta.

Wuolajoen vanha noita jäi vahvasti mieleeni, mutta oli ensimmäinen pohjoisen retkeni muutenkin ikimuistoi-

Wuolajoki alimmainen koski.

nen. Samaan paikkaan piti päästä sen jälkeen joka kesä. Aaretti oli usein mukana porukan isähahmona.

Vuosia myöhemmin sattui tapaus, jolloin jo melkein uskoin vanhalla noidalla olleen sormensa pelissä.

Olin kalakaverini Reinon kanssa tunturivaelluksella jo tutuksi tulleella Finnmarkenin ylängöllä. Ensimmäisen yön vietimme Wuolajoen rannalla, ja koska edessä oli pitkä patikointi Lievnsjärvelle, halusimme keventää rinkkojamme. Päätimme jättää varavavat, heittokelat, siimat ja osan vieheistä samoin kuin retkikirveen ensimmäiseen yöpymispaikkaamme. Tarvittaessa ne voisi hakea siitä eikä koko reissu menisi pilalle.

Kätkimme varusteet huolellisesti koivupehkon juurelle ja painoimme sijainnin mieleemme: kävelysillan jälkeen rannan isolle kivelle – sille samalle, jossa olin kohdannut vanhan naisen, siitä eteenpäin nuotiopaikalle, jonka nokisilla kivillä olimme juuri juoneet lähtökahvit. Sitten siitä suoraan polun yli tunturin rinteeseen, koivupuskan juureen. Siitä ne löytyisivät.

Olimme olleet kolmatta päivää liikkeellä jossain Raiwovattenin ja Ruandajoen latvojen välillä. Matka oli edennyt loistavasti. Sää suosi meitä ja kalaa oli saatu. Laajalla ylängöllä kasvoi vain yksi ainoa reilun miehenmittainen koivu ja poropolku kaarsi sen vieritse. Virvelivapani oli rinkassa suojuspussissaan, kymmenkunta senttiä rinkasta ulkona. Miten sopivasti se sattuikin takertumaan oksanhaarukkaan ja paukahti liitoskohdastaan poikki!

Minulla ei ollut vapaa, ja varavapa oli kätkössä Wuolajoella. Pakkohan se olisi hakea. Olimme taivaltaneet päivän mittaan jo parikymmentä kilometriä ja suunta otettiin nyt Aliselle Dadvavattenille. Voisimme yöpyä järvellä ja Reino saisi kalastaa siellä sillä välin kun minä palaisin Wuolajoelle hakemaan vavan itselleni. Kätkölle oli matkaa neljä kilometriä rääseikköisessä maastossa, mutta lähdeittävä oli, jotta kalastus voisi jatkua.

Kun viimein tulin Wuolajoelle, kertosin mielessäni "aarrekartan" ohjeet: kävelysilta, rannan noitakivi, nuotiopaikka ja siitä polun yli rantamellalle koivupusken kimppuun.

Mutta en löytänyt tavaroita!

Pengoin kaikki koivuntyvet moneen kertaan. Laajensin aluetta joka suuntaan kymmeniä metrejä. Ei mitään. Miten tämä oli mahdollista! Ei täällä kukaan varas kul-

kenut, se oli varmaa. Koitin rauhoittua ja kävin vielä kerran reitin uudelleen läpi: kivi, nuotiopaikka, sitten järjestään kaikki koivunjuurakat joensuuntaisesti ja poikittain. Ei minkäänlaista tulosta. Olin hakemisen kiihkosta jo pyörällä päästäni. Tunne oli samanlainen kuin kerran pienenä eksyttyäni kotikylän perämetsiin.

Istuin ja katselin korkeuksissa liitäviä poutapilviä ja rukoilin apua, mutta sekään ei auttanut. Sydän jyskyttävien ja pää pyörällä juoksin entistä kiihkeämmin puskalta toiselle. Kävin noitakivellä ja potkaisin sitä saappaalla kylkeen. Vanha velho, kerran ei antanut kalojaan, nyt sitten vei vielä vehkeetkin!

Oli tuskallista tunnustaa itselleni, ettei minun annettu löytää tavaroita. Olin viipynyt matkallani lähes kolme tuntia ja arvelin Reinon lähteneen jo hakemaan minua. Kumpaa puolta järveä hän tulisi, mitä jos kävelisimme toisistamme ohi? Tein kuitenkin päätöksen ja lähdin rynnistämään puskat laoten kuin pakoon juokseva hirvi Ala-Dadvavattenille. Järven rannassa näin Reinon nuotion palavan iloisesti. Hän sentään odotti minua. Mutta oli se nolo paluu. Reino jo arvasi jotakin sattuneen, mutta ei kysynyt mitään, kehotti vain käymään sapuskaan kiinni.

"Mennään yhdessä", sanoi Reino kuultuaan tarinani.

Vielä lisää kahdeksan kilometriä, ja olin jo aivan uuvuksissa. Mutta niin me sanaakaan vaihtamatta vaelsimme jälleen Wuolajoelle melko olematonta polkua pitkin, välillä liukkailla sivupurot ylittävillä kivillä liukastellen.

Kun saavuimme nuotiopaikalle, Reino katsoi mustia kiviä, sitten maastoa ympärillä ja sitten taas kiviä.

"Kuule, tätä nuotiopaikkaa ei ollut vielä alkuviikolla. Me joimme kahvit tuolla kolmisenkymmentä metriä kauempana. Tuon pienen koivupuskan takana." Siinä se oli, luonnollinen selitys. Ei mitään noitatarinoita.

Löysimme pian oikean nuotiopaikan ja varusteemme siististi siitä mihin ne olimme kätkeneet. Olin jopa raastanut sammaleita koivupehkon toiselta puolelta aiemmin paikkaa etsiessäni.

Minä olin helpottunut ja Reino suhtautui tyynesti toilailuuni, ehkä vähän partaansa naureskellen.

Wuolajoen vanha noita sai jäädä paimentamaan rau-tujaan alakönkään suvanton. Levättyämme kunnolla me nousimme Rhona-joen latvoille ja kalastimme vielä kaksi muistorikasta päivää.

Wuolajoki alimmainen koski, Yrjö kalastelee "akvaariossa".

*Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2016!*

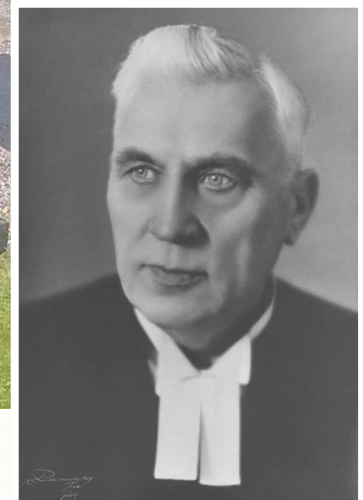

Toivottaa

Kirkkoherra L. Hj. Svanbergin hauta. Muistokivessä ovat sanat: Tyrvään kirkkoherra rovasti L. Hj. Svanberg *12.4.1869 +20.12.1954 Minä tiedän Lunastajani elävän. Sukuhaudaan on haudattu aviopuoliso, kaksi lapsista ja muita sukulaisia.

Tyrvään kirkkoherra Ludvig Hjalmar Svanberg. Kuva Tyrvään kirkon sakaristo.

Ludvig Hjalmar Svanberg

Tyrvään kirkkoherrana 1922–1951

▪ Jari Nurmi

”Viikari-Oskun foortilla hurautettiin juhannuskirkkoon, juhlaan tilaisuuteen, jossa entinen sotarovasti Svanberg Pyhän kirjan neuvoin itsenäisen elämän tielle johdatteli. Kirkossa oli silloin vielä ne värilliset kuori-ikkunatkin. Polvihousut vaihtuivat pitkäpunttisiksi. Haakreenin tekemä liituraiatakki kiristeli mukavasti kainalon alta pitäen asentoa tavallista ryhdikkäämpänä.”

Näin kirjoitti isäni Eino Nurmi vuonna 1983 pakinasaan Tyrvään Sanomissa ripille pääsytään 1920-luvun puolivälissä ja rippikoulunopettajastaan kirkkoherra L. Hj. Svanbergista. Hänen nimensä lausuttiin tyrvääläisittäin yksinkertaisesti ”Hoo Jii Svaamperi”. Mutta mitä Svanbergista historian lähteiden perusteella tiedetään?

Tie Tyrvälle

Ludvig Hjalmar Svanberg syntyi Venäjän vallan ajan puolivälissä 12.4.1869 Vehmaalla. Hänen isänsä oli rat-

sutilallinen Henrik Svanberg ja äitinsä Eeva Vilhelmina o.s. Lindgrén.

Hjalmar oli yhdeksäs perheen 11 lapsesta. Lapsista vain viisi saavutti aikuisiän. Kotiseutu kuului evankelisen liikkeen levinneisyysalueisiin. Evankelisiin lukeutui myös Vehmaan kirkkoherra Waldemar Bergroth, jonka Svanberg muistelmakirjoituksessaan kertoi olleen nuoruutensa vaikuttaja. Hjalmar lähetettiin vasta perustettuun Turun suomalaiseen yksityislyseoon, josta hän pääsi ylioppilaaksi vuonna 1887 18-vuotiaana.

Hän aloitti opinnot Helsingin yliopistossa. ”Pappiskutsumukseen minut johdatettiin”, hän muisteli vanhana. Hän oli opiskeluaikana mukana alkavassa kristillisessä nuorisoliikkeessä. Hän kertoi kokoontumisista mm. sellaisen helsinkiläispapin kodissa kuin Johannes Bäck, joka oli tuolloin Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen yliasiamies ja josta tuli sitten Tyrvään kirkkoherra. Hän oli mukana myös Suomen Evankelis-

Talvisodan kotiuttamisjuhlan ruokailu Kaalisaaressa heinäkuussa 1940. Kuva Esko Lammi Isänmaan parhaaksi.

luterilaisen Nuorukaisyhdistyksen perustamisvaiheissa, jolta taustalta sittemmin rakentui Evankeliumiyhdistyksen Nuorisoliitto-organisaatio. Yliopistollisen erotutkinnon hän suoritti vuonna 1891 laudatur-arvosanoin.

Svanberg vihittiin papiksi 5.1.1892 Turun tuomiokirkossa 22-vuotiaana. "Aralla omallatunnolla otin vastaan pappisvihkimyksen", hän muisteli. Omista suunnitelmistaan poiketen hänet määrättiin virkaan Pohjanmaalle, mitä perusteltiin hänen huomattavalla pituudellaan: "Pohjanmaalle olet sopiva." Hän toimi aluksi ylimääräisenä pappina Alavudella ja Kuortaneella, kunnes siirrettiin vuonna 1994 Hämeeseen Hausjärvelle.

Kirkkoherra L. Hj. Svanberg Lapin sodassa kaatuneen sankarihautauksessa. Kuva Esko Lammi Isänmaan parhaaksi.

Vuonna 1895 hän solmi avioliiton Selma Aline (Alli) Hildeénin (s. 1872 Halikko) kanssa, jonka vanhemmat olivat rovasti Daniel Ez. Hildeén ja Selma o.s. Rislachi. Avioliitosta syntyi vuosina 1896-1911 kuusi lasta: Ensio, Veikko, Martti, Einar, Ester ja Kaarina.

Suoritettuaan pastoraalitutkinnon Svanberg valittiin vuodesta 1899 Hausjärven pitäjänapulaiseksi, mutta jo vuonna 1902 hän palasi Pohjanmaalle tultuaan valituksi Kuortaneen kirkkoherraksi. Vuonna 1912 hänestä tuli Vilppulan kirkkoherra. Vuotta myöhemmin hänet valittiin Suomen Kirkon Sisälähetysseuran johtokuntaan ja kirkolliskoukukseen sekä vuonna 1918 tuomiokapitulin asesessoriksi.

Niin tultiin ensimmäisen maailmansodan aikaan, itenäistymisvuoteen 1917 sekä traagiseen vapausveljeksalaisuuteen. Tällöin Vilppulan kirkkoherra kutsuttiin erityistehtäviin, minkä johdosta hänen nimensä on jäänyt valtiolliseen historiaan. Hänet kutsuttiin nimitäin kenraali C. G. E. Mannerheimin henkilökohtaisesta määräyksestä järjestämään valkoisen armeijan sielunhoitoa ja valistustoimintaa sotarovastiksi nimitettynä. Hän esitteli suunnitelmansa Mannerheimille 31.3.1918. Tuota päivää vietetään puolustusvoimien kirkollisen työn vuosipäivänä. Tehtävää hän hoiti syyskuuhun 1918. Sodan loppuvaiheissa armeijan piirissä toimi jo 40-50 sotilasppia. Näin hän tuli laskeneeksi perustan Puolustusvoimien myöhemmällekin kirkolliselle työlle. Tällaisella maineella lienee ollut merkityksensä tulevasa kirkkoherranvaalissa.

Tyrvään kirkkoherraksi

Tyrvään kirkkoherran K.A. Heikelin kuoltua 70-vuotiaana vuonna 1919 virka julistettiin haettavaksi. L. Hj. Svanberg suuntasi katseensa jälleen etelää kohti. Vaalisijoille asetettiin rehtori L.H. Sandelin sekä kirkkoherrat Yrjö Alanen ja Svanberg, joka oli heistä nuorin. Maaliskuussa 1920 pidetyssä vaalissa valituksi tuli Svanberg ylivoimaisella äänten enemmistöllä. Viran ollessa avoinna vt. kirkkoherrana toimi kappalainen Heikki Salokangas ja toisena pappina Emil Santaoja.

Svanberg astui virkaan 1.5.1922. Hän oli tuolloin 53-vuotias. Virkaanasettamisen toimitti arkkipiispa Gustaf Johansson 20.8.1922.

Kun Svanbergit muuttivat Tyrväälle, lapsista vanhin oli 26-vuotias, nuorin 11-vuotias. Tyrväällä perhettä kohtasi suuri suru, kun nuorin lapsista kuoli 17-vuotiaana vuonna 1928.

Tulo Tyrväälle tapahtui raskaiden vuoden 1918 tapahtumien varjossa – seudulle, jonka kirkonkylästä muodostettu Vammalan kauppala oli poltettu maan tasalle. Vammala ja Tyrvää kuuluivat koko maan eniten vaurioitua kärsineisiin paikkakuntiin.

Vuosina 1904 ja 1906 tehdyt päätökset Kiikoisten ja Kiikan kappeliseurakuntien erottamisesta Tyrvään seurakunnasta itsenäiseksi seurakunniksi pantiin täytäntöön kirkkoherranvaihdoksen yhteydessä vuonna 1922. Itsenäisiä kuntia Kiikka ja Kiikoinen olivat olleet jo kunnallisasetuksesta alkaen. Tyrvään seurakunnan alue käsitti tästä lähtien Tyrvään kunnan ja siitä vuonna 1915 erotetun Vammalan kauppalan. Vuonna 1922 Tyrvään väkiluku oli vajaa 8600 ja Vammalan vajaa 600 eli yhteensä noin 9200 asukasta.

Kokoontumistiloja olivat Tyrvään kirkko ja Roismalan siunauskappeli. Lisäksi oli Ketolan kappalaisenpappila. Vanha kirkko oli poissa käytöstä, Sammaljoen saarnahuone ja kirkkoherranpappila olivat palaneet vuonna 1918. Muita kirkollisia tiloja olivat evankelisen liikkeen piirissä talkootoimin hankitut Vammalan ja Illon rukoushuoneet. Lisäksi kokoonnuttiin kouluilla ja kodeissa.

Seurakunnan johdossa ennen sotia

L. Hj. Svanbergin aikana kappalaisena toimi Heikki Salokangas, sitten Ensio Mäkelä. Sammaljoelle perustetussa toisen kappalaisen virassa toimi vuodesta 1931 Uno Salminen, sitten Viljo Lauro ja vuodesta 1948 Aaro Ahonen. Vuonna 1945 kirkkoherran apulaiseksi kutsuttiin Aimo Sorri. Oli myös lyhyitä sijaisuuksia. Kanttori-urkurina toimi Kaarlo Kustaa Salo ja sitten Pauli Riihivaara. Oli myös kaksi diakonissaa ja suntio, jossa tehtäväsä viimeksi Vilho Tuomisto. Sivutoimisista henkilöistä on mainittava erityisesti kellonsoittaja-urkujenpolkija Kaarle Hellsten ja seuraajansa kellonsoittaja Emil Santa.

Seurakuntaelämän keskus olivat jumalanpalvelukset Tyrvään kirkossa. Sammaljoella jumalanpalveluksia pidettiin kirkkopalon jälkeen koululla. Perinteistä seurakuntatyötä olivat kirkolliset toimitukset, lukukinkerit, pyhäkoulu, rippikoulu, hartaustilaisuudet ja sairaskäynnit. Elettiin myös uudenaikaisen seurakuntayön, lapsi-, nuoriso-, lähetys-, diakonia- ja muun vapaan seurakuntayön laajenemisen aikoja.

Sankarihautauksia.

Sankarihautaus Tyrväessä.

Viime sunnuntaina siunattiin sankarihaudan lepoon kersantti *Kauko Punto*, sotamiehet *Urho Sipilä* ja *Kustaa Ala-Pohja*. Rovasti L. Hj. Svanberg puhui vaikuttavin sanoin vainajien muistolle ja lohduttaen Jumalan sanalla surevia sankarivainajien omaisia, tekstinään Ps. 84. 6—7, ja toimitti heidän siunauksensa pastori, E. Mäkelän avustamana. Kirkkokuoron laulettua kanttori P. Riihivaaran johdolla, laskivat vainajien omaiset seppeleensä arkuille. Useiden yksityisten lisäksi laskivat seppeleensä Tyrvään suojeluskunta, Tyrvään lotat ja Tyrvään—Vammalan Aseveliyhdistys, joiden nimissä mv. Väinö Pietilä puhui. Naapurinsa Urho Sipilän muistolle kirjoittamansa runon, lausui opettaja Emmi Hiunu. Monet olivat kunniottaneet vainajien muistoa kukkasrahaston välityksellä. Vainajien arkut kannettiin sitten kunniakujaa myöten sankarihautaan, jonka äärellä rovasti Svanberg vielä puhui. Lopuksi veisattiin virsi »Sun haltuus, rakas Isäni».

Lehtileike Tyrvään Sanomista talvisodan vuodelta 1940.

Kansalaissodan raunioilla käynnistyi voimakas valtiollinen uudistustyö alkaen vuoden 1918 torpparivapautuksesta ja vuoden 1921 oppivelvollisuuslaista, jonka myötä kiertokouluja alettiin muuttaa kansakoulujen alakouluiksi. Voimaan tuli kieltolaki vuosiksi 1919-32 ja uskonnonvapauslaki vuonna 1923. Yleinen äänioikeus tuli voimaan kuntahallinnossa ja myös seurakuntahallinnossa vuonna 1918. Kirkkoneuvoston rinnalle tulivat kirkkovaltuusto ja kirkkohallintokunta.

Svanbergin alkuaikoja Tyrväällä sävytti jälleenrakennustyö, niin aineellinen kuin henkinenkin. Uusi kirkkoherra teki vakavia havaintoja sodan aiheuttamasta moraalista tilasta. Aineellisten vahinkojen korjaamista edesauttoi talouden nousukausi.

Seurasivat monitahoiset rakennustyöt alkaen sähkövalon saamisesta Tyrvään kirkkoon ja uuden kirkkoherranpappilan rakennushankkeen loppuun saattamisesta. Pappila valmistui vuonna 1923, jolloin Svanberg kirkkoherranvirastoinen pääsi muuttamaan väliaikaisista tiloista.

Sammaljoen saarnahuonekunta rakensi uuden kirkon, jonka Svanberg vihki 31.8.1924. Vuonna 1931 sinne asennettiin sähkövalo ja vuosikymmenen lopulla pelti-

katto ja ulkovuoraus. Samana vuonna Sammaljoki sai myös kappalaisenpappilan. Vuonna 1934 otettiin käyttöön uusi hautausmaa-alue.

Pääkirkkoon saatiin vuonna 1933 uudet urut, jota varten lehteriä laajennettiin. Laman väistyttyä alkoi suuri peruskorjaus. Rakennettiin keskuslämmitys, uusittiin lattia ja penkit, muurattiin kuori-ikkunat umpeen, keskimäinen alttaritaulu nostettiin ylöspäin ja sen alle sijoitettiin reliefi sekä maalattiin freskot. Monia lahjoituksiakin saatiin. Uusittu kirkko otettiin käyttöön vuonna 1938, kun vietettiin seurakunnan 500-vuotisjuhlaa arkkipiispa Erkki Kailan läsnäollessa.

Vapaa seurakuntatyö monipuolistui. Perustettiin kirkkokuoro. Oli Suomen Lähetysseuran ja Evankeliumiyhdistyksen työtä tukevia lähetysjuhlia ja ompeluseuroja, diakoniaompeluseuroja ja myyjäisiä, muita piirejä, nuorisokoukkuja, kymmeniä pyhäkouluja ja lastenjumalanpalveluksia. Alkoi myös partiotoiminta, Vammalan Nuotiosiskot vuonna 1930 ja Tyrvään Metsänpojat vuonna 1932.

Evankeliumiyhdistyksen Nuorisoliitto-osastot Illossa, Tyrväänkylässä, Sammaljoella, Vammalassa, Ekojärvellä, Kaukolassa ja Lopenkulmalla toimivat vireästi; oli ulkoilmajuhliakin, näkyvimmit Tuomistonmäen evankeliumijuhlat. Svanbergin läheistä suhdetta evankelisuuteen kuvastaa hänen kirjoituksensa Vammalan rukoushuoneen 25-vuotisjuhlavuodelta 1931, joka julkaistiin vielä hänen kuolemansa jälkeen rukoushuoneen 50-vuotisjuhlajulkaisussa. Hänet kutsuttiin myös Evankeliumiyhdistyksen jäseneksi. Vapaaehtoistyön voimannäyte oli Lopenkulman rukoushuoneen rakentaminen vuonna 1937.

Svanberg hoiti jonkin aikaa tuomiokapitulिन asessorin ja sitten pitempään lääninrovastin tehtäviä. Hänet valittiin 1940-luvulle asti myös kirkolliskokoukseen, jona aikana hyväksyttiin mm. vuoden 1933 käsikirja ja vuoden 1938 virsikirja. Lisäksi hän vaikutti Suomen Kirkon Pappisliitossa ollen myös Satakunnan pappien veljespiirin puheenjohtaja.

Jo vuonna 1922 hänet kutsuttiin Tyrvään yhteiskoulun johtokuntaan, sittemmin puheenjohtajaksi. Kansalaissohdassa säästyneen, mutta vuonna 1920 palaneen koulutalon sijaan oli rakennettu jo uusi. Vuosina 1927-28 siihen rakennettiin lisäksi piipi. Svanbergista tuli myös Kirkonkylän kansakoulun isännistön puheenjohtaja, ja hän osallistui Tyrvään opettajayhdistyksen kokouksiin. Kirkkoherraa pyydettiin esiintymään lukuisiin juhlatilaisuuksiin. Hän oli mm. vihkimässä Tyrvään piiriä sairaaletta vuonna 1924 ja Vammalan kansakoulua vuonna 1926.

Svanberg kutsuttiin Tyrvään Säästöpankin isännistöön ja sen puheenjohtajaksi. Hän kuului myös Kansallis-Osake-Pankin Vammalan konttorin valvojiin. Lisäksi hänet valittiin vuosiksi 1926-46 Tyrvään kunnanvaltuustoon kokoomuspuolueen edustajana. Huomattava hankke oli Vammalan seudun sairaalan rakentaminen vuosina 1936-38. Tyrvään puolesta hän osallistui siihen näkyvimmin. Hän oli kuntain edustajiston, sairaalan rakennustoimikunnan ja liittohallituksen puheenjohtaja.

Tyrvään suojeluskunta ja Lotta Svärd Tyrvää järjestivät Tyrvään ja Vammalan vapautusjuhlia jumalanpalveluksineen Tyrvään kirkossa, vapaussodan sankarihaudalla käynteineen, katselmuksineen sekä muine juhlallisuuksineen Seuraintalossa ja myös yhteiskoululla. Itsenäisyyspäivää juhlittiin samoin. Itsenäisyyspäivänä 1929

Svanberg ehdotti lipputangon pystyttämistä kirkkotorille yhteisvoimin. Muissakin voimistuvan suojeluskunta- ja lottaliikkeen juhlissa hän esiintyi.

Vuonna 1939 Svanberg täytti jo 70 vuotta. Yhteiskunnallinen kehitys tällä vuosikymmenellä johti kohti kansallista eheytymistä, samalla kun Suomen taivaalle alkoi nousta ulkopuolisen uhkan pilviä.

Seurakunnan johdossa sotavuosina ja sotien jälkeen

Niin myös Suomi ajautui toiseen maailmansotaan. Lokakuussa 1939 käynnistyivät ns. ylimääräiset harjoitukset ja karjalaisten evakuointi. Talvisota syttyi 30.11.1939. Adventtina otettiin käyttöön uusi virsikirja. Tyrvään kirkossa ei jumalanpalvelusta lentopommitusten uhan vuoksi kuitenkaan pidetty, ei myös itsenäisyyspäivänä. Joulukuun puolivälissä L. Hj. Svanbergin aloitteesta kirkkovaltuusto velvoitti kirkkohallintokunnan suunnittelemaan mahdollisesti tarvittavaa sankarihautausaluetta. Ensimmäinen sankarihautaus Tyrvään kirkossa oli 21.1.1940. Tätä suurta surujuhlaa seurasivat monet muut. Pappien tehtävä oli viedä raskaat viestit omaisille. Myös Sammaljoki sai sankarihautausalueen. Sota päättyi 13.3.1940, mutta raskain rauhanehdoin.

Eri yhteiskuntapiirejä yhdistämään syntyi ns. talvisodan henki. Ylipäällikön aloitteesta edellisen sodan vapautuspäivääkin vietettiin 19.5.1940 ensi kerran kaikkien vapaussodan uhrien ja talvisodan kaatuneiden muistopäivänä. Heinäkuussa oli suuri kotiuttamisjuhla, jossa rintamamiesjoukko marssi kirkolta Kaalisaaressa urheilukentälle, jossa myös Svanberg puhui. Väli rauhan aikana varustauduttiin uuden sodan mahdollisuuteen. Sitä merkitsi mm. talvisodan alla Tyrvällä aloitetun asevarikkotoiminnan laajentaminen. Varikon rakentamiseksi seurakunta teki suuren maalahjoituksen.

Jatkosota alkoi 25.6.1941. Hyökkäysvaihetta seurasi asemasota ja lopulta perääntymisvaihe. Äititienpäivänä 1942 ylipäällikkö antoi päiväkäskynsä vapaudenrististä Suomen äideille maan kirkoissa säilytettäväksi. Itsenäisyyspäivän luonne muuttui; vuonna 1942 järjestäjinä eivät enää toimineet vain suojeluskunnat ja lotat, vaan myös kunnat, aseveliyhdistykset, sotainvalidiyhdistykset ja työväenyhdistykset. Vaikka huomattava osa kirkonmiehistä kutsuttiin sotavuosina rintamalle, keskeiset seurakuntatyön muodot kuitenkin hoidettiin. Lisäksi tuli uusia tehtäviä, kuten vastuu kaatuneiden omaisista, invalideista ja siirtoväestä. Sota-aikana seurakuntadiakonia kehittyi voimakkaasti. Vakavan ajan rukoushetkiin kokoonnuttuun sodan raskaimpina aikoina. Jatkosota päättyi 19.9.1944. Raskaat rauhanehdot johtivat vielä Lapin sotaan, joka päättyi vasta 27.4.1945.

Sodissa Suomi menetti 85 000 henkeä. Sotien johdosta jäi kymmeniä tuhansia soteleskiä, -orpoja ja -vammaisia. Lisäksi luovutetuilta alueilta länteen tuli 420 000 siirtolaista. Sotavuodet vaikuttivat syvästi koko yhteiskunnan, myös kirkon sodanjälkeiseen kehitykseen. Erityisesti asevelipappien piirissä syntyi laaja-alainen palvelevan kansankirkon ihanne. Toisaalta elettiin voimakkaan hengellisen herätyksen aikaa.

Vuonna 1945 säädettiin maanhankintalaki siirtoväkeä, kaatuneiden omaisia ja rintamamiehiä varten. Sen

Sankarihautaus Tyrvään kirkossa vuonna 1940.

perusteella valtio omien maidensa lisäksi pakkolunasti kunnilta, seurakunnilta, yhtiöiltä ja myös yksityisiltä maa-alueita jaettaviksi edulliseen hintaan. Myös Tyrvään seurakunnan maita luovutettiin kirkkoherran myötävaikutuksella asutustoiminnan tarpeisiin.

Sotien tuomaa yleisen ilmapiirin muutosta kuvaa, että 12.8.1945 Roismalan hautausmaalla paljastettiin vuonna 1918 aatteensa puolesta kaatuneiden muistomerkki. Sammaljoen saarnahuonekunnan historia päättyi, kun se luovutti kirkon ja hautausmaan Tyrvään seurakunnalle vuonna 1945. Sammaljoen hautausmaalla erityinen juhlahetki oli, kun Svanberg paljasti sotien 1939-44 muistomerkkin 21.9.1947. Seurakunnallisiin investointeihin ei moniin vuosiin ollut juuri mahdollisuuksia. Tyrvään kirkkoon saatettiin kuitenkin asentaa tiilikatto jo 1940-luvun lopulla ja Sammaljoen kirkkoon keskuslämmitys vuonna 1950.

Sotien jälkeen kirkon lapsi- ja nuorisotyö uudistuivat. Myös Tyrväällä käynnistyi uudenaikainen varhaisnuo-

risotyö kerhoineen ja leireineen. Telttaleirejä pidettiin aluksi Vehmaanniemessä, kunnes leiripaikaksi vakiintui Ketolan pappilan maihin kuulunut Houhajärven ranta. Varttuneen nuorison piirissä oli nuorteniltoja, juhlia ja retkiä. Kuorma-auton lavalla kuljetettiin. Nuorisotyön piiristä saivat voimansa myös suuriksi kansanjuhliksi muodostuneet juhannusaaton Kaalisaren kokkojuhlat. Lisäksi Vammalassa järjestettiin vuonna 1949 Satakunnan kristilliset nuoris juhlat ja vuonna 1950 valtakunnalliset Kirkon nuorisopäivät.

Vuonna 1948 perustettiin Evankeliumiyhdistyksen Nuorisoliiton Houhajärven osasto. Vanhojen herätysliikkeiden rinnalle kirkon piiriin, myös Tyrväälle, syntyi lisäksi ns. uuspietististä herätystä, jonka yhdysiteiksi muodostuivat vuonna 1940 perustettu Sisälähetyssäätiö ja vuonna 1945 perustettu Kansan Raamattuseura.

Sotavuosista alkaen ikääntyvä Svanberg alkoi luopua luottamustehtävistään. Puuttuvaa eläkejärjestelmää korvattiin sillä, että iäkkäiden avuksi otettiin apulaisia.

Vuonna 1945 Tyrvällekin otettiin kirkkoherran apulaiseksi neljäs pappi, joka oli samalla nuorisopappi.

Kirkon eläkelaki syntyy – viimeiset vuodet

Vuonna 1951 voimaan astunut kirkon eläkelaki mahdollisti sen, että 82-vuotias L. Hj. Svanberg saattoi jäädä eläkkeelle. ”Erojaisaaman” hän piti helatorstaina 3.5.1951, ja ”erojaisjuhla” oli Seuraintalolla. Lahjanaan seurakunta kartutti Svanbergin nimelle perustettua rahastoa tarkoituksena tukea opiskelua kristillisessä kansanopistossa. Helluntain aattona hän kirjoitti muistelmakirjoituksen ”Kuusikymmentä vuotta pappina” arkkihiippakunnan vuosikirjaan.

Runoilijakirkkoherra Jaakko Haavio arvioi vuosia myöhemmin Svanbergin poikkeuksellisen pitkää uraa ja olemusta seuraavasti: *”Svanbergia sanottiin hänen vanhoilla päivillään toisinaan arkkihiippakunnan ’grand old man’iksi, eikä aiheetta. Hän oli kookas, ryhdikäs ja arvokaskäytöksinen. Hänen puhetapansa oli selkeää, huoliteltua ja asiallista, mutta samalla sydämellistä. Hän oli tietorikas ja kokenut sananpalvelija, johtaja, johon seurakuntalaiset ja virkaveljet varauksetta luottivat. Älykäs länsisuomalainen huumori sävytti hänen puheenvuorojaan keskusteluissa ja teki hänestä verrattoman seurustelijan. – Svanberg oli ’vanhan hyvän ajan’ patriarkaalinen pappi, joka ei vetänyt jyrkkää rajaa seurakunnan ja pitäjän välille, vaan antoi oman ja kieltämättä arvokkaan panoksensa koko seudun yhteisten asiain hoitoon. Mutta ennen muuta hän oli seurakuntamies ... Niinpä Tyrvään seurakuntaa viljeltiin hyvin hänen aikanaan. Se ilmeni monin muodoin: hyvänä kirkonkäyntinä, ahkerina pitäjänmatkoina ja huolenpitona siitä, että kirkko, muut seurakunnalliset rakennukset ja hautausmaat olivat mallikelpoisessa kunnossa. Asioita johdettiin tarmokkaasti ja määrätietoisesti. Jos aluksi ilmeni arvosteluakin ... aktiivista uudistusintoa kohtaan, se vaiken pian. – arvovalta oli suuri. – Pappistehtävä oli Svanbergille rakas. Hän suoritti sen harvinaisella työtarmolla ja uutteruudella.”*

Eräissä luottamustehtävissä Svanberg jatkoi eläkkeelle jäätyäänkin, sairaala-, pankki- ja kouluhallinnossa. Niinpä hän yhteiskoulun johtokunnan puheenjohtajana seurasi vielä, kun koulutalo vuosina 1953-54 korotettiin 4-kerroksiseksi. Yksi emerituskirkkoherran viimeisiä julkisia esiintymisiä oli Tyrvään kirkon sankaripatsaan paljastustilaisuudessa 25.5.1953. Läsä oli myös Mannerheimin sota-aikana kenttäpiispaksi nimittämä Johannes Björklund.

Eläkkeellä Svanberg ehti olla kolme ja puoli vuotta, jona aikana sairaus lopulta uuvutti vanhan miehen voimat. Hän kuoli 20.12.1954 Tyrvällä 85-vuotiaana.

Seuraavassa Tyrvään Sanomien numerossa kerrottiin, ilmeisesti vastaavan toimittajan, opettaja Vihtori Pakulan, lämpimin sanoin Svanbergin elämäntyöstä ja viime vaiheista: *”Aina viimeisiin elämänsä hetkiin rovasti Svanberg jaksoi kohottaa ajatuksensa henkisesti mittaviin suorituksiin eikä sairaus voinut hänen mieltään lannistaa. Kuolinvuoteen äärelle häntä tervehtimään tulleet ... saivat nöyrinä todeta vastaanottaneensa enemmän rohkaisua itselleen kuin olivat voineet sitä vuoteeseen sidotulle hengelliselle johtajalleen antaa. Näin aina*

viime hetkiin asti hänen papillinen tehtävänsä ilmeni meille hänen jälkeensä jääneille rohkaisevana ja velvoittavana ohjeena. kuinka ihmisen ei tarvitse pelätä ikuisuuden edessä silloin kun on hengellisesti kypsä.”

Hautaan siunaaminen tapahtui sunnuntaina 2.1.1955 klo 12.00 Tyrvään kirkossa. Saattojoukkoa oli paljon. *”Omaiset olivat kantaneet vainajan arkun partiolaisten ja yhteiskoululaisten muodostamaa kunniakujaa kirkon kuoriin, joka oli kuusin, kukin ja kynttilöin kauniisti ja juhlavasti koristettu.”* Ruumissaaman piti pikäaikainen työtoveri Aimo Sorri ja siunauksen toimitti uusi kirkkoherra Eino Kolari. Urkurina oli Pauli Riihivaara; kirkkokuoro ja kanttori Mikko Innilä lauloivat. – Surumarssin soidessa arkku kannettiin luottamushenkilöiden toimesta kirkosta ulos ja sitten omaisten toimesta kirkkomaalle ja laskettiin samaan hautaan, jonne Svanberg oli saattanut jo nuorimman lapsensa. – Muistoseurat pidettiin yhteiskoulussa.

Hautakiveen kirjoitettiin kuolinilmoituksessakin olleet Jobin kirjan sanat: *”Minä tiedän Lunastajani elävän.”* (Job. 19:25)

Perheen pojista yhdestä tuli toimittaja ja kirjailija (Valentin), toisista eläinlääkäri, varatuomari ja diplomi-insinööri. Pojat suomalaistivat sukunimekseen ajan hengessä äitinsä äidin tyttönimen Rislakki; tyttärestä tuli avioliiton myötä Lahtonen. Leski Aline Svanberg kuoli 89-vuotiaana vuonna 1961, ja hänet haudattiin Tyrvään kirkon hautausmaahan.

Lähteet:

- O.I. Colliander Suomen kirkon paimenmuisto. Helsinki 1910.
- Hugo Godenhjelm Suomen evankelis-luterilaisen papiston matrikkeli. Sortavala 1927.
- Hugo Godenhjelm Matrikkeli Biografinen luettelo Suomen evankelis-luterilaisen kirkon papeista. Joensuu 1935.
- Hugo Godenhjelm Suomen evankelis-luterilaisen papiston matrikkeli. Kuopio 1944.
- Antti Heikkilä Sammaljoen kirkko 1834-1964. Vammala 1965.
- Antti Heikkilä Vammaskosken tuntumassa. Luettua – kuultua – nähtyä – elettyä. 2001.
- Olavi Heinonen Tyrvään Säästöpankki 1876-1976. 100 vuotta pankkitoimintaa Tyrvään emäkirkon vaiheilla. Vammala 1976.
- Lauri Koskenniemi Evankelisen herätysliikkeen papisto. – Kotimatalla 2004. Hämeenlinna 2004.
- Timo Kökkö Kirkko tuli Hätiniemeen ja mitä sitten. – Marja-Liisa Rönkkö. Tyrvään kirkko 150 vuotta. Vammala 2005.
- Eino Nurmi Tyrvääläisen kertomaa. Toim. Jari Nurmi. Turku 1998.
- Heikki Palmgren Piirimielisairaalaista kaupungintaloksi. Kokemäki 1999.
- Esko Pietilä Kotiseutumme muistot. Kokemäki 2002.
- Juhani Piilonen Kunnallishallintoa kuttupitäjässä. Tyrvään kunta 1869-1968. Vammala 1969.
- Juhani Piilonen Sastamalan historia 3 1860-1920. Vammala 1997.
- Marja-Liisa Rönkkö Tyrvään kirkko 150 vuotta. Vammala 2005.
- Matti Santa Isäni Emil Santa. Tyrvään kirkon ”ylin viranhaltija”. Käsikirjoitus 2005.
- L.A. Sillanpää Vammalan kauppalan historia 1897-1961. Vammala 1962.
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien ja papiston matrikkeli. Pieksämäki 1953.
- Suomen e.luth. kirkon kanttori-urkuriin matrikkeli. Tampere 1957.
- Suomen kirkon kanttorien ja urkuriin matrikkeli. Helsinki 1909.
- L.Hj. Svanberg Kuusikymmentä vuotta pappina. – Lähteiden maa. Turun arkkihiippakunnan vuosikirja 1952. Toim. Jaakko Haavio, Toivo Winter, Samuel Lehtonen. Turku 1951.
- Turun arkkihiippakunnan pappeinkokouksen pöytäkirja sekä liitteet 1957.
- Tyrvään Sanomat 1919-1955.
- Tyrvään yhteiskoulu – Vammalan lukio 1904-1979. Vammala 1979.
- Tyrvään (Vammalan) rukoushuoneen 50-vuotisjuhlan juhla-julkaisu. Vammala 1956.
- Vaiettu ikävä. Olisiko kaikki toisin jos...Tampere 2010.

Kehähdus

Korvatunturilta

▪ Tarmo Tuusa

Lama oli raivonnut kaikkialla eikä mikään yhteisö tai yritys siltä välttynyt. Uutispommi tuli Lapista. "Korvatunturi on tehnyt konkurssin".

Jo pitkään olivat tontut höylänneet pankkikortteja surutta lahjoja hankkiakseen. Nyt olivat tilit tyhjentyneet eikä lahjoja ollut vielä läheskään tarpeeksi. Enää ei voitu jatkaa. Hankitut lahjat myytäisiin kirpputorilla kulujen maksamiseksi. Loppu mikä loppu = konkurssi.

Joulupukilla itsellään ei ollut hätää. Hän oli pelannut niin, että säästönsä olivat varmassa tallessa eikä niistä oltu koskaan käytetty varoja lasten lahjoihin. Niihin olivat rahat tulleet muita väyliä. Nyt pukki oli raapinut korvallistaan jo jonkin aikaa, mutta ei ollut keksinyt pelastusta ja niin oli edessä Korvatunturin sulkeminen.

Tontut olivat saaneet lopputilin, joka ei ollut rahaa vaan potkut töistä. Edessä oli ankein joulu. Ei koskaan oltu tällaista koettu.

Kun lapset lukivat tiedon Korvatunturin Sanomista, he nousivat kapinaan. Ei Korvatunturia voinut lopettaa ja sulkea, ei aina voitu lapsia sortaa ja heiltä viedä viimeistään iloa.

Isommat lapset olivat jo koulussa harjoitelleet erilaisissa ammateissa toimimista. He päättivät panna toimeen operaation, varainkeräyksen Korvatunturin pelastamiseksi nimellä: "Joululahjat aina Lapsille".

Ja voi kumma mikä tuiske siitä alkoi. Se oli pahempi ja voimakkaampi kuin mikään Lapin lumituisku tai -myrsky oli ollut.

Kodeissa isät ja äidit, mummot ja vaarit käyttelivät puhelimiaan, tietokoneitaan yms. ja rahaa alkoi virrata Korvatunturin tileille nopeasti ja paljon.

Operaatio ehti olla käynnissä vain viikon, kun Korvatunturin Sanomat kertoi, että lasten toimeenpanema keräys oli tuottanut niin mahtavan tuloksen jo nyt, että konkurssi on peruutettu ja kaikki tontut saavat palata takaisin entisiin töihinsä.

Lasten ja samalla myös aikuistenkin joulu oli pelastettu. Jouluaattona lähdetään Korvatunturilta kuten ennenkin jakamaan lahjoja kaikkiin koteihin ympäri Suomen.

Pukki joukkoineen kiittää kaikkia lapsia. Olitte tosi mahtavia!

Satakunnan

ESKOLAN KLAANI KOKEMÄEN- JOELLA

▪ Jarkko ja Kari Eskola

Satakunnan Kansansoutu Vammalasta Poriin oli Sulkavan Soudun jälkeen suurin kansallinen veneilytapahtuma elinkaarensa huippuvuosina. Sen päättyminen vuonna 2011 oli suuri pettymys tapahtumaan säännöllisesti osallistuneille mukaan lukien Eskolan perhekunta. Säilyttääksemme 25 vuoden aikana kertyneet yhteiset muistomme elävinä päätimme tallentaa ne kirjallisessa muodossa. Näin syntyi kirjamme "Eskolan klaani Kokemäenjoella". Seuraavassa tarkastelemme yleisemmin taustaa, josta ajatus Kansansoudusta ja meidän kiinnostuksemme siihen kumpusivat.

Eskolan veljesten sukupolvi oppi kansakoulussa 1940-luvulla hyvin Suomen vesistöt, niiden vesireitit ja laskujoet. Kokemäenjoki oli kotimaakuntamme Sata-

kunnan komein joki. Sen yläjuoksulla Rautaveden rannalla vietimme kesämme, siellä opimme uimaan, soutamaan, melomaan ja myöhemmin myös purjehtimaan ja vesihiihtämään. Kokemäenjoen historia oli silmiemme edessä, olihan lahden toisella puolen Tyrvään vanha kirkko, sittemmin Pyhän Olavin kirkoksi nimetty, joka tuhopolton jälkeen talkoovoimin nousi entistä ehompänä uljaalle paikalleen.

Lapsuutemme maisemaan 1940- ja 1950-luvulla kuuluivat höyryhinaajan vetämät valtavat tukkilautat, jotka hitaasti lipuivat Rautavedellä ja soljuivat sitten Vammaskosken kuohuihin. Kun Kokemäenjoen viimeisin kahle, Tyrvään voimalaitos, rakennettiin 1950, katosivat kosken kuohut. Viimeisimmän säännöstelyaltaan syn-

Kansansoutu

1985–2011, sukupolvinen kokemus

nyn myötä myös tukinuitto vähitellen hiipui. Puu siirtyi maanteille. Järven valtasivat kesäasukkaiden äänekäät moottoriveneet. Uistinta vetävät hiljaiset soutajat veneineen alkoivat väistyä.

Voimalaitosten kahlehtima joki menetti vapautensa kera komean kalakantansa, kalastuselinkeinoon, koskensa ja lähes elinvoimansa. Pahimmillaan 1970-luvun alkupuolella sen vesi ei enää kelvannut kunnolla käytövedeksikään.

Joelta jäivät puuttumaan sen vuosisataiseen kulttuuriin kuuluneet elinkeinot, kalastus ja liikenne. Uusina valtasuonina toimivat autotiet, joki oli jäämässä vain voimalaitosten vesimyllyjen pyörittäjäksi. Tässä vaiheessa, 1980-luvun alussa, Äetsän nuoret syttyivät ajatukseen Kokemäenjoen valjastamisesta myös retkeilyyn. Pieni-uohteisesta alusta, yhteisestä parin päivän mittaisesta ja omin eväin tehdystä soudusta Äetsästä Kokemäelle, lähti liikkeelle ajatus koko Kokemäenjoen pituisesta kansansoudusta Vammalasta Poriin. Yllättävää kyllä, tämän osuuden koskineen kaikkineen on taidokkaasti kuvannut August Ramsay yli sata vuotta sitten kirjassaan "Kesämatkoilla kanootissa" (Werner Söderström 1891). Hän meloi seurueineen Ähtäristä Poriin todeten näiltä tienoilta mm. "Illalla tanssimme alas Vammaskoskesta Tyrvään kirkolla ja saavuimme Jaatsin rantaan, missä meitä otti vastaan siellä asuva piirilääkäri".

Vuonna 1985 ensimmäinen sadankolmenkymmenen osanottajan joukko toteutti tämän kolmipäiväisen tapahtuman. Kansansoudun huippuvuosina 1990-luvun lopulla osallistujamäärä hipoi 4000:n rajaa. Silloin kirkoveneitä oli enimmillään kahdeksankymmentä, pienveneitä pari sataa ja kajakkeja ehkä satakaksikymmentä. Osallistujien huolto ravinnon, voimalaitosten ohitusten, yöpymisten yms. osalta vaativat yhä suurempia toimitsija- ja vapaaehtoisjoukkoja. Se, mikä alkuun oli onnistunut talkoohengellä, alkoi osallistujamäärän ja vaatimusten kasvaessa tulla yhä vaikeammin hoidettavaksi. Kansansoutu päättyi vuonna 2011 komeaan viimeiseen ponnistukseen, jonka jälkeen kahdenkymmenenkuuden vuoden huikean menestyksen nähnyt Satakunnan Kansansoutu päätettiin lopettaa.

Kansansoutu elävöitti Kokemäenjoen. Kun usean sadan venekunnan laivasto eteni pitkin jokea, olivat

sen rannat väen kansoittamia, rantojen maatilat siistivät takamuksensa, kuntien emännät loihitivat lounastarjoilun tuhatpäiselle retkeilijäjoukolle ja maatilojen isännät valjastivat traktorinsa auttamaan voimalaitosten ohittamisessa. Jopa hieman vastentahtoisesti joen matkailukäyttöön suhtautuneet voimalaitosten päättäjätkin suhtautuivat myönteisesti laitosten ohituksiin ja lisäämään veden juoksutusta, jotta kirkkoveneetkin pääsivät kulkemaan juuttumatta virran kivikkoihin. Kosket Arantilassa ja Ruskilassa kuohuivat kuin joskus menneinä vuosisatoina ja nostivat jännitystäkin niitä laskettaessa.

Maakunnan komea virta palasi takaisin ihmisten tajuntaan. Rantojen kunnat heräsivät, kiinnostuivat ja alkoivat tukea syntyvää vesiturismia. Talkoohenki sai hetkeksi uuden mahdollisuuden, väki syttyi, mutta uuden sukupolven mukaan kutsuminen oli jo vaikeampaa. Voi siis aiheellisesti todeta, että Kansansoutu koki innostuneen alun, komean keskivaiheen ja hiljalleen hiipuvan lopun. Nopean kasvun hallinta ei ehkä täysin onnistunut, soudun huikea suosio vaati veronsa.

Satakunnan Kansansoutu oli vireimmillään yksi kesän suurista vesitapahtumista. Kokemäenjoki itsessään on vaikuttava kulttuurinen kokemus. Onneksi kansansoutu herätti joen jälleen henkiin. Satakunnan valtavirta on kahlehittunakin osoittanut historiallisen arvonsa ja merkityksensä.

Sukupolvisena tapahtumana Satakunnan Kansansoutu oli komea. Me, jotka saatoimme elää mukana sen kaikissa vaiheissa, voimme vain nöyrästi todeta, että soutu tarjosi upean, hienon kesäisen viikonlopun, joka mahdollisti perhepiiriämme, Eskolan klaania, runsaan kaksikymmentä vuotta yhdistyneen retkeilyn. Kiitämme lämpimästi Satakunnan Kansansoutu yhdistystä, sen hallitusta ja kaikkia soudun järjestelyihin osallistuneita. Kansansoudun lipunkantajina ovat toimineet sen johtoveneen pitkäaikaiset kapteenit Markku Torpo ja Marja-Terttu Ruohomäki.

Omia melontamuistojamme peilaava kirjamme kertoo kuvitettuna kolmen sukupolven kokemukset 25 vuoden ajalta, jolloin osallistuimme Satakunnan Kansansoutuun.

VEHMAAN TILA

Tampereentie 212, Sastamala
puh. (03) 511 2775
www.vehmaantila.fi

Haapaniemen juhla- ja pitopalvelu käytettävissänne!

- * perhejuhlut
- * yritys-tilaisuudet
- * mukava retkikohde; tilauksesta lounas/kahvi
- * viihtyisä rantasauna

Haapaniemen Pidot Ky

Vanha Kärppälä 131, 38140 Sastamala
SASTAMALA, p. 040 515 4121

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

SUUNNI

Insar Oy

Torikeskus 3. s, 38200 Sastamala
Puhelin 03-512 7200, fax. 03-514 2233
Sähköposti: juhani.puukka@kopteri.net
jarmo.jarventausta@kopteri.net
Kotisivut: www.insar.fi

Hopunkatu 6, 38200 Sastamala. Puh. 010 404 7500

**Hyvää Joulua ja kovia
kierroksia vuodelle 2016!**

SataGroup
Yhtiöt

SataGroup
Tarkastaa • Toimii • Tehostaa

 VESINIEMINEN

**door
team**

 **PIRKANMAAN
NOSTOVAALINE OY**

www.jips.fi

Murtoonmaan

Murtoot ja Sepät

▪ Hannu Mäkinen

Murtoonmaassa on ollut aikoinaan kolme Murtoo-nimistä torppaa. Ne olivat kuitenkin jokainen eri talon metsäsaralla. Sellaista käytäntöä on jossain määrin muutenkin ollut, että samannimisiä torppia on ollut useampia samalla seudulla, mutta siihen on pyritty, että samalla talolla ei ollut kahta samannimistä torppaa. Murtoonmaa on ilmeisesti vanhoja erämaiden nimityksiä ajalta, jolloin siellä ei vielä asutusta ollut.

Virallisessa kielenkäytössä nimi on Murto, mutta kansankielessä se on aina ollut Murtoo, pitkällä loppuvokaalilla, ja sitä se on Murtoonmaa-sanassakin. Murtojärvi-sanassa on kuitenkin vanhojenkin ihmisten puheessa lyhyt loppuvokaali. Kirkonkirjoissa, vanhemmissakin, nimi on Murto, Murdo, tai Murdoi.

Murtoonmaahan saavuttaessa ensimmäinen Murtoo oli Evon kylän Luukolan talon metsäsaralla, mutta torpan hallussa oli nautinta-alueita myös myös rinnalla olevasta Evon kylän Jaakkolan talon metsäsarasta. Jaakkolan saran jälkeen oli Evon kylän Kutin talon metsäsarka, ja sillä saralla oli toinen Murtoo. Kutin saran jälkeen oli kylän raja, seuraavana oli Kaltsilan kylän Vanhankylän talon metsäsarka, ja sillä saralla oli kolmas Murtoo. Niin Murtoot hallitsivat Murtoonmaan ydinaluetta, niillä oli yhtenäinen peltoaukea, jota Murtoonmaanoja halkoi.

Vanhat ihmiset ovat kertoneet, että kirkkoherra Johannes Bäckin aikana muutettiin nimiä niin, että ei ollut enää monia Murtoita asioita sekoittamassa. Johannes Bäckin virkakausi kesti vuodesta 1889 vuoteen 1901. Internetissä nykyisin näkyvät Tyrvään kirkonkirjat päättyvät 1880-luvulle, joten minä en sitä nimenmuutos-toimenpidettä ole kirjallisesti nähnyt, koska olen tässä yhteydessä käyttänyt ainoastaan näitä internetissä näkyviä kirkonkirjoja.

Luukolan Murtoo jätettiin edelleenkin Murtooksi siinä vaiheessa, sen nimeä ei muutettu. Mutta Kutin Murtoo muutettiin Toivolaksi, ja Vanhankylän Murtoosta tehtiin Seppä-Murtoo. Minä en kuitenkaan tiedä, mistä Toivola-nimi keksittiin, enkä varmuudella sitäkään, mistä seppä-sana tuli alkuliitteeksi kolmannelle Murtoolle.

Eräs paikkakunnalta kotoisin oleva henkilö, vuonna 1905 syntynyt Semmi Ylijoki muisteli kuulleensa, että Seppä-Murtoon läheisyydessä, tien varressa olisi joku seppä joskus pitänyt pajaansa. Mutta ei hän sitä silti varmana pitänyt, että nimi siitä olisi tullut. Vanhemmissa kirkonkirjoissa mainitaan, että torpan ensimmäinen asukas oli aikaisemmin ollut seppä. Mutta häntä ei kuitenkaan mainita sepäksi enää Murtoonmaassa ollessaan, hän oli siellä torppari. Hän on kuitenkin saattanut sepän taitojaan vähemmässä määrin käyttää Murtoon-

maassakin, ja asia on säilynyt kansan muistissa, ja Semmi Ylijoen mainitsema seppä on saattanut olla samaa sukua. Sitä kautta voidaan olettaa seppä-sanan tulleen Murtoo-nimen etuliitteeksi.

Viimeinenkin Murtoo hävisi Murtoonmaasta myöhemmin. Luukolan Murtoon suku luopui Murtoon talosta, ja uusi omistaja, Ekojärvenmaasta kotoisin oleva Otto Järvinen muutti talon nimen Järviseksi. Nimen muutos tapahtui ilmeisesti niin, että Murtoo ei myynyt Järviselle koko taloa, vaan jätti metsää itselleen, ja Murtoo-nimi jäi metsätalalle, ja Järvisen ostamalle osalle piti keksiä uusi nimi. Sen jälkeen oli talon nimenä puhekielessä pitkän aikaa "Murtoo-Järvinen".

Murtoonmaassa on seppä-sana ollut aikoinaan nimikäytössä kahdessa muussakin kohteessa edellä mainitun Seppä-Murtoon lisäksi. Niitä ei pidä sekoittaa keskenään. Tyrvään Murrekirjassa mainittu Konrad Tuomisto rakensi 1900-luvun alussa itselleen asunnon Murtoonmaahan. Hän oli pääammatiltaan seppä, ja häntä ja hänen taloaan kutsuttiin Seppä-Tuomistoksi, erotukseksi muista Tuomistoista. Sitten vielä asui Murtoonmaassa, joskus maailmansotien välisenä aikana, Frans Seppä-niminen mies. Hänen on kerrottu olleen kotoisin Karkusta Seppä-nimisestä talosta. Karkussa on sen nimiä taloja useampiakin. Frans Sepästä käytettiin puhekielessä yleisesti nimitystä "Seppä-Pransi". Niin kuin oli kolme Murtoota, oli kolme Seppääkin, mutta Sepät olivat vasta myöhempänä aikana.

Luukolan Murtoo

Luukolan Murtoo esiintyy ensi kerran vuodesta 1827 alkavassa kirkonkirjassa. Torppariksi mainitaan Heikki Heikinpoika, joka oli syntynyt v. 1798 Tyrvällä. Vaimo, Liisa Juhantytär oli syntynyt 8.4.1788 Tyrvällä. Lapsia oli, Ville, s. 4.6.1822, Heikki, s. 7.5.1826, Taavetti, s. 4.5.1829.

Heikki Heikinpoika kuoli 1.3.1868, ja vaimonsa Liisa Juhantytär 27.3.1854.

Lapsista jäi kotiin Murtoolle v. 1826 syntynyt Heikki. Hänellä ei vuodesta 1845 alkaen vaimo,

Eeva Liisa Matintytär, s. 26.5.1820, kotoisin Kaltsilan kylän Lomman talosta. Heikille ja Eeva Liisalle syntyivät seuraavat lapset, Heikki Herman, s. 8.6.1845, kuoli 25.7.1845, Kaisa Liisa, s. 21.7.1846, k. 11.10.1852, Matilda Karoliina, s. 2.8.1849, Serafia Vilhelmiina, s.24.1.1852, Johanna Henriika, s. 6.8.1854, Maria Kristiina, s. 14.6.1857, Heikki Paavo, s. 28.2.1861, k.1.4.1861, Paavo Heikki, s. 9.2.1863, k. 10.4.1863, Emma Pauliina, s. 23.3.1865, k. 7.4.1865.

MATKA-JOKELA OY
 Aittalahdenkatu 6, 2. krs.
 38200 Sastamala
 03-511 9010
 www.matka-jokela.fi

**Palveleva
 rengasliike**

**Vammalan
 Rengaspalvelu Ky**
 Hopunkatu 12
 38200 SASTAMALA
 Puh. (03) 514 2660
 www.vammalanrengaspalvelu.fi

**Kaiken mitä tarvitset sähköstä
 saat ELEKTRIA-
 sähköammattilaiselta**

*Rakennatko uutta vai korjaatko vanhaa?
 Tule ensin meille. Saat asiantuntevan suunnittelun,
 alan korkealaatuisimmat tuotteet ja
 ammattitaitoisen asennustyön.
 Ja voit olla varma: Huolto pelaa.*

- Teollisuuden ja toimistojen sähkötyöt
- Uudisrakennusten sähköasennukset
- Kiinteistöjen sähkösaneeraukset
- Huolto- ja korjaustyöt

ELEKTRIA

**SÄHKÖLIIKE
 Matti Rantala Oy**
 Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
 p. (03) 514 1311, 0500 631 380
 www.sahkoliikerantala.fi

Matilda Karoliina meni v. 1871 Rautaniemen Mäkelän torppaan leski-isäntä Heikki Ville Aaponpojalle toiseksi vaimoksi. Johanna Henriika meni v. 1878 Urjalaan. Maria Kristiina jäi kotiin Murtoolle. Hän avioitui v. 1879 Vihtori Ville Villenpojan kanssa, joka oli kotoisin Kiikan-Illosta Hakavuoren torpasta, s. 27.1.1854.

Tämän pariskunna lapsia näkyy internetissä olevista kirkonkirjoista Fanni Aleksiiina, s. 15.3.1881, ja Hulda Agaata, s. 4.2.1885. Myöhemmin syntyneistä lapsista voivat vanhemmat ihmiset tietää, ja muutakin muisti- ja perimätietoa voi heillä olla. Maria Kristiinaa sanottiin puhekielessä Majastiinaksi, ja Fanni Aleksiinasta tuli myöhemmin Tuomenojan Fanni.

Kutin Murtoo

Kutin Murtoo on Murtoonmaan Murtoista vanhin. Se esiintyy jo vuodesta 1814 alkavassa kirkonkirjassa. Ensimmäiset asukkaat olivat, Antti Juhannoika, syntynyt 11.12.1787 Karkussa, ja vaimo Kaisa Juhantytär, s. 12.8.1876 Kiikassa. Lapset olivat, Eeva, s. 1.2.1811, kuollut 22.9. 1819, Antti, s. 26.2.1814, Kaisa, s. 20.4.1815, Anna Liisa, s. 20.3.1919.

Vuodesta 1834 alkava kirkonkirja mainitsee, että Antilla oli vaimo, häntä itseään vanhempi Liisa Juhantytär, s. 21.5.1795, ja tytär Anna Kristiina, s. 2.4.1838. Antti siirtyi perheineen Rautaniemen Harjunpään torppaan torppareiksi.

Evon kylän Kutin talo siirtyi 1840-luvulla Stormin kylän Pakulan talon isännän, Heikki Pakulan omistukseen. Kutin talon sen aikainen isäntäväki siirtyi silloin Murtoolle torppareiksi. Kutille jäi asumaan muori, isännän äitipuoli, Kaisa Antintytär. Hän oli syntynyt v. 1792 Karkussa, ja kuoli v. 1868. Myös joitain itsellisiä ja palvelusväkeä asui Kutilla alkuaikoina, sen ollessa Pakulan sivutilana, mutta myöhemmin sinne ei kaikkina aikoina ole merkitty asukkaita ollenkaan.

Kutin talon isäntä, joka siirtyi Murtoolle torppariksi, oli nimeltään Juha Aaponpoika, syntynyt 28.4.1801 Tyrvällä. Emäntä, Justiina Juhantytär oli syntynyt 29.12. 1805 Kiikassa. Lapset olivat, Justiina, s. 1.12.1827, Juha Ville, s. 12.12.1829, Hilma Karoliina, s. 1.8.1834, Iisakki Maurits, s. 7.6.1837, Herman, s. 8.2.1848.

Murtoon torpan vanhat asukkaat näyttävät siinä tilanteessa jääneen Murtoolle asumaan, vaikka sinne uudet torpparit tulivatkin. Heillä on saattanut olla eri asuinrakennus. Heidän porukkansa kuitenkin pieneni siinä, kun Antti perheineen siirtyi Rautaniemen Harjunpään. Vanha torppari, Antti Juhannoika kuoli v. 1864, ja vaimonsa Kaisa Juhantytär jo aikaisemmin, v. 1858.

Tytär Kaisa Antintytär meni v. 1833 Kutille piiksi, oli sen jälkeen muuallakin piikana, mutta palasi myöhemmin kotiinsa takaisin, jossa kuoli v. 1871. Hänet mainitaan itsellisenä. Hänellä oli useita aviottomia poikalapsia, jotka aikoinaan menivät eri paikkoihin rengeiksi. Nuorempi tytär Anna Liisa vietti osittain saman laista elämää, mutta hän avioitui Antti Ville Annanpoikanimisen miehen kanssa, ja meni myöhemmin tämän miehensä ja lastensa kanssa Rautaniemen Mäkelän torppaan palvelusväeksi.

Kutilla tullut suku myös jatkoi Murtoon torpan pitoa. Poika Juha Ville oli seuraava torppari. Vuodesta 1850 al-

kaen oli hänellä vaimo Anna Kaisa Aapontytär, syntynyt 29.5.1825, kotoisin Rautaniemen Mäkelän torpasta.

Kysymyksessä oli sama Mäkelän torppa, jonne Murtoon entistä sukua oleva, edellä kerrottu Anna Liisa Antintytär perheineen siirtyi palvelusväeksi, ja jonne Luukolan Murtoon tytär Matilda Karoliina meni emännäksi. Mäkelän torppaa isännöi edellä mainitun Anna Kaisa Aapontyttären veli, v. 1830 syntynyt Heikki Ville Aaponpoika. Ja kun Heikki Ville Aaponpojan ensimmäinen vaimo oli kuollut, Luukolan Murtoon tytär Matilda Karoliina meni hänelle toiseksi vaimoksi.

Juha Ville Juhanpojan ja Anna Kaisa Aapontyttären perheeseen syntyivät seuraavat lapset, Hilda Kaisa, s. 23.3.1851, kuollut, 11.10.1852, Juha Erland, s. 11.8.1853, Hilda Kaisa, s. 3.12.1855, k. 4.5.1857, Paavo Ville, s. 11.4.1858, Hilda Karoliina, s. 6.8.1860, Kalle Aukusti, s. 1.5.1863, Anna Aleksandra, s. 24.12.1865, Kaisa Vilhelmiina, s. 24.3.1869

Tähän päättyvät internetissä näkyvät kirkonkirjatiedot Kutin Murtoon osalta. Myöhemmin on torpan nimi muutettu Toivolaksi. Edellä mainittu Paavo Ville oli vanhojen ihmisten muisteleva Toivola-vainaa, joka rattaanpyörät yhden vuorokauden aikana teki, ja moneen muuhunkin puusepäntyöhön taitava oli. On myös kerrottu, että Toivolan Hilma, edellä mainitun miehen vaimo, sai kovan kohtalon kokea, kun joutui miehensä ja kaikki lapsensa hautaan saattamaan. Keuhkotauti teki siihen aikaan tuhoaan.

Vanhankylän Murtoo

Vanhankylän Murtoo on samoihin aikoihin perustettu, kuin Luukolan Murtookin. Minä satuin kuitenkin löytämään torpan asukkaista tietoa vanhemmalta ajalta, jolloin he eivät vielä olleet Murtoonmaassa.

Vuodesta 1807 alkavassa kirkonkirjassa mainitaan Stormin kylässä hantvärkkärien joukossa olleen seppä Matti Tuomaanpoika Bärlund. Hän oli syntynyt 7.8.1768 Tyrvällä. Vaimo, Vappu Jaakontytär oli syntynyt 1.1.1773 Tyrvällä. Lapset olivat, Matti, s. 29.8.1795, Juha, s. 15.3.1797, Tuomas, s. 1798, Heikki, s. 2.2.1801, Jaakko, s. 21.7.1805, Eeva Kaisa, s. 3.9.1807, Maija Liisa, s. 7.7.1810, Johanna, s. 28.4.1812, Hedvig, s. 16.2.1816. Ei ole merkintää, että lapsista kukaan olisi pienenä kuollut, vaikka heitä paljon olikin.

Vuodesta 1827 alkavassa kirkonkirjassa tämä perhe mainitaan torppareina Murtoon torpassa. Torpasta käy-

tetään myös rinnakkaisnimeä Bärlund. Perhe oli kuitenkin muuttunut. Lapsista oli osa lähtenyt omille teilleen. Mukana lapsista oli vielä Juha, Eeva Kaisa, Maija Liisa, Johanna ja Hedvig.

Ja Juhalla oli jo oma perhe. Vaimo oli Liisa Heikintytär, s. 11.2.1798 Tyrvällä. Lapsia oli, Liisa, s. 13.10.1825, Taavetti, s. 10.3.1830, Ville, s. 9.7.1832, kuoli, v. 1839.

Seuraava kirkonkirja kertoo, että torpassa oli tapahtunut sukupolven vaihdos, torpparina oli Juha Matinpöika. Ja lapsia oli syntynyt lisää, Anna Kristiina, s. 21.12.1834, Juha, s. 29.6.1838, Ville, s. 14.3.1841.

Matti Tuomaanpoika Bärlund kuoli 16.11.1840, ja vaimonsa Vappu Jaakontytär kuoli 31.12.1865.

Juha Matinpöikan ja Liisa Heikintyttären lapsista jäi kotitorppaa pitämään v. 1830 syntynyt Taavetti. Taavetti oli kaksi kertaa naimisissa, Ensimmäinen vaimo, vuodesta 1865 alkaen oli Vilhelmiina Matintytär, syntynyt 14.1.1842 Kiikassa. Avioliitosta syntyi yksi lapsi, Mariana Vilhelmiina, syntynyt 22.3.1866. Lapsi ja äiti kuolivat molemmat seuraavana vuonna, äiti 24.7.1867, ja lapsi 28.8.1867. Sitteen kuoli vielä vanha emäntä Liisa Heikintytär, myöskin 28.8.1867. Silloin elettiin nälkävuosien aikaa.

Vanha torppari Juha Matinpöika kuoli 27.3.1881. Kirkonkirjassa on maininta, että hän oli kuuro, mutta se maininta on kuitenkin vain viimeisessä kirjassa.

Taavetti avioitui uudelleen piikansa Johanna Heikintyttären kanssa, joka oli syntynyt 16.6.1845 Tyrvällä. Johanna Heikintytär oli syntynyt Rautaniemen Tomman torpassa, mutta sieltä hän oli vanhempiensa mukana siirtynyt 1850-luvulla Sammaljoen Tiensuun torppaan Sammakjärven syrjään.

Johannalle ja Taavetille syntyivät seuraavat lapset, Juha Taavetti, s. 7.12.1868, Mariana Vilhelmiina, s.16.11.1870, Vihtori Ville, s. 20.1.1873, Johanna Eufrosyyne, s. 28.3.1875, Kalle Eemil, s. 28.8.1877, Fanny Aleksandra, s. 22.2.1880, Hilda Maria, s. 2.4.1883.

Tähän päättyvät internetin kirkonkirjatiedot sen Murtoon osalta. Lapsista vanhin, Juha Taavetti jäi kotitorppaa pitämään. Muista sisaruksista Johanna Eufrosyyneen ja Hilda Marian nimet mainitaan

Esko Pietilän toimittamassa kirjassa "Lantulan ja Eköjärven seutu ajassa muuttuneessa", kun Eufrosyyne eli Siina meni Levonojalle ja Hilda Maria meni Särkilahteen. Kalle Eemil asui aikoinaan Karkussa, ja hän käytti nimeä "Murtoo", niin että siinä oli kansanomaisesti pitkä vokaali lopussa, eikä ollut alkuliitettä "Seppä".

Puutavaramyynti
T:mi SAMI KOIVU
Koivulantie 78, 38250 SASTAMALA
Puh. 03-513 0100, 0500-832 740
050-303 0827

HYÖTYKERÄYS
Kierrätyspalvelut yli 20 vuoden kokemuksella

Kiertokatu 1, 38210 Sastamala
P. 050 5559352
www.hyotykerays.fi
info@hyotykerays.fi

Fysikaalinen hoitolaitos
KARSIKAS
 Hyvinvointi on hyveemme

Kiitämme kuluneesta
 vuodesta ja toivotamme
 asiakkaillemme

*Hyvää Joulua ja
 Onnellista
 Uutta Vuotta!*

HAKASEN SAHA
 Harjulantie 10, 38250 SASTAMALA
 Puh. 03 5130 182, 040 5443 159

Hyvää Joulua

K SUPERMARKET

TORIKESKUS

Torikatu 1, puh. 010 239 9750
 ark. 7-21, la 7-18, su 12-18

Tavallista parempi Ruokakauppa

**NEON
 SPORT**

Torikatu 1
 38200 SASTAMALA
 03-5141290

Rudolfin
Keidas

Elämyksiä ja tunnelmaa luonnon rauhassa.
 Yksilöllistä palvelua haluaville ryhmillä ikimuistoiset
 hetket puron solinassa lammen rannalla. Keidas
 sijaitsee Rudolf Koivun lapsuuden maisemissa.
 Palvelemme teitä kaikkina vuodenaikoina.

- savusauna • kota • laavu • hirsimökki
- ruokailuhetket terassilla, kodassa tai mökissä
- luontoaktiviteetteja • uutuutena suuri
 lämminvesipalju

Tervetuloa
 Pekka Tilli 050-596 0704
 Maila Tilli 0500-998 328
www.rudolfinkeidas.fi
info@rudolfinkeidas.fi

**DEF
 Diner**

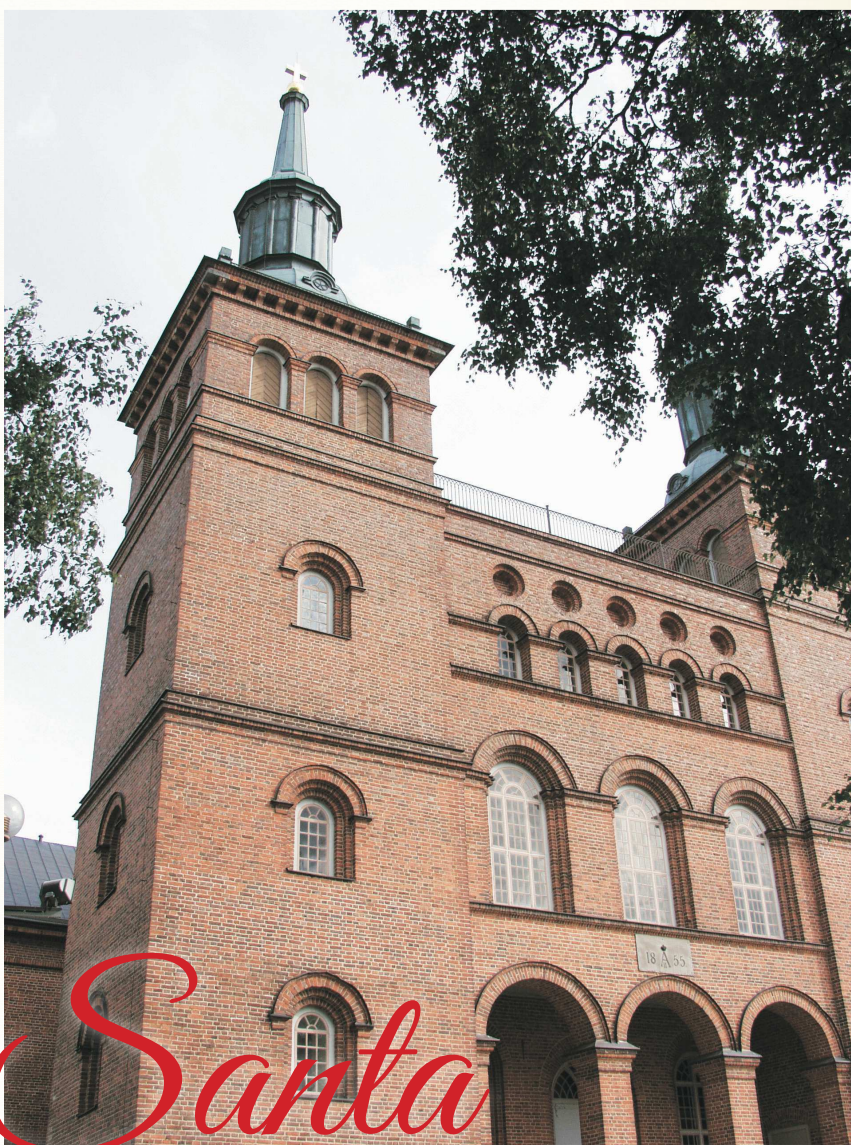
**Kahvio
 Lounas
 À la Carte
 Burgerit
 Wingsit**

**Nostalgista
 DINER-tunnelmaa**

*Hyvää Joulua
 ja Onnea
 vuodelle 2016!*

**DEF Diner, Itsenäisyydentie 66, Sastamala
 03 511 2111 - www.defdiner.fi**

*"Sielukellot yli veen ja maan!
Kelle, kelle tänään soitetaan?
Ketä soittaa kellot vainajaa?
– Vanhaa, vanhaa kellonsoittajaa.
Soitti kylihin hän sunnuntain,
itsellensä sunnuntai nyt sai.
Kutsui kaiken kansan kirkkohon,
tähtikirkkoon matkalla nyt on.
Kellotapulissa vihdoon saa
kultakelloja hän kaiuttaa!"*

Isäni

Emil Santa

Tyrvään kirkon ”ylin viranhaltija”

▪ **Matti Santa (2005)**

Tällä runolla kunnioittivat ystävät Rakel ja Eero Eskola Tyrvään Sanomissa isäni Emil Sannan muistoa hänen saatuaan 78-vuotiaana 17.4.1984 kutsun viimeiseen iltahuutoon.

Tyrvään kirkko täyttää kuluvana syksynä 2005 150 vuotta, ja ensi keväänä 29.4. tulee kuluneeksi 100 vuotta isäni syntymästä. Näihin merkkipäiviin liittyen haluan palauttaa mieliin isän 46 vuotta kestänyttä työtä Tyrvään kirkon kellonsoittajana. Tähän tehtävään liittyy Tyrvään seurakunnassa se erikoisuus, että isäni edeltäjä Kalle Hellsten palveli virassaan 50 vuotta. Liki sadan vuoden aikana oli siis vain kaksi viranhaltijaa!

Kaarle (Kalle) Hellsten oli syntynyt 6.10.1852 Tyrväässä, mutta muuttanut vuonna 1873 Urjalaan ja palasi sieltä takaisin vuonna 1882, jolloin ryhtyi hoitamaan Tyrvään kirkon kellonsoittaja-urkujenpolkijan tehtävää. Kirkkoon oli tilattu vuonna 1882 urut, jotka B.A. Thulén urkutehdas asensi vuonna 1884.

Tarvittiin siis uusi viranhaltija toimimaan urkujenpolkijana ja kellonsoittajana. Hellstenillä oli monta virkaa

edellä mainittujen kahden lisäksi, sillä hän oli myös postintekijä, suutari, renki ja mäkitupalainen. Kaikki työssä hän teki mitä suurimmalla tunnollisuudella ja uskollisuudella. Kalle Hellstenin elämä päättyi 15.12.1933.

Valintaa kellonsoittajan toimeen isäni muistelee seuraavasti:

”– Se kävi niin, että talvella 1932 Kukkurin hyppyrimällä ollessani virkatalolautakunnan puheenjohtaja Herman Salli ja kirkonisännöitsijä Jeremias Pirjola tulivat luokseni ja sanoivat, että eilen illalla pidetyssä kokouksessa sinut valittiin kellonsoittajaksi. Eikä minulla ollut mitään asiaa vastaan, se sopi silloiseen työhöni oikein hyvin. Olin Säästöpankin talonmiehenä, ja se työ piti samalla tavalla kiinni joka päivä niin kuin kellonsoittajan hommakin.” Liekö isä ollut rakennustöissä Kukkurissa, koska hyppyrimäki valmistui juuri talvella 1932? Tehtävänsä kirkon palveluksessa hän otti vastaan 1.5.1932.

Tyrvään kirkkoon isälläni oli perinteitä sikäli, että hänen isoisänsä oli ollut aikanaan kirkkoa rakentamassa. Isoisä oli myös Turkin sodan veteraani. Perinteitä oli siis

Kalle Hellsten. Taiteilija Paavo Hakalan vuonna 1932 puusta veistämä, 40 cm korkea näköispatsas. Sen tilasi taiteilijalta seurakunta, ja sitä säilytetään kirkon sakaristossa.

isälle rakkaaseen sotaveteraanityöhönkin.

Kun Kalle Hellsten luovutti tornin avaimen isälleni, hän neuvoi: "Tää o kallis avvain, ei sitä pirä karottaa." Kallis avain ei tarkoittanut niinkään sen hintaa, vaan ennenkaikkea sitä hengellistä tehtävää, joka tuohon avaimen liittyi.

Kellojen soitto tapahtui niiden yläpuolelta polkemalla puisista siivistä niin, että kello pyörähti täyden kierroksen kannatinakselinsa ympäri. Kalle Hellstenin ja hänen tuuraajansa Eetu Salmelan piti antaa isälle alkuopetusta. Kun molemmat olivat jo ikämiehiä, ei voimaa enää riittänyt, vaikka Salmela olikin sanonut: "Ei se ole mikään taito, se on teknillinen viisaus." Räättäli Frans Hagren lopulta antoi tarvittavat tiedot. Oppilas suoritti myös itseopiskelua sitomalla säkin pehmikkeeksi läppään, jottei kuuluisi asiattomia kumahduksia. Jaloissa oli hänelläkin aluksi liian vähän voimaa, mutta kun kesällä 1932 kertausharjoituksissa marssittiin paljon, tuli kintereisiin uutta puhtia, ja polkeminen alkoi sujua. Ehkä marssiesä myös rytmitaju lisääntyi! – Myöhemmin tomiin asennettiin eräänlainen "soutupeli", jossa kellonsoittaja istu- altaan naru- ja vipuyhdistelmän avulla suoritti työtään. Sitto saattoi tapahtua myös yksinkertaisesti iskemällä läppä köyden avulla kellon kylkeen.

Kellonsoittajan tehtäviin kuului myös urkujen polkeminen, sillä sähköurut saatiin Tyrvään kirkkoon vasta

vuonna 1936, ja sen jälkeenkin polkijaa tarvittiin sähkökatkosten aikana. Koska olen saanut tilapäisesti nuoruudessani hoitaa kumpaakin isäni tehtävää, kerron muistikuvani urkujen polkemisestä. Urkujenpolkijan eli "trampparin" paikka oli parvella näkymättömissä urkupillien takana. Sieltä oli näköyhteys urkuriin ja koko kirkkosaliin. Polkeminen tapahtui seisomalla kahden puisen polkimen päällä ja painamalla vuoron perään niitä alas. Tukea ja työntöä sai edessä olevasta kaiteesta, ja polkimien takana oli penkki, jolle saattoi istahtaa lepäämään, jos soitossa oli tauko. Edessä silmien korkeudella oli puinen viisari, joka oli pidettävä tiettyssä kohdassa, jotta urkupilleihin tuli palkeista riittävästi ilmaa. Alkutilurgian aikana runsaasta musiikista johtuen polkeminen oli jatkuvaa, mutta saaman aikana saattoi sitten levähtää. – Polkimet poistettiin urkujen uusimisen yhteydessä vuonna 1986. Uruthan olivat vaurioituneet 14.2.1982 kirkon tulipalon seurauksena.

Kirkonkellojen soitossa on eri seurakunnissa omia tapoja ja perinteitä, jotka tekniikan kehittyessä ovat saattaneet muuttua. Isäni aikana Tyrvään kirkossa noudatettiin seuraavia käytäntöjä: Ehtokelloja soitettiin lauantai-iltana pyhän viettoon kutsuen kello 18.00 kymmenen minuutin ajan. Sunnuntaiaamuna oli kello 9.00 huomenkellot, jolloin aluksi "läpättiin" yhdeksän kertaa eli kolme kertaa jokaiselle jumaluuden persoonalle – Isälle, Pojalle ja Pyhälle Hengelle. Jumalanpalveluksen yhteydessä olivat kello 9.40 papinkellot, kello 9.55 yhteensoitto ja lähtökellot (päättösoitto) kirkosta poistuttaessa.

Seurakuntalaisen kuolemasta ilmoitettiin sanoma- eli sielunkelloilla. Jos vainaja oli mies, aloitettiin yhdeksällä ison kellon lyönnillä ja naisen ollessa kysymyksessä vastaava määrä pienellä kellolla. Sitten jatkettiin molemmilla kelloilla noin 15 minuuttia. Jos samana päivänä oli useammat sanomakellot, pidettiin välillä parin minuutin tauko. Isäni kertoi joskus soittaneensa samana päivänä neljänkin ihmisen kuolinkellot. – Vainajaa siirrettäessä kodista ruumishuoneelle soitettiin pyynnöstä saattokellot ja kirkkohautausmaalle haudattaessa hautakellot. – Hääkelloja ei Tyrväässä soitettu.

Ennen kellonsoittoa oli aina avattava kaikki tornin kaksitoista, eri ilmansuuntiin avautuvaa, 2,1 metriä korkeata ikkunaluukkua, ja soiton päätyttyä ne oli taas suljettava. Kun 1970-luvulla otettiin puheeksi soittamisen muuttaminen sähköllä toimivaksi, ilmoitti seurakunnan uudeksi kirkkoherraksi vuonna 1973 tullut Timo Kökkö, että sähköistystä ei toteuteta niin kauan kuin Santa haluaa kellonsoittajan tehtävää hoitaa.

Isäni jätti virkansa 30.4.1978 – siis 46 vuoden palvelun jälkeen 72-vuotiaana. Sitten kellonsoitto sähköistettiin, ja kellojen ääni kuuluu nyt paljon vaimempaan kuin isäni soittamana. Syynä on konemaisen tasaisen rytmien ja vasaran lyönnin osumisen samaan kohtaan edellyttämä iskujen heikompi voima ja se, että tekniikka avaa vain kaksi torninluukkua.

Minulla on nauhoitettuna isäni iltakellojen soitto 18.6.1977. Säilytän nauhaa arvokkaana muistona siitä julistustyöstä, jota isäni suoritti vuosikymmenien ajan

Tyrvään seurakuntalaisten keskuudessa. Isäni vaalimaa soittoperinnettä on käytetty hyväksi myös sähköisen soiton suunnittelussa. – Suomen Kirkon Seurakuntatyön Keskusliitto on myöntänyt isälle kultaisen ansiomerkkinsä.

Kun ajattelen isäni Emil Sannan elämää, kuvaa sitä mielestäni yksi sana: uskollisuus. Päätöintään Tyrvään Säästöpankin laajojen kiinteistöjen talonmiehenä hän hoiti 41 vuoden ajan. Tämä työ ei hänen aikanaan ollut tiettyä tuntimäärää päivässä, vaan silloisilla tekniikoilla se fyysisesti raskaanakin edellytti välistä ympärivuorokautistakin rupeamaa jokaisena viikonpäivänä. – Vielä suurempaa uskollisuutta työtehtävää kohtaan osoitti 46 vuotta kestänyt Tyrvään kirkon kellonsoittajan toimi. Joka arkipäivä tuli olla kello 11.00 tavoitettavissa siltä varalta, että voisi tarvittaessa soittaa sanomakellot. Joka viikonvaihteessa oli lauantaisin iltakellot ja joka sunnuntai soitot jumalanpalveluksen yhteydessä. Olisiko kukaan valmis tänä päivänä tähän sitoutumaan?

Pelkkä uskollisuus tehtävää kohtaan ei isälleni ollut ainoa kannustin. Kyllä vielä voimakkaampi oli hänen vakaa uskonsa Jumalaan, vaikka hän ei siitä suurta numeroa tehnytäkään. Isäni tiesi ja tunsu, että kirkonkellojen soitto oli sanan julistamista siinä kuin papin tehtäväkin. Se työ oli hänelle ennen kaikkea palvelemista seurakunnalle ja seurakuntalaisille. Se oli palvelemista Jumalalle.

Meille lapsilleen – sisarelleni ja minulle – isän opetuksia voidaan tiivistää seuraaviin viiteen kohtaan: usko Jumalaan, lähimmäisen auttaminen, tunnollinen ja tarkka työnteko sekä rakkaus kotia ja rakkaus isänmaata kohtaan. Hän ei niistä niinkään paljon puhunut, vaan toteutti opetuksensa työllään ja esimerkillään. Nämä isän vaalimat arvot ovat sitten olleet elämäni lujat rakennuspuut läpi vuosikymmenien, ja tunnen niistä häntä kohtaan suurta kiitollisuutta.

Isäni suhtautumista lähimmäisiinsä kuvaa hyvin ote Kalle Suvenvuon laatimasta muistelmakirjoituksesta ”Empu”:

”Muuttaessamme elokuun loppupäivinä 1976 Vammalaan saimme vuokraisännäksemme Emil Sannan, lähes koko kaupungin tunteman ”Empun”. Paremmin ei voinut käydä. Tulimme heti huomaamaan, että olimme saaneet erittäin miellyttävän ja huomaavaisen vuokraisännän, ja niin välillemme kehittyikin ennen pitkää lämmin ystävyysuhde, joka jatkui Empun, meidän ja monen muun mielestä aivan liian aikaiseen kuolemaan asti keväällä 1984.

Empu oli auttamassa meitä muutossa, eikä suostunut ottamaan minkäänlaista korvausta. Heti seuraavana päivänä hän toi Murulle (vaimolleni) komean, omasta puutarhastaan leikkaamansa gladioluskimpun ja minulle korillisen perunoita, sanoen niitä kuitenkin tarvittavan alkuun pääsemiseksi. Näin välillemme kehittyi ystävyys- ja luottamussuhde, joka lienee harvinainen vuokraisännän ja vuokralaisen välillä. Ainoa erimielisyytemme oli Empun runsaskätinen anteliaisuus.”

Isäni siunattiin haudan lepoon Tyrvään kirkossa 5.5.1984. Hyvästijätösanoissaan rovasti Timo Kökkö

Kellonsoittaja Emil Santa ja kauniisti koristeltu Tyrvään kirkon pienempi kello, joka on valmistettu Tukholmassa vuonna 1740.

kuvasi kellonsoittaja Emil Santaa seuraavin sanoin.

”Tätä Jumalan rauhan sanomaa kuulimme Emil Sannan lähes viidenkymmenen vuoden aikana julistavan, kun hän viikosta viikkoon nousi tämän kirkkomme kellotapulin sata askelmaa, ja antoi kellojen malmin kaiuttaa surevien omaisten ja koko kaupunkimme kuulla uutista siitä maasta, missä Jumala on ja missä on Jumalan rauha. Ja samaa Jumalan rauhan sanomaa hänen kellonsoitostaan kaikui, kun arkinen viikko oli tullut lauantai-aiheeseen taikka kun Jumalan kansaa pyhäaamuisin yhteen soitettiin.

Yhä nämä samat kellot soivat, ja niiden malmi värähtelee juuri sillä ainoalla tavalla, millä meidän kirkkomme kellot voivat soida niin kauan, kuin ne ovat olemassa. Mutta kun me muistamme Emil Sannan niitä soittamassa, toisella tavalla meidän mielestämme ne silloin puhuivat Jumalan rauhasta ylhäällä taivaassa.

Soittajan sydämen oma sävel liittyi hänen kellojensa sanomaan, ja joka pyhältä me tässä kirkossa muistamme, mikä hänen sydämensä sävel oli. Se oli turvautumista siihen suureen lammasten paimeneeseen, joka täällä laumaansa kokoaa ja kaitsee, toivon panemista kuolleista nousseeseen Herraan Jeesukseen, kulkemista pyhästä pyhään Jumalan kansan yhteydessä ja tulemistä sinne, missä synnit saatiin anteeksi, ja Jumalan rauhaa taivaasta tähän omaan sydämeen annettuna. – Tämän osallisuudessa me Emil Sannan aina näimme.”

Laiska raha on kallista

Ota yhteyttä, niin kerromme miten voimme
vauhdittaa yrityksesi kasvua!

SVEA
RAHOITUS & PERINTÄ

Helsinki • Sastamala • Oulu
Puh. (09) 4242 3080
myynti@svea.fi • www.svea.fi

Suomen Lujarakenne Oy

- viimeistelyä rakentamista

Hyvää Joulua!

Wienerberger
Tiili. Luotu ihmiselle.

Vain parane
vuosien saatossa

Puhtaaksimuurattu Terca-tiilijulkisivu on ajaton,
arvostettu ja pitkäikäinen. Wienerberger on
maailman johtava tiilenvalmistaja, jonka Terca-
tiiliä valmistetaan Suomessa Lappilan- ja
Korian-tehtailla.

Wienerberger Oy
Aluemyyntipäällikkö
Keijo Laine
GSM 0400 235 268
www.wienerberger.fi
www.koramic.fi

Tiili. Luotu ihmiselle.

TERCA

ThermiSol

THE ART OF INSULATION

www.thermisol.fi

*Joulun
lämpimimmät terveiset
eristämisen elementtien
asiantuntijalta!*

Haikuja jouluun

▪ **Tarmo Tuusa**

perinne vahva
tavat voivat muuttua
säilytä ydin

jouluna lapsi
vapahtajan syntymä
lahjoista paras

joulukirkko on
aattohartaus vetää
kummasta pidät

joulumusiikki
kauneimmat joululaulut
ne ovat meissä

kuusi metsästä
aitoa suomalaista
vai muovikuusi

jouluruokia
kuka ne valmistaapi
muistathan kiittää

aaton riemua
joulupukki taivaltaa
olitko kiltti

sait tämän joulun
seuraavasta et tiedä
siispä iloitse

LC Sastamala-Vammala

toivottaa Sastamalan Joulun lukijoille

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2016!*

K-supermarket Superin
kauppiat Outi ja Petri Vesanen
henkilökuntineen toivottavat

**Rauhallista Joulua
ja Hyvää Uutta Vuotta**
asiakkailleen ja
yhteistyökumppaneille!

K SUPERMARKET SUPERI
Sorvankatu 5, 38200 Sastamala, puh. 010 470 1820

Vila-Matkat

Kylpylä-, metsästys-, viini-, ratsastus-,
golf-, Formula-1-aiheiset
valmismatkat Unkariin.

Puh: 040-5524368

**Siivouspalvelua
sekä puhdistusaine- ja
siivousvälinemyyntiä
kotitalouksille ja yrityksille**

Vammalan Löydät meidät

SIIVOUSSHUOLTO
Itsenäisyydentie 15, Sastamala
Puh. 03-511 2316

Avoinna: ma-to 9-16, pe 9-17, la 10-14

*Toivotamme
asiakkaillemme ja
yhteistyö-
kumppaneillemme*

*Hyvää Joulua
ja menestyksestä
Uutta Vuotta 2016*

 **Telilän
Sähkötyö** Pukintie 242,
38200 SASTAMALA
Puh. (03) 512 8111
www.telila.fi

 **Sähkö-
Sinssi Oy** Kirkniementie 4,
08800 LOHJA
Puh. (019) 332 41
www.sahko-sinssi.fi

Tyrvään Sanomat monella kanavalla

Hyvää Joulua
ja rauhallista
Uutta Vuotta!

OP Sastamala

*Lämmintä Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

SASTAMALAKOTI

Tehostettua hoivaa ja Senioritukiasumista

Hossantie 3, 38210 Sastamala . Puh. (03) 511 2721

sastamalakoti@sastamalakoti.fi

www.sastamalakoti.fi

Hyvää Joulua!
VAMMASPAINO

*Hyvää Joulua
ja Valoisaa
Uutta Vuotta*

SÄHKÖLIIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. 0500 634 016
www.sahkoliikerantala.fi

Kuva: Koristimide

**Rauhallista
Joulua!**

Sastamalan Silmäasema kiittää
asiakkaitaan kuluneesta vuodesta
ja toivottaa rauhallista joulua!

SASTAMALA
Puistokatu 18, (03) 511 4299
Palvelemme ma-pe 9.30-17.30
Lauantait suljettu
www.silmaasema.fi

SILMÄASEMA

NÄKÖASIAANTUNTIJA
Kotimainen näön ammattilainen

**SASTAMALAN
NÄKÖKESKUS**

Puistokatu 16 • Puh. 03 511 4109
www.sastamalannakokeskus.fi

**SUOMALAISTA
PALVELUA**

Hinta: **10 €**

